

hoge raad der nederlanden verslag over 2011 »

inhoudsopgave & bijlagen

voorwoord

*interview met
de president*

*uitspraken
civiele kamer*

*interview met
de procureur-
generaal*

*uitspraken
strafkamer*

*interview met
de directeur
bedrijfsvoering*

*uitspraken
belastingkamer*

bijzondere taken

*bijlage één:
samenstelling van
raad en parket*

*bijlage twee:
cijfers per sector*

*bijlage drie:
financiële
verantwoording*

colofon

welkom bij het jaarverslag 2011 van de hoge raad

Tot en met 2010 werd tweejaarlijks verslag gedaan van de werkzaamheden. Vanaf 2011 zal dat jaarlijks gebeuren. Voor de tweede keer is dit een jaarverslag in digitale vorm en voor het eerst als een gezamenlijk product van de Hoge Raad der Nederlanden, het parket bij de Hoge Raad der Nederlanden én de directie bedrijfsvoering. Dit keer heeft het jaarverslag geen thema waarover is geschreven in wetenschappelijke bijdragen. Wat heeft dit jaarverslag wel te bieden? Iedere kamer – civiel, straf en fiscaal - heeft vijf zaken uit 2011 geselecteerd. Dit zijn uitspraken waarnaar is uitgekeken, die verrassend zijn, die publiciteit hebben

gekregen, die richting geven of die anderszins in het oog springen. Verder blikken de president van de Hoge Raad en de procureur-generaal bij de Hoge Raad terug op gebeurtenissen in 2011 en ontwikkelingen die werden ingezet – binnen de eigen organisatie en binnen de rechtspraak. De directeur bedrijfsvoering geeft zijn visie op ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering. Ik wens u, mede namens de procureur-generaal en de directeur bedrijfsvoering veel genoegens bij het doornemen van dit jaarverslag en wij houden ons aanbevolen voor uw reactie.

Geert Corstens, president

President van de Hoge Raad Geert Corstens

*de president
van de hoge raad
geert corstens
kijkt terug op
de hoge raad en
de rechtspraak
in 2011: 'in
nederland
waarderen we
de rechtsstaat
veel te weinig'*

In 2011 bestond de rechtspraak in Nederland in zijn huidige vorm 200 jaar. Hoe staat de rechtspraak er voor in Nederland?

“Vergeleken met tien jaar geleden staat de rechtspraak er beter voor, in die zin dat zaken veel sneller worden afgehandeld. Rechters zijn zich ervan bewust geworden dat dienstbaar zijn aan de samenleving ook betekent dat je snel moet werken. De samenleving is sneller geworden. Mensen hebben geen zin meer om jaren te wachten op een uitspraak en terecht. Daarin is een grote verbeterslag gemaakt, bij alle gerechten en ook bij de Hoge Raad.

De afgelopen jaren heeft de Hoge Raad achterstanden weggewerkt. In 2011 komt de gemiddelde doorlooptijd in straf- en belastingzaken voorzichtig in de buurt van een jaar. Civiel is ook verbeterd maar is nog niet helemaal zó ver. Dat jaar is overigens niet bindend en mag dat ook niet worden. Sommige zaken vragen nu eenmaal meer tijd en in die zaken waarin de Hoge Raad een prejudiciële vraag aan het Europese Hof stelt, ligt die zaak daar 1,5 tot 2 jaar op de plank. Dat is vervelend maar dat kunnen wij niet verbeteren.”
“Daarnaast treedt de rechtspraak vaker en beter naar buiten. Ook dat vraagt de samenleving. Beslissingen worden

President van de Hoge Raad Geert Corstens

uitgelegd door persrechters, door middel van persberichten en soms zelfs filmpjes. Ook de Hoge Raad is daarin meegegaan. Zelf probeer ik vaker dan voorheen gebruikelijk was buiten de deur op te treden en mijn gezicht te laten zien.”

“Dat wat betreft de positieve ontwikkelingen in de rechtspraak. Eén ontwikkeling hing als een donkere wolk over de rechtspraak heen en dat was het voorstel de griffierechten te verhogen. Dat komt aan het fundament van de rechtsstaat, namelijk dat de burger gemakkelijk toegang tot de rechter heeft. Eerlijk gezegd zijn de griffierechten nu al behoorlijk hoog. Met dit voorstel werd met name de middengroepen de toegang tot de rechter bemoeilijkt. Voor mensen met veel geld zal het weinig uitmaken en voor mensen zonder geld ook niet want die komen in aanmerking voor gefinancierde rechtshulp. Nee, het is de middengroep die wordt getroffen.

De kleine ondernemer wiens rekeningen niet worden betaald, die het oneens is met een vergunning die hem wordt geweigerd terwijl zijn concurrent wel een vergunning heeft gekregen. Als die 500 tot 1500 euro griffierechten moet betalen én de kosten van een advocaat én het risico van hoge bijkomende kosten in het geval hij z'n zaak verliest, dan zal hij zijn geschil niet meer voorleggen aan de rechter. Dan dreigt eigenrichting en dan is het de vraag of

de staat zijn primaire taak, het zorgen voor veiligheid, nog wel naar behoren uitvoert.”

In het verlengde van de rechtspraak in Nederland: hoe staat de rechtspraak in Europa er voor?

“Dan wil het ik het graag hebben over het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Dat heeft een enorm capaciteitsprobleem. Het bedient 47 lidstaten met 800 miljoen inwoners. Het hof kampt met grote achterstanden. Het heeft eenvoudigweg te weinig middelen om alle klachten adequaat af te handelen. En nee, je kunt echt niet zeggen dat het hier om onbenullige klachten gaat: het merendeel van de klachten betreft serieuze mensenrechtenschendingen: overheden die zich niet houden aan een redelijke termijn, vernederende behandeling van mensen, zelfs marteling. Dat er zoveel klachten bij het hof op de plank liggen, komt onder meer doordat dezelfde klachten steeds weer terugkomen. Lidstaten zouden de beslissingen van het hof loyaal moeten uitvoeren, daar hebben ze zich ook aan verbonden. De realiteit is helaas anders. Ja, er bestaat soms weerstand bij nationale overheden tegen beslissingen van het hof. Maar daarbij moeten we nooit uit het oog verliezen dat het de lidstaten zijn die het hof hebben ingesteld, het hof hebben

gevraagd het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens uit te leggen en toe te passen. Iedere rechter neemt weleens een controversiële beslissing, en daar heb je je dan bij neer te leggen. De oplossing voor de problemen van het hof moet echt komen van de lidstaten: die moeten zelf de mensenrechten respecteren en ook druk uitoefenen op andere lidstaten die daar steken laten vallen. Verder komt hopelijk de Raad van Europa snel met voorstellen die de werklast van het hof verlichten. Dat is niet per se meer geld, het kan ook een efficiëntere manier van werken zijn.”

Wet Prejudiciële vragen

Het aangenomen wetsvoorstel Prejudiciële vragen houdt in dat rechtbanken en hoven vragen die in een groot aantal gelijksoortige civiele zaken aan de orde zijn, kunnen stellen aan de Hoge Raad. Met de antwoorden op deze vragen kunnen ze rekening houden in hun uitspraken. Het is de bedoeling dat hierdoor uiteindelijk in minder zaken tot aan de Hoge Raad wordt doorgeprocedeerd.

De verwachting is dat de wet per 1 juli 2012 in werking treedt.

WWW.EERSTEKAMER.NL

“Er gebeuren soms gekke dingen in bepaalde lidstaten van Europa. Zo heeft Hongarije de pensioenleeftijd van rechters verlaagd zodat 300 rechters werden ontslagen. Dit is een bekende manier om van rechters af te komen en nieuwe rechters aan te stellen. In de Tweede Wereldoorlog werd deze methode ook toegepast. In Hongarije gebeurt het onder het mom van modernisering. Het is een zorgelijke ontwikkeling die we goed in de gaten moeten houden. Met de ontwikkelingen in Hongarije werd ik rechtstreeks geconfronteerd. De president van de Hongaarse Hoge Raad zou per 1 januari president worden van het Europese netwerk van de presidenten van de Hoge Raden in Europa. Zijn benoeming ging niet door want hij werd ontslagen. Een nieuwe bepaling in de Hongaarse grondwet stelt de eis dat de president vijf jaar rechter in Hongarije is. Daaraan voldeed collega Baká niet: hij was wel 17 jaren lid van het EHRM geweest en pas enkele jaren lid van het Hooggerechtshof. Voor het netwerk was dit heel confronterend. Ik ben gevraagd om in zijn plaats president van het netwerk te worden. Wrang natuurlijk, maar ik heb dat aanvaard. Het netwerk is geen hoeder van de rechtsstaat in Europa, maar kan wel positieve invloed uitoefenen. We wisselen veel praktische ervaringen uit over benoemingsprocedures bijvoorbeeld of budget-

tering. Het belangrijkste doel is dat de beslissingen van de verschillende Europese Hoge Raden beter toegankelijk worden. Daarvoor werken we aan een website waarop die beslissingen te vinden en doorzoekbaar zijn. Dat is nodig want veel van die beslissingen gaan over de uitleg van Europees recht. En dan moet je dus niet steeds ieder zelf het wiel opnieuw uitvinden maar profiteren van elkaars werk.”

U bent strafrechtsspecialist, als officier van justitie, hoogleraar en raadsheer hebt u zich altijd met het strafrecht bezig gehouden. Wat vindt u opmerkelijke ontwikkelingen in het strafrecht? Zijn er ontwikkelingen die u verontrusten?

“Er hebben grote verschuivingen plaatsgevonden ten opzichte van het klassiek strafrecht. De rechter staat steeds meer buiten spel en bestuursinstanties doen steeds meer zaken zelf af. Dan moet je denken aan verkeersovertredingen maar de laatste jaren zie je een verschuiving naar zwaardere delicten als diefstal, oplichting en delicten in de sfeer van het economisch strafrecht. Denk aan bevoegdheden op dit laatste terrein van de Autoriteit Financiële Markten en de Nederlandse Mededingingsautoriteit. De grens van wat de

overheid zelf kan afdoen, is wat mij betreft bereikt. De rechter is er ook om de burger te beschermen tegen de overheid en niet pas in tweede instantie, als die burger besluit tegen een beslissing van de overheid op te komen. Voor de rechter is het ook nadelig om pas in tweede instantie te worden betrokken, als bij wijze van spreken de forse boetes al zijn uitgedeeld. De overheid kan stevig optreden – en zo de kiezer paaien – en de rechter moet hem zo nodig terugfluiten en krijgt daardoor het predicaat ‘slap’ opgespeld. Dat ondermijnt het vertrouwen in de rechtspraak.”

“Wat verder substantieel is veranderd, is het grote geloof dat de samenleving nu lijkt te hebben in straffen. Dat verbaast mij. Natuurlijk moet er zo nodig helder en krachtig worden opgetreden. Als iemand iets vreselijks doet, vraagt dat om een stevige reactie. En als een dader in de cel zit, kan hij inderdaad op dat moment geen rottigheid meer uithalen. Maar wat gebeurt er als hij toch op enig moment vrij komt? Mijn bezwaar is dat we niet moeten denken dat zwaar straffen zonder meer bijdraagt aan een veiliger samenleving, dat is een gevaarlijke misvatting. Daarvoor moet er veel meer gebeuren. Wil je de samenleving daadwerkelijk veiliger maken dan zul je naast adequaat straffen geld en menskracht moeten steken in reclassering, resocialisatie, jeugdwerk, en preventie.”

*De Hoge Raad in 2011.
In 2011 waren er twee incidenten
rond benoemingen. Hoe ziet u deze
voorvallen?*

“Ik zie het echt als incidenten. Als Hoge Raad moeten we er rekening mee houden dat de Kamer een eigen verantwoordelijkheid heeft. De Hoge Raad beveelt slechts aan. Wij bevelen de beste juristen aan,

de Kamer beslist. Dat is een mooi systeem van hele directe democratische legitimatie. Veel directer dan de benoeming van andere rechters. Dat past een hoogste rechtscollege. De Hoge Raad was al bezig de benoemingsprocedure duidelijker in beeld te brengen en deze incidenten laten wel zien dat dat ook nodig is. En dan gaat het met name over de criteria waarop nieuwe raadsheren worden aangezocht.

Wetsvoorstel Versterking cassatierechtspraak

Het aangenomen wetsvoorstel Versterking cassatierechtspraak maakt het de Hoge Raad mogelijk kansloze cassatieberoepen direct na binnenkomst af te doen. Het gaat dan om zaken waarin de klachten niet tot cassatie kunnen leiden of waarbij de klager onvoldoende belang heeft. Deze zaken kunnen voortaan snel na binnenkomst onder vermelding van artikel 80a niet-ontvankelijk worden verklaard. Momenteel doorlopen dergelijke zaken nog het hele traject voordat wordt uitgesproken dat ze niet voor cassatieberoep in aanmerking komen. Door ‘aan te poort’ te selecteren, kan de Hoge Raad meer tijd besteden aan zaken die van belang zijn voor de rechtseenheid en de rechtsontwikkeling. De wetswijziging laat onverlet dat de Hoge Raad alle zaken bij

binnenkomst grondig onderzoekt.

De Hoge Raad verwacht dat de nieuwe wet op 1 juli dit jaar in werking treedt en zal zijn werkwijze dan daarop hebben afgestemd.

De wetswijziging heeft ook gevolgen voor de advocatuur. Niet langer kunnen uitsluitend advocaten uit het arrondissement Den Haag in civiele cassatiezaken optreden. Advocaten uit het hele land kunnen zich nu bij de civiele cassatiebalie inschrijven mits zij voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen. Deze eisen zijn uitgewerkt door de Nederlandse Orde van Advocaten.

WWW.EERSTEKAMER.NL

Wij zoeken generalisten die het complete recht kunnen overzien maar daarnaast hebben we ook specialisten nodig bijvoorbeeld op het gebied van douanerecht, internationaal privaatrecht of vennootschapsrecht. En we streven naar diversiteit, niet alleen naar een gelijke man-vrouwverhouding maar ook qua herkomst: dus zowel mensen die eerder in de advocatuur werkten als carrièrerechters, mensen uit het openbaar ministerie, van de belastingdienst of juist uit de belastingadviespraktijk. Het is goed om die criteria inzichtelijk te hebben, ook voor de Tweede Kamer. Natuurlijk kan het nog een keer voorkomen dat de politieke kleur van een kandidaat-raadsheer publiekelijk bekend is. Dat mag geen rol spelen. Raadsheren hebben net als burgers politieke voorkeuren. Wel is het van belang dat raadsheren, als ze eenmaal zijn benoemd, de nodige afstand van de politiek houden.”

*In 2011 verscheen het boek
“De Hoge Raad en de Tweede
Wereldoorlog” van Corjo Jansen
en Derk Venema. Een gedegen
wetenschappelijk onderzoek naar
de rol van de Hoge Raad onder
de Duitse bezetter. Een onderzoek
waartoe het eerder niet was gekomen
omdat het gebrek aan stellingname*

tegen de Duitse bezetter en het 'gewoon' in functie blijven in deze periode binnen de Hoge Raad zelf lang een groot taboe was.

“De onderste steen is nu boven. We weten nu tot in detail wat er is gebeurd en hoe dat kon gebeuren. Het onderzoek heeft het bestaande beeld bevestigd: de Hoge Raad heeft nagelaten om op cruciale momenten tegen de Duitse bezetter stelling te nemen. En dan denk ik met name aan het ondertekenen van de ariërverklaring en het zonder protest laten afzetten van de eigen Joodse president Visser. Voor het eerst is er nu vanuit de Hoge Raad ook gereageerd op de gebeurtenissen van toen. Dit dossier zal nooit gesloten zijn maar het ligt nu open op tafel. Er bestaat geen taboe meer.”

In 2011 zijn de wetsvoorstellen verbetering cassatierechtspraak en prejudiciële vragen ingediend. Inmiddels zijn ze goedgekeurd. Wat betekenen deze wetsvoorstellen?

“Ze vergroten beide de efficiency. Het wetsvoorstel verbetering cassatierechtspraak betekent dat de Hoge Raad kansloze zaken, zaken waar niets in zit - direct verkort kan afdoen. Dat betekent dat het parket geen uitvoerige conclusie behoeft te maken en dat de Hoge Raad

ook sneller klaar is met zo'n zaak. De tijd die dat oplevert, kunnen we besteden aan zaken die er wel toe doen. De mogelijkheid tot het stellen van civiele prejudiciële vragen aan de Hoge Raad gaat alle gerechten tijd schelen. Daarbij moet je denken aan bijvoorbeeld de Dexia-zaken. Dat zijn er duizenden, waarvan er vele bij het hof en de Hoge Raad terecht zijn gekomen. Stel dat je die direct, in eerste aanleg, goed had kunnen afdoen door direct de Hoge Raad om richting te vragen. Dat zou een hoop geld en energie hebben gescheeld. Die mogelijkheid is er straks.”

Ook de rechtspraak moet bezuinigen, wat betekent dit concreet voor de Hoge Raad?

“Ook de Hoge Raad moet flink bezuinigen. Concreet betekent dit voor ons: minder mensen en de dreiging dat we juist nu we de achterstanden hebben weg-gewerkt en de doorlooptijden aanzienlijk hebben verbeterd daarin toch weer een stap terug moeten doen.”

Onlangs deed u de uitspraak: “De rechtsstaat is een van de grootste menselijk verworvenheden, waard om voor te sterven.” (fotoserie, Financieel Dagblad, 23 februari 2012.) Sommigen

binnen de rechtspraak vonden dit een wat overdreven, theatrale uitlating.

“Toch sta ik er voor honderd procent achter. De rechtsstaat bindt de overheid aan het recht en beschermt zo de burger tegen willekeur van die overheid. De overheid moet de fundamentele rechten van burgers respecteren en conflicten worden door een onafhankelijke, onpartijdige rechter beslecht. Dit is essentieel voor mensen om een goed leven in vrijheid te kunnen leiden. En kijk om je heen, hoeveel landen zijn er niet zonder rechtsstaat? Theatraal om hiervoor te willen sterven? Kijk bijvoorbeeld naar Suriname waar de rechter nu bij voorbaat buiten spel lijkt te worden gezet. Kijk naar de Arabische lente, er sneuvelen dagelijks mensen in de strijd om een vrijer, rechtvaardiger leven. Dat zijn mensen die het zat zijn te worden opgepakt, te worden gemarteld, die een einde willen aan corruptie en willekeur en die hun kinderen een beter leven wensen. Misschien lijkt het in Nederland overdreven maar ik zeg het nog maar eens, vrij naar Huub van der Lubbe: “Je beseft pas wat je mist, als het er niet is”, en dat geldt zeker voor de rechtsstaat die we in Nederland naar mijn mening veel te weinig waarderen.”

*vijf geselecteerde
uitspraken van
de civiele kamer
uit 2011*

*het piramidespel in het privaatrecht
hoe ver reikt de verzekeringsplicht voor een werkgever?
rekenformule en voordeel-verrekening in dexia-zaken
de klachtplicht van de koper
koop en verkoop van een woonhuis door particulieren*

het piramide- spel in het privaatrecht

[HR 28 OKTOBER 2011,](#)
[LJN BQ5986 \(MR. VAN HEES Q.Q./C.\)](#)

De civiele kamer van de Hoge Raad kreeg te maken met het in de publiciteit veelbesproken schandaal rond een zekere VdB., die aan het begin van deze eeuw een groot aantal vermogen- de particuliere beleggers had weten te verleiden tot participatie in wat uiteindelijk een piramidespel (Ponzi-fraude) bleek te zijn. VdB. leende grote bedragen van die particulieren tegen zeer hoge rendemen- ten; deze betaalde hij terug met de inleg van nieuwe beleggers. Die oplichting leidde onder meer tot een strafrechtelijke veroordeling van VdB. en tot zijn faillisse- ment.

De zaak heeft ook een civielrechtelijk aspect omdat weliswaar de later ingestapte deelnemers hun inleg kwijt waren, maar de eerdere deelnemers juist hoge rendemen- ten en in veel gevallen ook aflossingen hebben ontvangen. De curator in het faillissement wilde de rechter die ongelijk- heid laten opheffen. Daarom maakte hij procedures aanhangig tegen onder meer mevrouw C. die aan VdB. in een reeks contracten aanzienlijke geldbedragen had uitgeleend tegen een hoge rente. De curator vorderde van haar een bedrag van ruim 1 miljoen euro terug. Hij voerde onder meer aan dat C. wist of had beho- ren te begrijpen dat de zaak niet in orde

was, gezien de hoge rentepercentage's. Aangezien het hier niet ging om een eigen belegging van de deelnemers maar om een lening aan VdB., en omdat deze de deelnemers had meegedeeld dat hij daarmee de valutahandel zou bedrijven waaraan hoge risico's zijn verbonden, verwierp het hof deze grondslag van de vordering. Die redenering kon volgens de Hoge Raad door de beugel (verder gaat de toetsing in cassatie van dit soort feitelijke oordelen niet).

De curator had ook aan zijn vordering ten grondslag gelegd dat C. ongerecht- vaardigd was verrijkt ten kosten van de andere schuldeisers in het faillissement. De rechtsfiguur van de ongerechtvaardig- de verrijking is pas in 1992 neergelegd in de wet en is uit haar aard enigszins vaag; wat is immers ongerechtvaardigd? Juist een rechtsfiguur als deze moet daarom nauwkeurig worden ingekaderd binnen in de contouren van de bestaande regels.

Advocaat-generaal J.L.R.A. Huydecoper adviseerde de Hoge Raad op 20 mei 2011 de bestreden uitspraak te vernietigen.

De eerste bijzonderheid van deze zaak is dat de op zichzelf vaststaande verrijking van C. niet direct heeft plaatsgevonden ten koste van de andere deelnemers, maar indirect, via het vermogen van VdB.

De Hoge Raad oordeelde, overigens in lijn met zijn eerdere rechtspraak, dat dit niet aan het slagen van de vordering in de weg hoeft te staan. Een tweede bijzonderheid van deze zaak stond daaraan wél in de weg. De betaling van VdB. aan C. vond immers niet zomaar plaats, maar op grond van een bestaande verplichting tegenover haar tot aflossing en rentebetaling. Verplicht verrichte rechtshandelingen kunnen in het faillissement van de schuldenaar in beginsel niet door de curator worden

aangetast omdat de rechtszekerheid en de redelijke belangen van de schuldeiser dan in de knel zouden komen, behoudens in twee specifiek in de Faillissementswet omschreven uitzonderingsgevallen (artikel 47 Fw: de wetenschap dat het faillissement al was aangevraagd, of samenspanning). Omdat de curator niet had aangevoerd, en ook niet was gebleken, dat een van deze uitzonderingsgevallen zich in deze zaak voordeed, kon hij de betalingen niet rechtstreeks aantasten. Daarom moest hij dit

ook niet kunnen doen via de ‘omweg’ van de ongerechtvaardigde verrijking. De uitspraak van de Hoge Raad komt erop neer dat, als dit anders zou zijn, het genoemde artikel 47 Fw zou worden ondergraven. Daardoor zou de werking van deze regel, en de daaraan ten grondslag liggende belangenafweging, worden verstoord. Daarom was ook deze grondslag van de vordering ondeugdelijk en hoefde C. niets aan de curator terug te betalen.

Gevallen als dit duiken regelmatig op in de publiciteit. Enkele jaren geleden kwam in de Verenigde Staten bijvoorbeeld aan het licht dat de bekende Bernie Madoff zich aan soortgelijke praktijken had schuldig gemaakt. In de Verenigde Staten bestaat, onder voorwaarden, wel de mogelijkheid uitzonderlijk gunstige resultaten van sommige deelnemers af te romen ten gunste van deelnemers die juist verliezen hebben geleden; in Nederland bestaat deze mogelijkheid dus niet indien de deelnemer te goeder trouw is geweest.

hoe ver reikt de verzekerings- plicht voor een werkgever?

[HR 11 NOVEMBER 2011,](#)
[LJN: BR5215](#) [EN](#) [BR5223](#)

De Hoge Raad heeft de afgelopen jaren in een serie uitspraken geoordeeld dat een werkgever in bepaalde gevallen ten behoeve van zijn werknemers moet zorgen voor een verzekering die een behoorlijke dekking biedt bij schade door arbeidsongevallen. Hoewel er geen wettelijke verplichting bestaat voor werkgevers om een dergelijke (ongevallen-)verzekering ten behoeve van werknemers te sluiten (soms verplicht wel een CAO daartoe), brengt de in het Burgerlijk Wetboek (BW) neergelegde algemene verplichting van een werkgever zich als ‘goed werkgever’ te gedragen (artikel 7:611 BW) volgens de Hoge Raad in bepaalde gevallen naar redelijkheid een dergelijke verzekeringsplicht mee. Indien de werkgever dat heeft nagelaten, is hij bij een arbeidsongeval van een werknemer verplicht tot vergoeding van het bedrag dat door een behoorlijke verzekering zou zijn gedekt.

Tot nu toe ging het in deze uitspraken steeds om gevallen waarin de werknemer voor zijn werk met een auto of fiets aan het wegverkeer moest deelnemen en daarbij een ongeval kreeg met letsel als gevolg. Volgens de wet is een werkgever slechts aansprakelijk voor arbeidsongevallen indien hij is tekortgeschoten in zijn zorg-

plicht ter voorkoming van het ongeval (artikel 7:658 BW). Als de werkgever kan aantonen dat hij alle veiligheidsmaatregelen heeft getroffen om schade als gevolg van een arbeidsongeval te voorkomen, is hij niet aansprakelijk voor een zijn werknemer overkomen arbeidsongeval. Dit laatste is veelal het geval bij verkeersongevallen die werknemers tijdens hun werk overkomen: de werkgever heeft immers in de regel geen zeggenschap over de inrichting van de openbare weg en geen invloed op de meeste factoren die bijdragen aan het ontstaan van verkeersongevallen. Omdat de werknemer die aan het wegverkeer deelneemt daardoor veelal geen baat heeft bij de bescherming die artikel 7:658 BW hem biedt, maar anderzijds wel door deelneming aan het wegverkeer ten behoeve van zijn werk aan bijzondere gevaren blootstaat, heeft de Hoge Raad aanvaard dat de eisen van goed werkgeverschap, als bedoeld in artikel 7:611 BW, meebrengen dat de werkgever voor ongevallen in verkeerssituaties een behoorlijke verzekering ten behoeve van zijn werknemers moet afsluiten; daarvoor was ook redengevend dat de risico's van verkeersongevallen goed verzekeraar zijn geworden tegen betaalbare premies. Dit is onder meer beslist in enkele uitspraken van 2008 (LJN: BB4767 en BD3129). In 2011 is in een tweetal zaken de vraag

gerezen of ook een verzekeringsplicht moet worden aanvaard voor arbeidsongevallen buiten verkeerssituaties. In beide zaken heeft de Hoge Raad op 11 november 2011 uitspraak gedaan. De eerste zaak (LJN: BR5215) betrof een postbode die tijdens de postbezorging te voet bij de oprit van een woning is uitgegleden over een plak ijs of sneeuw en daarbij haar enkel brak. De tweede zaak (LJN: BR5223) betrof een therapeut in dienst van een tbs-kliniek, die tijdens zijn werkzaamheden op een gesloten afdeling onverwacht door een tbs-patiënt is aangevallen en daardoor letsel heeft opgelopen. Beiden hebben hun werkgever aangesproken tot schadevergoeding, en in beide gevallen oordeelde de rechter dat de werkgever weliswaar geen schuld had aan het ongeval, maar dat hij in dit specifieke geval op grond van artikel 7:611 BW een verzekering had moeten afsluiten; nu dat niet was gebeurd, is de werkgever aansprakelijk geoordeeld jegens zijn werknemer voor het missen van een behoorlijke verzekeringsuitkering.

Op 12 augustus 2011 adviseerde advocaat-generaal J. Spier de bestreden uitspraken in beide zaken te vernietigen.

De Hoge Raad heeft beide uitspraken vernietigd, en geoordeeld dat de verzeke-

ringsplicht van de werkgever niet voor dit soort ongevallen geldt. Dat oordeel berust in belangrijke mate op het wettelijk stelsel zoals hierboven geschetst, waarin de werkgever niet aansprakelijk is voor een arbeidsongeval indien hij kan aantonen dat hij heeft voldaan aan zijn zorgplicht ter voorkoming van het ongeval. Door desondanks voor specifieke situaties een verzekeringsplicht te aanvaarden, houden de hiervoor weergegeven uitspraken uit 2008 een uitzondering op het wettelijk stelsel in voor een afgebakende categorie van gevallen (verkeersongevallen met een auto of fiets), voor welke uitzondering in die uitspraken specifieke redenen zijn genoemd. Hoewel volgens de Hoge Raad op zichzelf goede argumenten bestaan om werknemers een verdergaande, algemene bescherming tegen het risico van arbeidsongevallen te bieden dan artikel 7:658 BW doet, ligt het op de weg van de wetgever (of van sociale partners, bijvoorbeeld in een CAO) om een regeling daarvoor te maken. Als de rechter dat zou doen door op grond van de vage en algemene bepaling van artikel 7:611 BW (“goed werkgeverschap”) telkens voor verschillende, uiteenlopende situaties een verzekeringsplicht te aanvaarden, zou dat het wettelijk stelsel te vergaand aantasten en bovendien afbreuk doen aan de vereiste rechtszekerheid en de hanteerbaarheid van de wet.

Bij de huidige stand van de wetgeving moet daarom volgens de Hoge Raad de op “goed werkgeverschap” van de werkgever gebaseerde verzekeringsplicht beperkt blijven tot de in eerdere rechtspraak bepaalde, afgebakende categorie van verkeersongevallen met een auto of fiets. Het geval van een struikelende of uitglijdende postbode betreft niet een specifiek aan het wegverkeer verbonden bijzonder risico waarvoor de verkeersverzekeringen zijn ontwikkeld. En dat geldt in nog sterkere mate voor de therapeut in een tbs-kliniek, waarbij overigens te bedenken valt dat de werkgever het juist binnen de muren van de kliniek in de hand heeft om alle nodige voorzorgsmaatregelen te treffen ter voorkoming van incidenten als waarvan deze therapeut het slachtoffer is geworden. De Hoge Raad heeft dan ook in deze zaak geoordeeld dat de werkgever onvoldoende heeft aangetoond dat hij de noodzakelijke algemene maatregelen en aanwijzingen ter voorkoming van het incident heeft getroffen. De tbs-kliniek is op die grond aansprakelijk geoordeeld voor alle schade van de therapeut.

rekenformule en voordeel- verrekening in dexia-zaken

[HR 29 APRIL 2011, LJN BP4012](#)

Effectenlease was vooral in de tweede helft van de jaren negentig van de 20e eeuw een populaire constructie om met geld dat werd geleend van een bank of verzekeraar, effecten aan te schaffen en daarmee op de beurs te speculeren. In die tijd stegen de aandelenkoersen flink (de ‘internet bubble’) en velen wilden daarvan meeprofiten. Het betalen van rente en – indien met de bank overeengekomen – periodieke aflossingen op het krediet was een ‘inleg’ die voor veel niet-vermogende particulieren te dragen was terwijl de almaar stijgende koersen een flinke winst beloofden. De effectenlease werkte als een hefboom. Nadat in 2000 de internet bubble was uiteengespat en in de volgende paar jaar de aandelenprijzen waren ingestort, ontstonden problemen voor heel veel effectenlease-afnemers. Zij bleven zitten met renteverplichtingen en een schuld aan de bank of verzekeraar die niet meer gedekt werden door opbrengsten uit de effecten en de waarde van de effectenportefeuille. Doordat de lening niet meer geheel kon worden afbetaald uit de opbrengst van de verkoop van de effecten, bleef een restschuld over die de afnemers uit andere middelen – die veelal ontbraken – zouden moeten afbetalen.

Dit heeft geresulteerd in een groot aantal rechtszaken waarin de afnemers vergoeding van hun schade eisen van de desbetreffende banken en verzekeraars. De afnemers vinden dat zij door de aanbieders van de effectenleaseproducten voor het sluiten van het contract onvoldoende zijn gewaarschuwd voor de mogelijk negatieve gevolgen van de overeenkomst. Daardoor hebben die aanbieders hun zorgplicht ten opzichte van de afnemers geschonden. Van de Hoge Raad wordt bij herhaling gevraagd bij de beantwoording van de diverse juridische vragen die in die zaken rijzen, richting te geven.

In 2009 heeft de Hoge Raad algemene regels gegeven over de op de bank rustende zorgplichten en over de schade die bij schending van die zorgplichten voor vergoeding in aanmerking komt. Er is alleen plaats voor terugbetaling door de bank van betaalde rente en aflossingen en kwijtschelding van resterende verplichtingen indien onderzoek door de bank destijds zou hebben uitgewezen dat de overeenkomst een onaanvaardbaar zware financiële last op de afnemer legde. Zie HR 5 juni 2009, LJN BH2815 (Dexia), LJN BH2811 (Levob) en LJN BH2822 (GeSp/Aegon).

Naar aanleiding van deze uitspraken werd in de onderhavige zaak tussen de afnemer en de bank gestreden over twee kwesties. De eerste betrof de vraag hoe beoordeeld moet worden of de door de afnemer met de bank gesloten effectenleaseovereenkomsten destijds een onaanvaardbaar zware financiële last op de afnemer legden. Het hof had voor die beoordeling een rekenformule gebruikt.

De plv. procureur-generaal adviseert de Hoge Raad op 11 februari 2011 om de beslissing van het hof over de rekenformule in stand te laten. Het oordeel over het verrekenen van het voordeel verkregen uit eerdere lease-overeenkomsten vindt de plv. procureur-generaal echter niet juist. Daarom luidt het advies om de beslissing van het hof op dat punt te vernietigen.

De Hoge Raad is van oordeel dat het hof de betreffende rekenformule mocht gebruiken. Wel moet de formule voldoende ruimte laten om met individuele omstandigheden van de afnemer rekening te houden. De Hoge Raad besliste tevens dat bij deze beoordeling ook de inkomens- en vermogenspositie van de partner van de afnemer van belang zijn, ongeacht de juridische of vermogensrechtelijke verhouding tussen de afnemer en zijn partner. In de tweede plaats was de vraag gerezen

of voordelen die de afnemer had behaald met eerder door hem met de bank afgesloten en voordelig verlopen effectenlease-overeenkomsten, in mindering moesten worden gebracht op de schade die hij had geleden als gevolg van de latere, nadelig uitgevallen contracten. Dit heet in het burgerlijk recht ‘voordeelstoerekening’ en is geregeld in artikel 6:100 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Het debat tussen de partijen ging daarbij vooral over de vraag of het voordeel voortvloeide uit ‘een zelfde gebeurtenis’ als de schade, zoals dat wetsartikel eist voor voordeelstoerekening.

Is daarvan ook sprake in geval van afzonderlijke effectenleasecontracten? De Hoge Raad beantwoordde die vraag bevestigend. Het gaat in feite om een zodanig samenhangend geheel van soortgelijke contracten, dat het telkens tekortschieten van de bank in de nakoming van haar zorgplichten jegens de afnemer kan worden aangemerkt als ‘een zelfde gebeurtenis’ in de zin van artikel 6:100 BW.

de klacht- plicht van de koper

[HR 25 MAART 2011, LJN BP8991](#)

Aan de rechtspraak is eigen dat vaak moet worden gezocht naar het redelijke evenwicht. Dit thema speelde onder meer een rol in een zaak die voor de tweede keer bij de Hoge Raad kwam en andermaal tot een belangrijke uitspraak leidde. De feiten waren simpel: enige tijd nadat een tankstation, natuurlijk met ondergrond, was verkocht, ontdekte de koper dat deze ondergrond ernstig was vervuild. Vervolgens liet hij naar die vervuiling onderzoek doen en deed onder meer navraag bij de voorganger van de verkoper, een grote oliemaatschappij.

Nadat de ernst en omvang van vervuiling duidelijk was geworden, wilde hij de schade die hij daardoor leed, op de verkoper verhalen. Daarbij had hij een aantal moeilijkheden te overwinnen. De belangrijkste waren:

- de verkoper had zelf al een sanering van de grond laten uitvoeren en een rapport van die sanering bij de verkoop aan de koper overhandigd;
- de koopakte bevatte het gebruikelijke beding dat het verkochte wordt aanvaard in de feitelijke staat waarin het zich ten tijde van het sluiten van de koopovereenkomst bevond;
- hij had pas geruime tijd nadat bij hem het vermoeden was gerezen dat de grond ernstiger was vervuild dan uit het aan hem bij de verkoop overhandigde saneringsrapport bleek, daarover bij de verkoper geklaagd.

De verkoper voerde een aantal verweren; hij deed onder meer een beroep op het genoemde beding uit de koopakte, en daarnaast op artikel 7:23 Burgerlijk Wetboek. In dit artikel staat onder meer dat de koper zich er niet meer op kan beroepen dat hetgeen is afgeleverd niet aan de overeenkomst beantwoordt, als hij de verkoper daarvan niet binnen ‘bekwame tijd’ (een redelijke termijn) nadat hij dit heeft ontdekt of redelijkerwijs had behoren te ontdekken, op de hoogte heeft gesteld.

Kort gezegd: de rechten van de koper vervallen als hij niet tijdig over de tekortkoming van de verkoper heeft geklaagd. Zoals dat wel vaker in juridische procedures gaat, ontwikkelde de rechtsstrijd zich op een aantal fronten. De belangrijkste beslissingen die het hof nam, waren dat de verkoper zijn wederpartij opzettelijk had misleid over de ernst van de vervuiling, en dat het genoemde artikel 7:23 de koper niet verplicht om tijdig te klagen als hij een op onrechtmatige daad gebaseerde vordering instelt. Eind 2007 besliste de Hoge Raad dat deze beide oordelen van het hof geen stand konden houden. Het feitelijke oordeel dat van misleiding sprake was geweest, berustte op feiten waarvan tijdens de procedure al was gebleken dat deze niet juist waren, en het juridische oordeel van het hof over de reikwijdte van de klachtplicht was onjuist: deze betreft ook een vordering uit onrechtmatige daad. Als de Hoge Raad een uitspraak van het hof vernietigt, verwijst hij de zaak in de regel naar een ander hof om de zaak verder te behandelen en te beslissen, vanzelfsprekend met inachtneming van de uitspraak van de Raad. Bij het verwijzingshof spitste de rechtsstrijd zich erop toe of de verkoper wel tijdig had geklaagd. Maar gaat het hier niet om een nodeloze formaliteit, in aanmerking genomen de ernst van de tekortkoming en het feit dat niet was

gebleken dat de verkoper erdoor is benadeeld dat de claim van de koper tamelijk laat was ingediend? In zoverre niet, dat de wetgever in 1992 welbewust artikel 7:23 in de wet heeft gezet ter bescherming van de rechten van de verkoper tegen laat ingediende claims in verband met zijn mogelijkheden op zijn beurt een eventuele voorschakel te kunnen aanspreken, en in verband met zijn bewijspositie. Maar het artikel bevat wel enig elastiek: de vordering van de koper moet ‘binnen bekwame tijd’ worden gedaan, en de lengte daarvan kan variëren al naar gelang de omstandigheden van het geval. Het is bij uitstek het werk van de cassatierechter om de feitenrechters houvast te geven bij het invullen van deze vage norm. Dat had de Hoge Raad dan ook al in eerdere uitspraken gedaan, en daarop bouwde het verwijzingshof voort bij zijn oordeel dat de claim van de koper wel laat, maar niet te laat was ingediend; de vordering tot schadevergoeding van de koper werd dus toegewezen. Tegen dit oordeel kwam de verkoper andermaal in cassatie op. Dit keer kreeg hij de kous op de kop: het cassatieberoep werd verworpen. De Hoge Raad kwam tot dit oordeel door een verdere precisering te geven van de gezichtspunten die in aanmerking moeten worden genomen bij de beoordeling van wat in een concreet geval als ‘binnen bekwame tijd’ heeft te gelden. Daarmee

leverde deze op het oog eenvoudige zaak voor de tweede keer een bijdrage aan de rechtsontwikkeling.

De uitspraak past binnen een reeks andere uitspraken waarin de Hoge Raad de scherpe kanten heeft afgeslepen van de in 1992 over een breed front sterk verkorte verjaringstermijnen, waarmee de wetgever het belang van vlot verlopend rechtsverkeer wilde dienen. Die rechtspolitieke - en overigens op zichzelf begrijpelijke - keus van de wetgever is voor de rechter een gegeven, maar het ligt op zijn weg voor een redelijke toepassing daarvan te zorgen. Daarop heeft de wetgever ook gerekend bij het stellen van de genoemde vage norm. Dit past in onze, op wederzijds vertrouwen gebaseerde, nationale traditie van een goede ‘samenwerking’ tussen wetgever en rechtspraak, met respectering van ieders eigen verantwoordelijkheid.

koop en verkoop van een woonhuis door parti- culieren

[HR 9 DECEMBER 2011, LJN BU7412](#)

Volgens artikel 7:2 Burgerlijk Wetboek (BW) wordt de koop van een woonhuis schriftelijk aangegaan als de koper een particulier is. Een mondelinge overeenkomst is in dat geval niet geldig. Deze bepaling beschermt de particuliere koper. Aan de Hoge Raad werd – in de vorm van een cassatie in het belang der wet gevorderd door de procureur-generaal – de vraag voorgelegd of ook de particuliere verkoper wordt beschermd zolang de koop nog niet schriftelijk is vastgelegd en door

beide partijen ondertekend. Dit is een vraag van wetsuitleg. Daarbij is niet alleen de tekst van de wet van belang, maar kan ook betekenis toekomen aan de bedoeling die de wetgever met deze bepaling had, en aan andere omstandigheden. De tekst van de wet is toegespitst op bescherming van de koper, maar dit sluit op zichzelf niet uit dat ook de verkoper wordt beschermd. De wetgever heeft zich niet precies uitgelaten over de vraag of deze bepaling niet alleen strekt ter bescherming van de koper, maar ook

van de verkoper. Voor zover de wet tot strekking heeft particulieren te beschermen, zou deze bescherming ook aan de particuliere verkoper ten goede moeten komen.

Volgens de procureur-generaal beschermt artikel 7:2 BW alleen de particuliere koper. De particuliere koper kan zich erop beroepen dat een mondelinge overeenkomst van koop/verkoop van een woonhuis nietig is, maar de verkoper van zijn kant kan dat niet.

Volgens de Hoge Raad beschermt het schriftelijkheidsvereiste van artikel 7:2 BW de koper én de verkoper, maar het moet dan wel in beide gevallen gaan om een particulier. Als ook een professionele verkoper zich erop zou mogen beroepen dat een mondelinge overeenstemming nog niet schriftelijk is vastgelegd, zou artikel 7:2 BW de positie van de particuliere koper juist minder sterk maken dan deze was. Dat was de bedoeling niet van de wetgever, en daarom mag de wet niet zo worden uitgelegd.

De Hoge Raad heeft zich niet beperkt tot beantwoording van deze aan hem voorgelegde vraag. Hij voegde daaraan toe dat de particuliere verkoper niet door een rechterlijk vonnis kan worden gedwongen

mee te werken aan de schriftelijke vastlegging van de koopovereenkomst, want dan zou de bescherming die artikel 7:2 BW hem biedt, langs die indirecte weg kunnen worden omzeild. Voor toewijzing van schadevergoeding is om dezelfde reden geen ruimte. Ten slotte overwoog de cassatierechter dat onder zeer bijzondere omstandigheden een beroep op het ontbreken van schriftelijke vastlegging van de koop onaanvaardbaar kan zijn, maar dat het in beginsel niet onaanvaardbaar is dat de verkoper niet wil tekenen omdat hij alsnog een hoger bod ontvangt van een derde, of dat de koper weigert te tekenen omdat hij alsnog de voorkeur geeft aan de aankoop van een ander huis. De eis van schriftelijke vastlegging van de mondeling bereikte overeenstemming geeft de particuliere koper en verkoper immers nu juist de ruimte alsnog van de beoogde koopovereenkomst af te zien.

Deze zaak werd aan de Hoge Raad voorgelegd door de procureur-generaal van het parket bij de Hoge Raad. Wordt tegen een vonnis van een rechtbank of hof waarin een interessante rechtsvraag is beslist, door de in het ongelijk gestelde partij geen cassatieberoep ingesteld, dan kan de Hoge Raad daarover niet uit zichzelf oordelen. In zo'n geval kan de procureur-generaal bij de Hoge Raad een cassatieberoep 'in het

belang der wet' instellen (waardoor overigens geen afbreuk wordt gedaan aan de rechten van degene die de procedure voor de rechtbank of het hof had gewonnen). Dat is hier gebeurd. In de rechtspraak bestond namelijk grote onenigheid over het antwoord op de vraag of de verkoper van een woonhuis is gebonden aan een mondelinge koopovereenkomst. Aan deze onenigheid is nu door de uitspraak van de Hoge Raad een einde gekomen.

*de procureur-
generaal (PG) van
het parket bij de
hoge raad:
‘goede recht-
spraak vraagt
rust en ruimte,
die is er op
dit moment
onvoldoende’*

*Terugkijkend op 2011 en al weer
enige maanden op weg in 2012:
hoe staat de rechtspraak in
Nederland ervoor?*

“Het is onrustig in de rechtspraak, er zijn vernieuwingen en verbeteringen, maar zij staat ook onder druk en dat komt niet alleen door incidenten. Er is al jaren sprake van een toenemende werkdruk bij het afdoen van de zaken, organisatorisch komt er veel op de rechtspraak af, denk bijvoorbeeld aan de herziening gerechtelijke kaart en de interne reorganisaties waarmee dat gepaard gaat, allerlei verbeteringsvoorstellen die er zijn zoals in het strafrecht ZSM¹

en het al jaren lopende Promis², de enorme hoeveelheid nieuwe wetgeving: het is erg veel. Goede rechtspraak is de basis van de rechtsstaat. Die hadden we en die hebben we, al valt er vanzelfsprekend van alles te verbeteren. Maar die goede rechtspraak houden we niet zonder aandacht en zorg voor kwaliteit en die is er, vind ik, onvoldoende. Jarenlang is er te weinig geld uitgetrokken om de rechter de taken die hem worden toebedeeld naar behoren te laten uitvoeren. De situatie wordt nijpender, want wat dreigt is een combinatie van te hoge werkdruk met het gevoel dat je als rechter je werk niet kunt doen zoals je vindt dat je dat zou moeten doen. Dat is

Procureur-generaal van het parket bij de Hoge Raad Jan Walsse Fokkens

demotiverend voor de mensen die met zoveel toewijding en inzet dit vak beoefenen. Het rechterschap is een prachtig beroep, maar dat moet het wel blijven. Van rechters die ik goed ken en van wie ik weet dat ze veel werk aankunnen, hoor ik over een al maar oplopende en inmiddels onverantwoorde werkdruk. De grens van wat enkelvoudig kan worden afgedaan in civiel en straf is wel bereikt, zeker ook omdat er een groot aantal jonge, nog weinig ervaren rechters is. Er verandert zoveel in het recht dat de rechter op zijn minst 10 procent van zijn werktijd beschikbaar zou moeten hebben om de direct voor zijn werk belangrijke ontwikkelingen in en rond de rechtspraak bij te houden. Dan moet de meer algemene bijscholing nog in de eigen tijd, wat ik ook heel redelijk vind. Die ruimte is er eenvoudigweg niet. Zo boet je in op kwaliteit en dat zul op termijn terugzien in het werk van de rechter. Goede rechtspraak vraagt rust en aandacht. De zorgvuldigheid waarmee een beslissing van de rechter tot stand komt, creëert draagvlak voor die beslissing. Vaak kan er maar een partij gelijk krijgen, maar als je als de in het ongelijk gestelde partij weet dat de rechter alle aspecten in jouw zaak heeft onderzocht en alles zorgvuldig heeft afgewogen, kun je een voor jou negatief oordeel makkelijker accepteren. Is die rust en aandacht er te weinig, dan komt

daarmee het draagvlak voor de beslissing van de rechter onder druk te staan. Die situatie dreigt vrees ik op termijn te ontstaan. Ik herinner mij een installatie bij het hof Arnhem, waarbij de president van dat hof mr. Van der Weij de opmerking maakte dat hij hoopte dat de toenemende belangstelling in de politiek voor de rechtspraak niet op dezelfde wijze zou verlopen als dat in het onderwijs het geval was. Ik begin inmiddels te vrezen dat dit wel het geval is en dat wij over een aantal jaren een parlementaire enquête over de rechtspraak zullen krijgen en dat ook dan de conclusie net als destijds over het onderwijs zal zijn: ‘De politiek hield te weinig afstand en wilde teveel sturen, er zijn teveel te weinig doordachte regelingen en veranderingen ingevoerd die de kwaliteit van de rechtspraak niet ten goede zijn gekomen’. Geen misverstand: het gaat mij er niet om dat al die nieuwe ideeën niet goed zijn, maar om het feit dat allerlei taken met de daarbij gewekte verwachtingen worden toegeschoven, zonder dat daarbij de daarvoor noodzakelijke ruimte wordt gecreëerd. Neem de nieuwe regeling van de voorwaardelijke veroordeling. Meer reclasseringstoezicht, meer op de persoon van de dader toegesneden voorwaarden. Prima idee, niks op tegen. Maar de eerste vraag die rijst is, waarom gebeurt dat nu niet, hoewel de tot 1 april geldende regeling dit ook bijna in

alle opzichten mogelijk maakte. Dat is een organisatieprobleem. Zie onder meer het recente rapport van de Rekenkamer over de strafrechtspraak. Ik vrees dat als er onvoldoende geld wordt uitgetrokken voor de uitvoering ervan, de nieuwe regeling van de voorwaardelijke veroordeling niet aan de verwachtingen zal beantwoorden.”

Kunt u iets zeggen over de verstandhouding tussen de raad en het parket bij de Hoge Raad. Het parket adviseert de raad. De raad kan die adviezen naast zich neerleggen. Zorgt dat voor spanning?

“Er is een goede verstandhouding tussen de raad en het parket. De verhouding heeft een lange historie. Toen Napoleon zijn wetboeken invoerde was hij er niet zeker van dat de rechters het nieuwe recht wel (goed) zouden toepassen. Daar moest op worden toegezien en zo is het Openbaar Ministerie (OM) als centrale organisatie in de rechtspleging ontstaan, met onder meer als taak voorlichting van de rechter. Dat laatste was en is ook de belangrijkste taak van het parket bij de Hoge Raad dat tot 1999 deel uitmaakte van het OM. Het parket geeft in zijn conclusies zwaarwegende, richtinggevende adviezen aan de Hoge Raad. Adviezen die sinds de jaren ’70 van de vorige eeuw steeds wetenschappelijker zijn

Herziening ten voordele

Het wetsvoorstel Herziening ten voordele, waarover de Eerste Kamer nog moet besluiten, voorziet in een lagere drempel voor het herzien van afgesloten strafzaken. Nu moet er nog sprake zijn van een zogenoemd novum, een feitelijke omstandigheid waarvan de rechter destijds niet op de hoogte was. Veranderde inzichten van deskundigen worden daar niet toe gerekend. Die strikte voorwaarde van een novum wordt als te beperkt ervaren. Het wetsvoorstel biedt meer ruimte voor de inbreng van deskundigen, zoals nieuwe forensische expertise. Het moet daarbij wel gaan om nieuwe feiten of bewijsmiddelen die sterk doen vermoeden dat de rechter tot een ander oordeel zou zijn gekomen als hij daarvan

had geweten. Ook biedt het wetsvoorstel ruimte tot het doen van nader feitelijk onderzoek. Dit in zaken waarin de verdachte is veroordeeld tot 12 of meer jaar gevangenisstraf en waarin ernstige twijfel bestaat over de juistheid van een veroordeling. Verzoeken tot dergelijk nader onderzoek worden ingediend bij de procureur-generaal. Als deze een verzoek toewijst, kan hij een adviescommissie en een onderzoeksteam inzetten. Deze adviescommissie is vergelijkbaar met de huidige toetsingscommissie van het CEAS (Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken). Zelfstandig of op aanraden van de adviescommissie kan de PG een onderzoeksteam samenstellen van politie en eventueel externe deskundigen.

geworden. Deze traditionele rol van het parket geeft de mogelijkheid om zaken op basis van een brede in een conclusie aangedragen grondslag te beslissen. Zij heeft verder het voordeel dat in hoogste instantie door twee instanties van vergelijkbare denkkraft naar de zaak wordt gekeken, allebei onafhankelijk, die zo elkaar in evenwicht houden. Nee, het is geen luxe dat er, als het om belangrijke kwesties gaat, twee keer naar een zaak wordt gekeken,

zeker nu het recht steeds ingewikkelder is geworden.

Ja, en dat de adviezen van het parket niet altijd worden gevolgd is niet erg. Soms blijf je het echt anders zien, heel vaak gaat het om een kwestie waarover je verschillend kunt oordelen of om een accentverschil en je kunt als advocaat-generaal ook iets over het hoofd zien, al gebeurt dat gelukkig weinig. Tot spanningen tussen raad en parket leidt dit niet.”

Wat waren belangrijke ontwikkelingen voor uw parket in 2011?

“In 2011 - en ook al de jaren daarvoor - zagen we dat er brede politieke steun bestond voor artikel 80a, een nieuwe bepaling in de Wet op de rechterlijke organisatie (RO) die het de Hoge Raad vanaf (vermoedelijk) 1 juli dit jaar mogelijk maakt voor cassatie kansloze zaken direct na binnenkomst verkort af te doen. Die steun was een legitimatie voor een steeds ruimer gebruik van artikel 81 RO, het aan het eind van de rit verkort afdoen van zaken waar zagezegd niets in zit. Met dat artikel werkt de Hoge Raad al jaren maar we zijn zeker als parket heel lang voorzichtig geweest met de toepassing ervan in conclusies.

Wij hebben behalve in enkele incidentele gevallen nooit volstaan met uitsluitend de 81 RO- formulering. In 2011 hebben we in dergelijke zaken wel in een groot aantal gevallen verkort geconcludeerd, dus met simpele, korte conclusies. Het resultaat daarvan zie je terug in het totale aantal conclusies. Het parket heeft in 2011 3063 zaken afgedaan, dat zijn er 168 meer dan in 2010.

Verder zijn er onder meer ontwikkelingen geweest op het gebied van het klachtrecht, herziening in strafzaken en toezicht op het OM die van belang zijn voor het parket.”

Wat gaat het afdoen van zaken volgens artikel 80a betekenen voor het werk van parket en Hoge Raad?

“De laatste vijftig jaar is de Hoge Raad steeds meer rechter geworden in plaats van verlengstuk van de wetgever. Dat betekent dat de Hoge Raad niet meer uitsluitend toetst of het recht op de juiste wijze is toegepast maar ook kijkt naar de motivering van een oordeel, motiveringseisen bepaalt, kijkt naar de onderliggende stukken.

Op het moment dat we zaken snel verkort kunnen gaan afdoen op basis van onvoldoende belang, zou dat een eerste stap kunnen worden in een beweging de andere kant op waarbij de Hoge Raad meer het accent gaat leggen op rechtseenheid en rechtsontwikkeling en wat minder op motiveringsgebreken als die niet ernstig zijn en de rechtsbescherming dus niet in het gedrang komt.”

U noemde een ontwikkeling op het gebied van het klachtrecht. Welke ontwikkeling is dat?

“In 2011 is beslist dat het extern klachtrecht over rechters bij de Hoge Raad blijft en is de regeling verbeterd. Het gaat om klachten over gedragingen van rechters. Die moeten eerst bij het desbetreffende

gerecht (d.w.z. intern) worden ingediend. Leidt dat niet tot een voor de klager bevredigende uitkomst dan kan deze vervolgens bij een externe instantie klagen. Een tijd lang is er sprake van geweest dat er een speciale substituut-ombudsman voor de behandeling van klachten over rechters zou komen bij de Nationale Ombudsman. Op dat voorstel was kritiek van onder meer de Raad van State omdat de Grondwet voorschrijft dat het toezicht op rechters bij de rechterlijke macht ligt. Dit om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te waarborgen. De regeling is nu nog steeds dat de PG een vordering kan indienen bij de Hoge Raad tot het doen van een onderzoek naar een gedraging van een rechter. De Hoge Raad beoordeelt dan op grond van zijn onderzoek of de rechter zich al dan niet behoorlijk heeft gedragen. Het klachtrecht is beperkt tot klachten over de bejegening van rechtzoekenden door een rechter. Veruit de meeste mensen die klagen doen dat omdat zij het niet eens zijn met de beslissing van de rechter. Rechterlijke beslissingen zijn door de wetgever echter uitdrukkelijk uitgesloten van het klachtrecht. Daartegen kan uitsluitend worden opgekomen door het instellen van een rechtsmiddel. Het contact dat de rechtzoekende heeft met de rechter vindt slechts plaats in de rechtszaal alwaar de rechter de leiding heeft over het onderzoek

Herziening ten nadele

Het wetsvoorstel herziening ten nadele houdt in dat een verdachte die tot in laatste instantie is vrijgesproken alsnog voor hetzelfde misdrijf kan worden vervolgd en veroordeeld. Er moet dan wel sprake zijn van zeer belastend nieuw bewijsmateriaal zoals DNA-bewijs of een schuldbekentenis of meined door een getuige. Herziening ten nadele op basis van dergelijk nieuw bewijsmateriaal kan alleen plaatsvinden als sprake is van een zwaar misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf staat en waarbij een dode is gevallen en bij doodslag en gewelds- en zedendelicten met dodelijke afloop. Dit zijn misdrijven die niet verjaren. Een vordering tot herziening ten nadele alleen kan worden ingediend bij een vrijspraak of bij een ontslag van alle rechtsvervolgning. Bij een gegronde herzieningsaanvraag volgt een nieuw proces.

ter terechtzitting en daarover beslissingen neemt. De rechter beslist bijvoorbeeld wie het woord krijgt en hoe lang. Dergelijke beslissingen zijn rechterlijke beslissingen en vallen dus buiten het klachtrecht. Ik heb in 2011 daardoor geen klachten voorgelegd aan de Hoge Raad. Wel verwacht ik bin-

nenkort enkele klachten uit 2011 aan de Hoge Raad voor te leggen. Ondanks het feit dat er weinig klachten aan de Hoge Raad kunnen worden voorgelegd, kan niet worden gezegd dat het klachtrecht niet effectief is. Naar aanleiding van een klacht vindt er namelijk wel regelmatig onderzoek plaats binnen het gerecht of door de PG. De desbetreffende rechter wordt dan om een reactie op de klacht gevraagd. Dit kan voor de klager ook al een vorm van genoegdoening zijn.”

Als rechters ernstig disfunctioneren, een strafbaar feit plegen, zich misdragen of niet integer zijn kan alleen de PG hun schorsing of ontslag vorderen bij de Hoge Raad. Soms komt zo'n kwestie rond een rechter in de publiciteit. Zo was er in 2011 een rechter in Zwolle die informatie uit een strafdossier doorspeelde aan zijn bureaus. In 2011 kwamen ook twee rechters in Breda in de problemen doordat zij met het OM contact hadden gehad over het schriftelijk stellen van vragen aan een getuige-deskundige zonder de verdediging hierin te kennen. In beide gevallen oordeelde de PG dat er geen aanleiding was om de rechters voor te dragen voor schorsing of ontslag door de Hoge

Raad. Hoe bepaalt u eigenlijk of een rechter al dan niet geschorst of ontslagen moet worden? Welke criteria gebruikt u daarbij?

“Meestal neemt de president van een gerecht als er een ernstig incident is of als er ernstige problemen over het functioneren van een rechter zijn, contact met mij op en dan bespreken we gezamenlijk hoe om te gaan met de situatie. Aan de ene kant staan er de belangen van kwaliteit, integriteit van de rechtspraak en vertrouwen in de rechtspraak, dat de samenleving moet kunnen hebben, aan de andere kant zijn er de belangen van de individuele rechter die, zoals iedereen, wel eens een fout kan maken of niet goed kan functioneren. Bij de rechter komt daar dan nog bij dat zijn taak is om onafhankelijk het recht toe te passen en dat kan soms ook betekenen tegen de heersende politieke of in de maatschappij gekoesterde wensen of bestaande verwachtingen ingaan, met als mogelijk gevolg kritiek op zijn functioneren.

Bij ernstige functioneringsproblemen, bijvoorbeeld niet goed kunnen optreden ter zitting of een veel te laag aantal vonnissen schrijven, wordt geprobeerd tot een verbeteringstraject te komen, met bijvoorbeeld cursussen en begeleiding. Als dat niet lukt, komt men er meestal in

onderling overleg, eventueel via vrijwillig ontslag wegens ongeschiktheid anders dan door ziekte, wel uit. De afgelopen jaren heb ik één keer om die reden een ontslag gevraagd en gekregen. Het gaat hier overigens om een heel beperkt aantal gevallen op meer dan 2000 rechters.

Als men er binnen het gerecht niet uitkomt en bij ernstige incidenten, nodig ik de betrokken rechter uit voor een gesprek met mij en de plaatsvervangend PG. Zo'n uitnodiging wordt door de betrokken rechter niet lichtvaardig opgevat. Het komt nogal eens voor dat ze hun advocaat meebrengen. Van dat gesprek wordt een verslag gemaakt en ik bespreek de zaak met de plaatsvervangend PG. Niet functioneren wegens ongeschiktheid voor de functie, wegens gezondheid of persoonlijke problemen is natuurlijk van een hele andere orde dan misdragingen, misdrijven of integriteitkwesties die het aanzien van de rechterlijke macht kunnen schaden. Speelt iets in die laatste categorie dan is bij de uitleg van de wettelijke gronden een belangrijk criterium: kan een rechter in deze omstandigheden nog geloofwaardig functioneren. En ook belangrijk: hoe reageert de betrokkene zelf op wat er is gebeurd? Ziet hij zijn fout in? Hoe functioneert hij verder? Is het de eerste keer dat iets dergelijks speelt? Niet iedere fout, ook niet iedere ernstige fout betekent dat je maar ontslagen moet

worden. Zie bijvoorbeeld de in uw vraag genoemde gevallen, waarin een ontslag naar onze mening niet aan de orde was. Gaat het toch die richting uit dan laten de betrokkenen het daar in het algemeen niet op aankomen en nemen ze tijdig zelf het besluit op te stappen. Het is lastig dat ik over mijn beslissingen meestal weinig kan zeggen terwijl daar bij het publiek wel behoefte aan is. Wat dat betreft, zit ik in een spagaat. Ik begrijp die behoefte aan uitleg over al dan niet ontslag voor een rechter die iets verkeerd heeft gedaan. Maar tegelijkertijd hebben rechters ook recht op bescherming van hun privacy. En soms is de kwestie die bij mij voorligt ook aan de orde in een strafrechtelijke procedure en zou ik me door het toelichten van mijn beslissing mengen in een lopende zaak. Dat kan ik niet doen.”

In 2011 stemde de Tweede Kamer in met het wetsvoorstel herziening ten voordele. Het ligt nu in de Eerste Kamer. Wat is uw mening over dit wetsvoorstel?

“De wet kent een hoge drempel voor het kunnen inwilligen van een herzieningsverzoek. Er moet echt sprake zijn van belangrijke nieuwe feiten in een zaak. Soms zijn er situaties waarbij er twijfelpunten zijn, zonder dat je onmiddellijk kunt

concluderen dat er zoveel twijfel is dat de zaak opnieuw moet worden onderzocht. Daarvoor is dan nodig dat er nader onderzoek plaatsvindt. Die mogelijkheid tot het doen van dergelijk nader onderzoek komt er nu. Feitelijk hebben we bij enkele recente grote herzieningszaken al langs deze lijn gewerkt: de Puttense moordzaak, Lucia de B., Ina Post. Als we daar het novumcriterium heel strikt hadden toegepast was er in die zaken geen doorbraak gekomen. Deze zaken zijn herzien door onderzoek van derden en door aansluitend eigen onderzoek, waarbij wij zelf deskundigen aan hebben gezocht. Ze tonen aan dat het nodig is om hier ruimer mee om te gaan en deze wet voorziet daarin.”

Betekent het dat de PG de taken van de CEAS (Commissie Evaluatie Afgesloten strafzaken) overneemt?

“Ja, maar zonder de beperkingen die de CEAS heeft. De CEAS kan niet kijken naar hoe de rechter met het onderzoeksmateriaal is omgegaan en heeft bijvoorbeeld niet de bevoegdheid om een getuige onder ede te horen. Verder kunnen advocaten zich niet tot de CEAS wenden, maar alleen professioneel bij de zaak betrokken (oud)functionarissen (politieambtenaren, OM’ers, medewerkers van het NFI) en

wetenschappers. Dit wordt anders. Daarbij komen er meer mogelijkheden om aanvullend politieonderzoek en deskundigenonderzoek te laten doen. Ik denk dat we hiermee een goede stap vooruit zetten in de mogelijkheid rechterlijke dwalingen op te sporen en recht te zetten.”

In 2011 is ook het wetsvoorstel herziening ten nadele ingediend bij de Tweede Kamer. Het werd begin dit jaar goedgekeurd en ligt nu eveneens bij de Eerste Kamer. Het betekent dat iemand die onherroepelijk is vrijgesproken van een ernstig misdrijf hiervoor opnieuw kan worden vervolgd als er nieuwe feiten bekend worden. Wat vindt u daarvan?

“Een gevaar bij herziening ten nadele is dat een vrijgesproken verdachte opgejaagd blijft door mensen die volharden in zijn schuld en nieuwe vermeende bewijzen blijven aandragen die dan telkens opnieuw zouden moeten worden beoordeeld. De voorgestelde regeling schept waarborgen daartegen, maar we zullen moeten zien hoe dit in de praktijk gaat functioneren als de Eerste Kamer het voorstel aanvaardt.”

Kunt u een toelichting geven op de ontwikkelingen op het gebied van de toezichtsrol van de PG op het OM?

“Tot 1999 was de PG het hoofd van het OM. In de praktijk betekende dat niet veel gelet op het feit dat de minister een aanwijzingsbevoegdheid had, maar formeel had de PG de positie om tegen de minister te zeggen: ‘nu beveel je iets wat wettelijk niet kan’. In 1999 werd het parket bij de Hoge Raad losgemaakt van het OM en daarmee is ook de minister meer op afstand komen te staan. Een bescheiden toezichthoudende taak op het OM is bij de PG bij de Hoge Raad gebleven maar wordt tot nu toe niet actief vervuld. Het College van procureurs-generaal heeft mij verzocht daar meer invulling aan te geven. Het zou moeten gaan om thematische onderzoeken op het gebied van de rechtmatigheid van het optreden van het OM en het optreden tegenover de rechter. Dit met als doel de werkwijze van het OM te verbeteren. Eind 2011 zijn wij gestart met een oriënterend onderzoek naar de mogelijkheden van een dergelijk toezicht op het OM door de PG bij de Hoge Raad. De uitkomsten van dit onderzoek worden nu besproken binnen het parket.”

De PG kan cassatie in belang der wet instellen. Dat betekent dat hij een rechtsvraag kan voorleggen aan de Hoge Raad. Het kan namelijk voorkomen dat een antwoord op een bepaalde rechtsvraag gewenst is terwijl deze vraag niet in een concrete zaak aan de orde komt. Is hier veel gebruik van gemaakt?

“Het afgelopen jaar zijn er 42 verzoeken binnengekomen om cassatie in belang der wet te vorderen. De meeste verzoeken betroffen kwesties die daarvoor niet geschikt zijn. In totaal zijn namens de procureur-generaal in 2011 6 vorderingen ingediend. Ik verwacht in 2012 meer vorderingen in te dienen. De wet versterking cassatierechtspraak is mede bedoeld om daarvoor ruimte te scheppen.”

Een afsluitende uitspraak van de PG over de rechtspraak tot slot:

“Geef de rechters de mogelijkheden om hun werk op een gedegen wijze te doen.”

1: ZSM is een werkwijze die het proces van beoordelen, straffen en uitvoeren in elkaar schuift. In de ZSM-werkwijze wordt na aanhouding van de verdachte zo spoedig mogelijk een beslissing genomen over het afdoeningstraject.

2: Promis: Project motiveringsverbetering in strafvonnissen.

vijf geselecteerde *uitspraken van* *de strafkamer* *uit 2011*

INHOUD

hoe algemeen bekend is de term ACAB?

oneigenlijk verkregen kentekengegevens terecht uitgesloten van bewijs?

mag een tenlastelegging voorbereiding opiumdelict worden uitgebreid met delict witwassen?

is een eigenaar verantwoordelijk voor wat er in zijn growshop illegaal gebeurt?

het begrip psychische overmacht en de grenzen daarvan

hoe algemeen bekend is de term ACAB?

HR 11 JANUARI 2011, LJN BP0291,
(NJ 2011/116 M.NT.
PROF. MR P.A.M. MEVIS)

De verdachte is vervolgd omdat hij in 2007 in Goes een zogenoemd bomberjack had gedragen met het opschrift ACAB. Toen een dienstdoende agent hem op de openbare weg zag lopen, voelde de agent zich door de tekst beledigd. Deze staat namelijk voor ‘All Cops Are Bastards’. De verdachte kende die betekenis en had het jack speciaal via internet besteld. De agent nam aan dat het publiek met de term bekend was. De rechtbank Middelburg sprak de verdachte vrij, maar het Haagse gerechtshof veroordeelde hem wegens belediging tot een voorwaardelijke geldboete van 200 euro.

Bij de Hoge Raad is geklaagd over de opvatting van het hof dat het dragen van een kledingstuk met zo’n tekst inderdaad een belediging oplevert. De veroordeling van het hof was onder meer gebaseerd op het oordeel dat het een feit van algemene bekendheid is dat ACAB staat voor ‘All Cops Are Bastards’.

Advocaat-generaal Aben heeft op 31 augustus 2010 de Hoge Raad geadviseerd het beroep te verwerpen.

De Hoge Raad stelt in zijn uitspraak dat wanneer het niet zonder meer duidelijk is of een gegeven algemeen bekend is, de rechter dit tijdens de zitting moet onderzoeken. Dit heeft het hof nagelaten.

De resultaten van een zoekactie op internet op een aantal willekeurige sites waaronder anderstalige sites is onvoldoende grond om aan te nemen dat deze afkorting in Nederland algemeen bekend was.

De uitspraak is een van de vele waarin belediging aan de orde is en meer in het bijzonder belediging van ambtenaren in functie. De vraag wordt wel gesteld waar de grens ligt tussen strafbare en niet-strafbare uitlatingen. De Hoge Raad acht voor een belediging noodzakelijk dat de gedane uitlating de strekking heeft de agent aan te randen in diens eer en goede naam. Het oordeel dat daarvan sprake is, zal bij woorden waarvan het gebruik op zichzelf in het algemeen niet beledigend is,

afhangen van de context waarin de uitlating is gedaan (vgl. HR 22 november 2011, LJN BQ3106, NJ 2012, 44 m.nt. T.M. Schalken).

In dit geval ging het juist om het bewijs dat ACAB in het algemeen beledigend is. Die bewijskwestie hangt samen met de vraag hoe de rechter moet omgaan met zogeheten feiten van algemene bekendheid. De Hoge Raad overweegt als volgt: “Geen rechtsregel dwingt de rechter ertoe een algemeen bekend gegeven bij het onderzoek op de terechtzitting ter sprake te brengen. Indien echter niet zonder meer duidelijk is of het gaat om een algemeen bekend gegeven, behoort de rechter dat gegeven aan de orde te stellen bij de behandeling van de zaak op de terecht-

zitting. Aldus wordt voorkomen dat hij zijn beslissing doet steunen op mededelingen of waarnemingen die hem buiten het geding ter kennis zijn gekomen en waarvan de overige bij het geding betrokkenen onkundig zijn gebleven, zodat zij niet in staat zijn geweest zich daarover uit te laten.” Omdat het hof het internet moest raadplegen was het dus niet zonder meer duidelijk dat het om een feit van algemene bekendheid ging en dus had dat ter terechtzitting ter sprake moeten worden gebracht.

Zeker nu het internet kennis gemakkelijk toegankelijk maakt, is deze overweging van belang. De vraag rijst immers of door de nieuwe media de categorie ‘feiten van algemene bekendheid’ niet de pan zal uitrijzen. Het laatste woord hierover is nog niet gezegd, maar de Hoge Raad benadrukt wel dat het moet gaan om een feit dat in Nederland van algemene bekendheid is en dat een rechter in zulke gevallen het thema expliciet op de terechtzitting aan de orde moet stellen en bespreken.

FOTO: WALT JABSCO

*oneigenlijk
verkrege
kentekengegevens
terecht uitgesloten
van bewijs?*

[HR 20 SEPTEMBER 2011, LJN BR0554](#)
[\(NJ 2011/441 \(ANPR\)\)](#)

De verdachte is vervolgd voor moord/doodslag in een hennepkwekerij in Bergschenhoek, maar hij is daarvan vrijgesproken. Het stoffelijk overschot van het slachtoffer is deels verbrand aangetroffen in Rotterdam. Onder meer voor het wegmaken van het lijk is de verdachte wel veroordeeld. Het hof meende echter niet met zekerheid te kunnen vaststellen dat het door de verdachte gegeven alibi onjuist was. De verdachte had verklaard in de avond van 29 september het slachtoffer te hebben ontmoet in het pand in Bergschen-

hoek en het slachtoffer daar ook weer te hebben zien vertrekken, waarna er nog telefonisch contact was en de verdachte naar huis ging. Deze tijdstippen van vertrek stemmen niet overeen met gegevens die zijn verkregen uit kentekenregistraties waarover de politie beschikt van zowel de auto van de verdachte als van het slachtoffer.

Dat zijn gegevens uit de registratiesystemen Vialis en ANPR die via camera's kentekens vastleggen. Het hof heeft deze gegevens uitgesloten van het bewijs omdat ze volgens de daarvoor geldende regeling

krachtens de Wet Politiegegevens vernietigd hadden moeten worden. Het gebruik ervan maakt om die reden een inbreuk op het recht van de verdachte.

Het Openbaar Ministerie stelt beroep in cassatie in tegen de vrijspraak voor moord/doodslag en voert aan dat het hof de kentekengegevens niet van het bewijs had moeten uitsluiten.

Advocaat-generaal Vegter heeft op 14 juni 2011 de Hoge Raad geadviseerd de bestreden uitspraak te vernietigen en de zaak terug te wijzen naar het hof Den Haag.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof omdat de motivering voor het uitsluiten van de Vialis en ANPR-gegevens voor het bewijs tekortschiet. Het hof heeft onvoldoende afgewogen of het oneigenlijke gebruik van de kentekengegevens zo ernstig is dat dit moet leiden tot uitsluiting van het bewijsmateriaal.

Dat de ANPR-gegevens onrechtmatig waren verkregen, is ook door het OM niet bestreden. Het gaat hier om de vraag, welk gevolg moet worden verbonden aan de onrechtmatigheid. Er zijn gevallen waarin een mogelijke onrechtmatigheid er niet toe doet doordat een andere bepaling zwaar-

der weegt. Zo was er het geval waarbij de politie zich bij een woninginval in strijd met de Algemene Wet op het Binnen-treden niet had gelegitimeerd. Een vrouw had een sms-bericht gestuurd met een verzoek om hulp tegen haar echtgenoot. Omdat de politieambtenaren in dat geval de woning binnenkwamen om de vrouw te ontzetten die zich had opgesloten op de badkamer uit angst voor haar man, zag de Hoge Raad af van cassatie omdat de politie zich ook volgens de wet in geval van noodzakelijke hulpverlening niet hoefde te legitimeren. (HR 22 november 2011, LJN BT6402, NJ 2011/561). In dit geval is er geen wettelijke bepaling waarmee zou kunnen worden gerechtvaardigd dat ondanks het belang van de persoonlijke levenssfeer niet tot vernietiging van de gegevens is overgegaan.

Toch vernietigt de Hoge Raad de beslissing van het hof, omdat dit onvoldoende acht heeft geslagen op het beoordelingskader dat de Hoge Raad voor dit soort gevallen in acht neemt. Dit behelst drie factoren. “De eerste factor is ‘het belang dat het geschonden voorschrift dient’. De tweede factor is ‘de ernst van het verzuim’. Bij de beoordeling daarvan zijn de omstandigheden van belang waaronder het verzuim is begaan. Daarbij kan ook de mate van verwijtbaarheid van het verzuim een rol spelen. De derde factor is ‘het

nadeel dat daardoor wordt veroorzaakt’. Bij de beoordeling daarvan is onder meer van belang of en in hoeverre de verdachte door het verzuim daadwerkelijk in zijn verdediging is geschaad”.

Dit arrest onderstreept opnieuw, dat er een belangrijk verschil bestaat tussen de vraag of een optreden onrechtmatig is en de vraag welke gevolgen aan zo’n onrechtmatigheid moeten worden verbonden.

mag een tenlastelegging voorbereiding opiumdelict worden uitgebreid met delict witwassen?

[HR 1 FEBRUARI 2011, LJN BM9102](#)
[\(NJ 2011/394 M.N. PROF. MRY. BURUMA](#)
[\(NE BIS IN IDEM\)\)](#)

In 2003 zijn tijdens een doorzoeking in de woning van de verdachte in Amsterdam geldbedragen van ruim 80.000 euro in beslag genomen, naast een sealapparaat inclusief stofkappen en verpakkingsmateriaal, een drukpers en 911 gram paracetamol/coffeïne en 70 gram manitol. De verdachte werd vervolgd voor voorbereidingshandelingen van een opiumdelict. Tijdens de behandeling bij het hof vorderde het OM een wijziging van de tenlastelegging die neerkwam op een uitbreiding ervan met het delict witwassen. Het hof stond deze uitbreiding toe. Daarover is geklaagd bij de Hoge Raad.

Advocaat-generaal Hofstee heeft op 15 juni 2010 de Hoge Raad geadviseerd de bestreden uitspraak te vernietigen wat betreft de uitbreiding van de tenlastelegging.

De Hoge Raad volgt hier het advies van de advocaat-generaal. Volgens artikel 313 Wetboek van Strafvordering (Sv) worden in geen geval wijzigingen van de tenlastelegging toegelaten als daardoor niet langer hetzelfde feit ten laste wordt gelegd.

De vraag was dus of in dit geval inderdaad sprake was van hetzelfde feit nu ‘feitelijk’ tegelijk met de aangetroffen materialen ter voorbereiding van drugsproductie het

vermoedelijk witgewassen geld is aangetroffen. Of was het zo dat het voorbereiden van drugsproductie en witwassen naar hun (juridische) aard te verschillende delicten zijn om van hetzelfde feit te kunnen spreken? De term ‘hetzelfde feit’ moet op dezelfde manier worden uitgelegd als in artikel 68 Wetboek van Strafrecht (Sr), waar staat dat iemand niet voor hetzelfde feit ten tweeden male kan worden vervolgd. Traditioneel beziet de Hoge Raad zowel de feitelijke als de juridische elementen van de beide zaken.

Als gevolg van uitspraken van het Hof van Justitie van de EU en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) was het de vraag of de traditionele Nederlandse aanpak wel stand kon houden.

De Hoge Raad verduidelijkt in deze uitspraak de in zijn rechtspraak ontwikkelde maatstaf voor de toepassing van artikel 68 Sr en artikel 313 Sv. Ook gelet op de Europese rechtspraak ziet de Hoge Raad geen reden voor een inhoudelijke verandering. Vuistregel blijft dat een aanzienlijk verschil in de juridische aard van de feiten en/of in de gedragingen tot de slotsom kan leiden dat geen sprake is van ‘hetzelfde feit’. Indien de ten laste gelegde feiten niet onder dezelfde delictsomschrijving vallen, kan de mate van verschil tussen de strafbare feiten van belang zijn.

Anders dan bijvoorbeeld in het arrest HR 12 juli 2011, LJN BP6878 waarin de Hoge Raad naar aanleiding van het arrest van het EHRM 17 september 2009 (Scoppola tegen Italië) zijn rechtspraak over verandering van wetgeving met betrekking tot strafmaxima en meer algemene regels over sanctieoplegging heeft aangescherpt, vond de Hoge Raad dat in dit geval niet nodig of wenselijk.

De rechtspraak van de Hoge Raad ontwikkelt zich niet in een vacuüm, maar in voortdurende dialoog met onder meer het EHRM en het Hof van Justitie van de Europese Unie. Daaraan wordt niet afgedaan door de omstandigheid dat de jurisprudentie van die gerechtshoven in het ene geval wel en in het andere geval niet tot een verandering in de Nederlandse rechtspraak leidt.

is een eigenaar verantwoordelijk voor wat er in zijn growshop illegaal gebeurt?

[HR 24 MEI 2011, LJN BP6581,](#)
[\(NJ 2011/481 M.NT. N. KEIJZER\).](#)
[\(GROWSHOP\)](#)

Verdachte is eigenaar van een growshop waar ook twee andere mensen werken. In 2006 zijn het bedrijfspand en de auto van de verdachte doorzocht door de politie. Daarbij zijn gedroogde henneptoppen, stekjes van hennepplanten en 30.000 euro aangetroffen en in beslag genomen. Vast staat dat in de growshop hennepstekken en –toppen zijn verkocht. Het hof veroordeelde verdachte voor het medeplegen van de verkoop. Hij heeft zeggenschap over zijn medewerkers en is als enig eigenaar van de growshop verantwoordelijk voor hetgeen zich in zijn zaak afspeelt. Indien vanuit verdachtes

growshop hennepstekken en hennepplanten worden verkocht, dan kan die verkoop aan hem worden toegerekend, tenzij omstandigheden worden aangevoerd waaruit blijkt dat verdachte hier niet van af wist. Dat is niet gebleken. Over deze redenering wordt geklaagd bij de Hoge Raad.

Advocaat-Generaal Aben heeft op 22 februari 2011 de Hoge Raad geadviseerd het beroep te verwerpen.

De Hoge Raad vindt de klacht gegrond. “Uit de bewijsvoering van het hof kan niet volgen dat de verdachte wat betreft het

bewezenverklaarde opzettelijk verkopen van hennepplanten en stekken van hennepplanten zo nauw en bewust met een ander heeft samengewerkt dat sprake is van het medeplegen van die gedragingen. De door het hof in dit verband in het bijzonder in aanmerking genomen omstandigheden dat de verdachte verantwoordelijk is voor hetgeen zich in zijn zaak afspeelt en dat hij zeggenschap heeft over zijn medewerkers, welke omstandigheden eraan zouden kunnen bijdragen dat de verdachte als ‘functionele dader’ van die gedragingen wordt aangemerkt, zijn onvoldoende om een dergelijke bewuste

en nauwe samenwerking te kunnen aannemen.” Met enige regelmaat heeft de Hoge Raad veroordelingen vernietigd van de houder van een café of coffeeshop waar wiet werd verkocht of de verhuurder van een pand waarin hennep is geteeld. Steeds is dan de bewezenverklaring ten aanzien van het medeplegen ontoereikend gemotiveerd, omdat uit de bewijsmiddelen niet kon volgen dat de verdachte winkelier of de verdachte verhuurder bewust en nauw had samengewerkt met de feitelijke verkoper of hennepsteler (zie bijvoorbeeld ook HR 20 september 2011, LJN BP5999 en HR 22 november 2011, LJN BT 6448).

In zijn conclusie bij dit arrest schrijft de advocaat-generaal Aben dat deze rechtspraak het zijns inziens onwenselijke gevolg meebrengt dat de eigenaar van een coffeeshop — of in dit geval een growshop — niet snel, of in ieder geval zeer moeilijk, zal kunnen worden veroordeeld wegens het medeplegen van de verkoop van verdovende middelen. De annotator Keijzer legt uit dat deze rechtspraak een rechtstreeks gevolg is van het Nederlandse wettelijke stelsel met betrekking tot strafbare betrokkenheid bij strafbare feiten. Om iemand van wie niet vaststaat dat hij zelf drugs heeft verkocht te veroordelen voor de verkoop van die drugs door een ander, zal voor het verwijt van medeplegen moeten worden vastgesteld dat hij bewust en nauw heeft samengewerkt met de daadwerkelijke verkoper. De reden daarvoor is eenvoudig te begrijpen als men het delict hennephandel vervangt door het delict moord.

Het is aan de opsporingsinstanties de juiste gegevens met betrekking tot die bewuste en nauwe samenwerking aan te leveren om zo de feitenrechter in staat te stellen een toereikende bewijsvoering tot stand te brengen.

het begrip psychische overmacht en de grenzen daarvan

[HR 6 DECEMBER 2011, LJN BR1144 EN
BR1146 \(PIRANHA II\)](#)

Een echtpaar werd verdacht van deelname aan een criminele organisatie die zich ten doel stelde terroristische aanslagen te plegen. Het gaat om de z.g. Hofstad-groep, rondom onder meer de definitief veroordeelde Samir A. en Nouredine el F. De verdachten zouden zich in 2005 schuldig hebben gemaakt aan het bevorderen en voorbereiden van aanslagen op Nederlandse politici en vuurwapenbezit. De ene verdachte was veroordeeld tot 104 dagen gevangenisstraf en de ander tot 74 dagen.

Advocaat-generaal Machielse heeft de Hoge Raad op 15 maart 2011 geadviseerd het beroep in deze zaak te verwerpen.

De Hoge Raad oordeelt in beide zaken dat uit de door het hof gehanteerde bewijsmiddelen onvoldoende blijkt van de bewezenverklaarde nauwe en bewuste samenwerking ten aanzien van een aantal voorbereidingshandelingen.

Daarnaast heeft het hof het door de verdachten gedane beroep op psychische overmacht te beperkt getoetst en daardoor op onjuiste gronden verworpen. De vrouw klaagt bovendien terecht over het ten laste van haar bewezen opzet op het gegeven dat de organisatie met een ter-

roristisch oogmerk van plan was aanslagen op Nederlandse politici te plegen. Het beschikbaar hebben van en het oefenen met vuurwapens is onvoldoende voor de veronderstelling dat de verdachte wist dat de organisatie in het bijzonder het plegen van aanslagen op Nederlandse politici tot doel had.

Als de verdediging, zoals hier, een beroep op psychische overmacht doet, moet de rechter nagaan of er sprake is van een van buiten komende drang waaraan de verdachte redelijkerwijze geen weerstand kon of behoefde te bieden. Onder omstandigheden kan het feit dat de verdachte zich heeft gebracht in de situatie waarin die drang op hem is uitgeoefend, in de weg staan aan het slagen van het beroep op psychische overmacht. In dit geval had het hof geoordeeld dat bij die beoordeling de sociale dwang vanuit de groep – oftewel de groepsdynamiek – niet kan worden meegewogen omdat de invloed van die groepsdynamiek niet los gezien kan worden van de persoonlijkheid van de verdachte, zodat een en ander niet kan worden aangemerkt als enige van buiten komende drang. Dat oordeel is volgens de Hoge Raad juist: “Geen rechtsregel staat er immers aan in de weg de persoonlijkheid van de verdachte te betrekken bij de beantwoording van de vraag of die

verdachte redelijkerwijze geen weerstand kon en ook niet behoefde te bieden aan de ten verwere aangevoerde drang.”

Dat er verschillen bestaan tussen de manier waarop mensen reageren op van buiten komende druk rechtvaardigt niet om daaruit de conclusie te trekken dat er geen druk van buiten is. Of er druk van buiten is, is een andere kwestie dan de vraag of iemand zich ook aan die druk zou kunnen of zou moeten onttrekken. Bij de beantwoording van de vraag of er weerstand tegen de druk had moeten worden geboden, spelen natuurlijk wel de bijzondere omstandigheden van het geval een rol. In een andere uitspraak, HR 6 december 2011, LJN BP9394, ging het om een tamelijk jonge huishoudelijke hulp, afkomstig uit India, die onder invloed van haar werkgevers een in het huis woonachtige peuter van 2 jaar ernstig had mishandeld en uiteindelijk om het leven had gebracht. Terecht had het hof in dat geval geoordeeld dat een beroep op overmacht bij mishandeling en levensberoving van een zeer jong kind alleen in zeer uitzonderlijke gevallen kan worden aanvaard. Het hof heeft de wel erkende cultuurgerelateerde druk in dat geval dus terecht ontoereikend geacht.

de directeur bedrijfsvoering: ‘er bestaat een grote behoefte aan digitaal procederen’

Directeur bedrijfsvoering van de Hoge Raad, Ädwin Rotscheid geeft, terugkijkend op 2011, zijn visie op twee ontwikkelingen die hij ziet op het gebied van bedrijfsvoering. Dit zijn de voortgaande inspanningen van het Rijk om de bedrijfsvoering meer te centraliseren en te uniformeren en de digitalisering van de rechtspraak.

“Het Rijk is al jaren bezig de bedrijfsvoering te uniformeren en te centraliseren onder meer om kostenbesparingen te realiseren. Denk aan initiatieven als de Rijkswerkplek, de Rijkspas, het personeelsadministratiesysteem P-Direkt, uniforme inkoopssystemen, mantelcontracten en het functioneringsgebouw en diverse projecten en initiatieven van de Raad voor de Rechtspraak. We hebben als Hoge Raad een onafhankelijke positie. Dit betekent niet dat we in splendid isolation onze bedrijfsvoering willen ontwikkelen. We doen dat met een open oog voor wat er in onze omgeving gebeurt. Een tendens tot schaalvergroting, centralisering is op grond van diverse redenen begrijpelijk.”

“Een kleine organisatie als de Hoge Raad ziet op dit gebied veel op zich afkomen en het is niet eenvoudig daar goed en tijdig op in te spelen”, zegt Rotscheid. “De Rijksbreed te behalen voordelen van schaal-

vergroting, uniformering en centralisering zijn vaak ook niet te vertalen naar het niveau van de eigen organisatie. Het is om te beginnen al lastig om van alles tijdig op de hoogte te zijn. Dat is vervelend, maar nog wel op te lossen, aldus Rotscheid. Een meer structureel probleem is dat grote rijksbrede trajecten weinig rekening houden met de specifieke omstandigheden van een kleine organisatie. Dat is natuurlijk ook niet het doel van deze trajecten.”

“Het is alsof je in een kleine gemeente als Lutjebroek een Albert Heijn XXL neerzet. Dat lijkt heel mooi, maar wordt dat een succes? Voldoet het aan de wensen van de klanten, benutten de klanten dat grote aanbod van producten? De dienstverlening is te breed en te algemeen. Daardoor sluit het niet aan op de behoefte van onze ‘klanten’ en doet het geen recht aan onze onafhankelijke positie. Vaak blijkt het onmogelijk om dat specifieke wat jij voor je organisatie nodig hebt, te bieden. Neem bijvoorbeeld de aanbesteding van vakliteratuur. Wij hebben een overeenkomst met een gespecialiseerde aanbieder van juridische informatie. Als dat opnieuw wordt aanbesteed, loop je het risico dat zo’n partij eruit vliegt en dat je met minder genoeg moet nemen. Neem P-Direkt, het rijkspersoneelssysteem. Dat voorziet

maar moeizaam in de bijzondere arbeidsrechtelijke positie die het rechterlijk personeel kent ten opzichte van het ambtelijk personeel waarvoor het systeem primair is gebouwd. Wat je ook regelmatig ziet, is dat er bij de invoering van een nieuw systeem bepaalde besparingen worden doorbelast die je als kleine organisatie helemaal niet kunt waarmaken. Bijvoorbeeld omdat je het niveau van dienstverlening waarvan wordt uitgegaan nooit hebt gehad.”

In 2011 zou Leonardo worden ingevoerd. Dit systeem moet de verschillende financiële processen binnen Veiligheid en Justitie uniformeren en onder meer het inkoop- en betaalproces versterken. De implementatie ervan is vertraagd, de kosten lopen op.

“De Hoge Raad heeft al jarenlang een goedkeurende accountantsverklaring, geen bemerkingen op de inkoopprocedures en we betalen ruim 90% van de facturen binnen de gestelde termijn van 30 dagen. Implementatie van Leonardo heeft voor de Hoge Raad in die zin geen enkele prioriteit en biedt de Hoge Raad geen voordeel. Sterker nog we moeten er ernstig voor waken dat het systeem zo wordt ingericht dat het voor ons als kleine organisatie werkbaar blijft. Het systeem

gaat uit van een zeer gedetailleerde functiescheiding en specialisme binnen deze processen. Dat kunnen wij nooit invullen. In 2011 is tevens een hernieuwde poging gedaan identitymanagement in te voeren. De implementatie is niet doorgegaan aangezien dit project onvoldoende was afgestemd op onze IT-omgeving. Implementatie zou voor ons een direct risico voor onze primair proces ondersteunende systemen betekenen. Dat risico konden we niet lopen.”

Dat medewerkers door centraliseringstrajecten meer op afstand komen te staan, is ook geen voordeel, meent Rotscheid. “Juist voor een kleine organisatie met korte lijnen is dat nogal een verschil. De centrale medewerker voelt zich niet betrokken bij de specifieke organisatie en loopt naar zijn direct leidinggevende zodra iets buiten de standaard werkzaamheden valt. Zo schalen incidenten langzaam op van de ene medewerker naar die daarboven en wordt op incidenten niet tijdig en adequaat gereageerd.”

Het is niet zijn bedoeling een klaagzang te houden. Hij constateert slechts enkele problemen waar de Hoge Raad als organisatie tegenaan loopt. Pasklare oplossingen heeft hij niet.

“Hoewel de Hoge Raad hier zeker niet als enige mee te maken heeft. Ik denk dat het goed zou zijn als kleinere organisaties, ik denk daarbij bijvoorbeeld aan de Hoge Colleges van Staat, elkaar vaker zouden opzoeken om te zien hoe we problemen die voortkomen uit rijksbrede trajecten het hoofd kunnen bieden en ook of we in gezamenlijkheid naar alternatieven kunnen zoeken.”

Een dergelijke samenwerking zou de Hoge Raad ook prima kunnen helpen bij de uitrol van ‘digitaal procederen’. Deze ontwikkeling heeft de Hoge Raad in 2011 onderzocht en vervat in een businesscase, die in 2012 verder wordt ontwikkeld. Digitaal procederen zal vanaf 1213 zijn beslag zal krijgen.

“Samenwerking kan de ontwikkelingskosten drukken,” aldus Rotscheid. “De burger, de advocatuur en het ministerie van Financiën als partij in belastingzaken hebben duidelijk behoefte aan het digitaal uitwisselen van stukken. Door aanpassingen in de Algemene wet bestuursrecht bestaan hiervoor geen wettelijke belemmeringen meer. Een verandering die de wenselijkheid of misschien zelfs wel noodzaak van digitaal procederen

voor de Hoge Raad dichterbij brengt, is de overgang naar een landelijke cassatiebalie. Om dit optimaal te kunnen ondersteunen, lijkt de introductie van de mogelijkheid van digitaal procederen zeer wenselijk. Dit heeft als gevolg dat advocaten niet meer wekelijks met hun stukken naar de Hoge Raad hoeven te komen.”

“Samen met de Raad van State en Raad voor de rechtspraak hebben we in 2011 gekeken wat de ervaringen zijn op dit gebied. Het is niet zo dat je zo een werkwijze of een systeem van een andere organisatie zo kunt overnemen. Iedereen heeft zijn eigen maatwerk ontwikkeld. De Hoge Raad werkt al jaren met een digitaal zaakdossier. Daarmee is een belangrijke stap gezet naar digitaal procederen en werken. We hebben een businesscase gedaan. Door de problemen rond Digino-tar hebben we het project even stopgezet. Ik verwacht dat we eind dit jaar dit project in civiel en belasting weer oppakken. Daarmee zijn we er als organisatie overigens nog lang niet. Voordat volledige digitale toegang, digitale verwerking en digitale archivering is gerealiseerd, is het 2020, schat ik. Dit is een voorbeeld van noodzakelijke ontwikkelingen in het streven naar verkorting van doorlooptijden, verbetering van de stuur- en verantwoordingsinformatie en aansluiting

bij behoeftes die in de samenleving leven, waaraan de directie bedrijfsvoering in de ondersteuning van raad en parket vorm en inhoud moet geven.”

vijf geselecteerde uitspraken van de belastingkamer uit 2011

geen gemeentelijke leges voor identiteitskaart

zwartsparenders

heffingsrente en invorderingsrenten

redelijke termijn van berechting in belastingprocedures

onzakelijke leningen

geen gemeen- telijke leges voor iden- titeitskaart

[HR 9 SEPTEMBER 2011,](#)
[LJN BQ4105; BNB 2011/257](#)

Veel aandacht heeft getrokken het oordeel van de Hoge Raad over het in rekening brengen door een gemeente van leges voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een identiteitskaart. Deze kaart is door de overheid verplicht gesteld. Een aanvrager van een id-kaart maakte bezwaar tegen deze leges.

De advocaat-generaal Van Ballegooijen achtte de wettelijke plicht tot identificatie van ondergeschikt belang. Hij adviseerde de Hoge Raad op 4 mei 2011 dat de id-kaart in de eerste plaats is bedoeld als reisdocument en dat de verstrekking ervan door de gemeente rechtstreeks en in overheersende mate een individualiseerbaar belang dient, zodat legesheffing niet onterecht is.

De Hoge Raad besliste anders. Ook hij stelde voorop dat een gemeente volgens vaste jurisprudentie alleen leges mag heffen als zij een dienst in de zin van artikel 229, lid 1, letter b, van de Gemeentewet verricht, waarvan sprake is als haar werkzaamheden rechtstreeks en in overheersende mate een individualiseerbaar belang dienen. Volgens de Wet op de uitgebreide identificatieplicht is iedereen die in Nederland verblijft sinds 2005 verplicht een geldig identiteitsbewijs te dragen en op verzoek te tonen. Die algemene draag- en toonplicht dient uitsluitend

een algemeen belang. Aan deze identificatieplicht kan worden voldaan met een paspoort, een rijbewijs of een id-kaart. Een rijbewijs is vereist om een motorrijtuig te mogen besturen; en een paspoort is een mondiaal erkend reisdocument. Voor deze beide identificatiebewijzen geldt daarom dat zij vooral ook een individualiseerbaar belang dienen. Aanvragers kiezen er zelf voor om een motorrijtuig te besturen of te reizen. Daarvoor mag een gemeente dus leges heffen. Om te voldoen aan de algemene draag- en toonplicht van een identiteitsbewijs ligt de aanvraag van een id-kaart het meest voor de hand. Voor velen is dat de enige reden om zo'n kaart aan te vragen. Weliswaar kan de kaart ook in beperkte mate dienen als reisdocument, maar of de kaart ook daarvoor gebruikt zal worden, is bij het aanvragen van die kaart niet objectief vast te stellen. Daarom kan niet worden gezegd dat het aanvragen van een id-kaart in overheersende mate verband houdt met een individualiseerbaar belang. Dat betekent dat gemeenten voor het verstrekken van een id-kaart geen leges op grond van de Gemeentewet mogen heffen. Kort nadat de Hoge Raad deze uitspraak deed, is een wet aanvaard die een rechtsgrondslag bevat om met ingang van 22 september 2011 rechten te heffen voor de afgifte van een id-kaart (Staatsblad 2011, nr. 440).

zwartspvaarders

[HR 15 APRIL, LJN BN6324](#); [BNB 2011/206](#)

43

In verband met navorderingsaanslagen in de inkomstenbelasting (IB) en vermogensbelasting (VB) naar aanleiding van microfiches met gegevens over rekeningen van inwoners van Nederland bij de Kredietbank Luxembourg (KB-Lux) heeft de Hoge Raad in een uitspraak een groot aantal vragen beantwoord. De betekenis van de uitspraak was daarom veel ruimer dan de zaak die aan de Hoge Raad was voorgelegd.

De betreffende microfiches ontving de Belastingdienst in 2001 van de Belgische belastingdienst. Eerder oordeelde de Hoge Raad al dat deze microfiches niet als bewijsmiddel zijn uitgesloten wegens

gestelde onrechtmatige verkrijging (HR 21 maart 2008, na conclusie van advocaat-generaal Wattel, LJN BA8179, BNB 2008/159) en, na beantwoording van prejudiciële vragen door het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ 11 juni 2009, C-155/08 en C-157/08, Jur. blz. I-5093) dat de verlengde navorderingstermijn (twaalf jaar in plaats van vijf jaar) voor in het buitenland aangehouden tegoeden niet in strijd is met het vrije verkeer van kapitaal binnen de Europese Unie, mits de Inspecteur de aanslag na het verkrijgen van de inlichtingen met redelijke voortvarendheid voorbereidt en vaststelt (HR 26 februari 2010, na conclusie van advocaat-generaal Wattel LJN BJ9092, BNB 2010/199).

De microfiches vermeldde saldi op rekeningen bij KB-Lux op 31 januari 1994. De Belastingdienst heeft vervolgens de (vermoedelijke) rekeninghouders benaderd met vragen. Sommigen hebben meegewerkt en opening van zaken gegeven ('meewerkers'). Anderen hebben ontkend rekeninghouder te zijn ('ontkenners') dan wel geweigerd mee te werken ('weigeraars'). Aan de ontkenners en de weigeraars heeft de Belastingdienst (navorderings)aanslagen IB en VB opgelegd over - meestal - de jaren 1990 tot en met 2000, en ook administratieve

boeten van 100% van het belastingbedrag. Deze aanslagen zijn niet gebaseerd op het saldo dat op de microfiches was vermeld, maar op een verondersteld saldo dat is berekend met behulp van een model op basis van gegevens van de meewerkers waarbij ten opzichte van die meewerkers bij de weigeraars en ontkenners relatief hoge correcties zijn toegepast. Zo vermeldde in de berechte zaak het microfiche een bedrag van f 138,19 (op 31 januari 1994), maar zijn bij de belanghebbende in de berechte zaak aanslagen IB opgelegd gebaseerd op inkomenscorrecties van circa f 20.000 per jaar (1990-2000) en aanslagen VB gebaseerd op vermogenscorrecties per jaar die oplopen van ongeveer f 470.000 (1991) tot f 810.000 (2000), zulks op grond van de veronderstelling dat zich achter de op het microfiche vermelde zichtrekening nog een spaarrekening of beleggingsrekening bevond met een veel hoger saldo dan op de zichtrekening. Deze aanslagen waren opgelegd met toepassing van ‘omkering van de bewijslast’, waarbij het aan de betrokkene is te bewijzen dat de schattingen van de belastingdienst onjuist zijn.

Advocaat-generaal Van Ballegooijen adviseerde de Hoge Raad op 14 juli 2010 dat de inspecteur zijn schatting van de saldi op de rekeningen van weigeraars

baseren op (ophoging van de) saldi en gegevens die hij kreeg van de meewerkers onder meer omdat de weigeraars, door te weigeren wettelijk verplichte informatie te verstrekken, zichzelf in de positie hadden gebracht waarin de fiscus gedwongen was te schatten.

De Hoge Raad oordeelde onder meer:

- Als de belastingdienst bewijst dat de betrokkene op 31 januari 1994 een KB-Luxrekening had, mag de Belastingdienst, als die persoon geen gegevens wil verstrekken, navorderingsaanslagen opleggen over voorgaande jaren en latere jaren naar geschatte bedragen. Voor aanvaardbaarheid van het door de Belastingdienst gebruikte model geldt als maatstaf dat het ten aanzien van een individuele belanghebbende een redelijk resultaat moet genereren. Het model mag, gegeven het gebrek aan informatieverstrekking door de belastingplichtige, een zekere mate van ruwheid vertonen. Het is niet vereist dat aan het model een sluitende statistische onderbouwing ten grondslag ligt. De gegevens van de meewerkers (en niet slechts het saldo op het desbetreffende microfiche) mochten dienen als basis voor de correcties. Daarbij mocht de Belastingdienst uitgaan van de gegevens van meewerkers

met de hoogste saldi, na eliminatie van een beperkt aantal uitschieters. Maar, zoals het gerechtshof al had geoordeeld: daarbovenop mag niet nog een vermenigvuldigingsfactor ad 1,5 worden toegepast die geen enkele statistische basis heeft en dus op louter speculatie berust.

- Wat betreft het opleggen van boeten geldt niet dat de Belastingdienst uit de microfiche van 31 januari 1994 mocht afleiden dat de betrokkene in 1994 niet alleen in dat jaar maar ook voor eerdere en latere jaren vermogen bij de KB-Luxbank had gehad en daarover rente had genoten. Op de inspecteur rust de bewijslast dat de betrokkene in elk van de jaren 1990 tot en met 2000 vermogen en/of rentebaten niet heeft verantwoord. Dit volgt ook uit het door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en fundamentele rechten gewaarborgde vermoeden van onschuld.
- Beoordeeld moet worden of de hoogte van de boeten, als zij opgelegd mochten worden, passend en geboden was.

heffingsrente en invorderingsrenten

[HR 30 SEPTEMBER 2011, LJN BP3080,](#)
[BNB 2012/69; HR 28 OKTOBER 2011,](#)
[LJN BP3068; HR 25 NOVEMBER 2011,](#)
[LJN BP3011, BNB 2012/76 EN HR 25](#)
[NOVEMBER 2011, LJN BP3053,](#)
[BNB 2012/7775](#)

In het najaar van 2011 heeft de Hoge Raad een aantal uitspraken gedaan over vergoeding van rente bij het herzien van een te hoge voorlopige aanslag in de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting. De belastinginspecteur kan een te hoge voorlopige aanslag op twee manieren herzien. De inspecteur kan de te hoge voorlopige aanslag verminderen. De inspecteur kan ook een tweede voorlopige aanslag opleggen tot een negatief bedrag en de te hoge voorlopige aanslag met die nieuwe aanslag verrekenen. Koos de inspecteur in de jaren waarop de uitspraken betrekking hebben - de regeling is inmiddels herzien - voor vermindering van de eerste aanslag, dan kreeg de belastingplichtige over het te veel betaalde bedrag aan belasting een bedrag aan zogenoemde invorderingsrente vergoed. Koos de inspecteur voor het opleggen van een nieuwe voorlopige aanslag en verrekening van de te hoge aanslag met die tweede aanslag, dan kreeg de belastingplichtige over het te veel betaalde bedrag aan belasting een vergoeding van rente op grond van een andere regeling, de zogenoemde heffingsrente. De vergoeding van heffingsrente leverde een hoger bedrag op dan de vergoeding aan invorderingsrente.

De advocaat-generaal IJzerman adviseerde de Hoge Raad dat als er voor de inspecteur

twee wegen openstaan om teruggaaf van belasting te bewerkstelligen waarbij de ene weg tot een lagere rentevergoeding leidt dan de andere, het zorgvuldigheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel in beginsel vereisen dat de inspecteur de voor de belastingplichtige gunstigste weg kiest. Als de inspecteur niettemin de andere weg heeft gekozen, heeft de belastingplichtige zijns inziens recht op compensatie van het rentenadeel.

De Hoge Raad besliste dat de inspecteur binnen het wettelijk stelsel kan kiezen welke mogelijkheid hij wil benutten. Bij die keuze dient de inspecteur echter wel de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in acht te nemen, in het bijzonder het evenredigheidsbeginsel. Kiest de inspecteur voor het verminderen van de eerste aanslag, dan leidt dat voor de individuele belastingplichtige per definitie tot een onevenredig nadeel in verhouding tot het daarmee corresponderende budgettaire belang dat de gemeenschap heeft bij betaling van een lagere rentevergoeding. Daarom dient de inspecteur, als hij kiest voor vermindering van de eerste aanslag, dat rentenadeel te compenseren. Hij moet dan aan de belastingplichtige hetzelfde bedrag aan heffingsrente vergoeden als hij zou hebben betaald bij verrekening van de te hoge voorlopige aanslag met een tweede aanslag.

redelijke termijn van berechting in belasting- procedures

[HR 10 JUNI 2011,](#)
[LJN BO5080, BNB 2011/233](#)

Deze uitspraak van de Hoge Raad betrof een naheffingsaanslag waartegen de belanghebbende bezwaar heeft gemaakt. Hij klaagt er onder meer over dat de bezwaarprocedure bij de belastingdienst onredelijk lang heeft geduurd, en vraagt daarom schadevergoeding op grond van artikel 8:73 Algemene wet bestuursrecht (Awb). Artikel 6 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens en fundamentele vrijheden (EVRM) bepaalt dat iedereen recht heeft op behandeling door een onafhankelijke rechter, binnen een redelijke termijn, van een criminal charge te zijnen laste en van een geschil over zijn civil rights and obligations. Belastinggeschillen zijn echter volgens vaste rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) geen geschillen over een criminal charge of een civil obligation. Een recht op schadevergoeding wegens onredelijk lange duur van het bezwaar of beroep kan dus, als naast de belasting niet tevens een boete is opgelegd, niet op deze verdragsbepaling worden gebaseerd.

De advocaat-generaal Wattel concludeerde op 8 november 2010 dan ook dat artikel 6 EVRM niet gold, maar wees er ook op dat andere Nederlandse bestuurs-

rechters toch - in andere gevallen waarin artikel 6 EVRM niet geldt, zoals vreemdelingenzaken - bij termijnoverschrijding wél immateriële schade vergoeden, en wel op grond van het algemene rechtsbeginsel van rechtszekerheid. Hij adviseerde de Hoge Raad echter om die andere bestuursrechters (nog) niet te volgen omdat (i) de Hoge Raad volgens zijn eigen rechtspraak een formele wet (art. 8:73 Awb) niet kan toetsen aan algemene rechtsbeginselen die niet gecodificeerd zijn in rechtstreeks werkend internationaal recht, (ii) artikel 8:73 Awb niet geldt in cassatie en bovendien slechts schadevergoeding toekent als het beroep 'gegrond' wordt verklaard, en (iii) de wetgever reeds een conceptwetsvoorstel over schadevergoeding bij termijnoverschrijding had laten circuleren waarvan de inwerkingtreding toen werd voorzien per 1 juli 2011.

De Hoge Raad oordeelde anders: het rechtszekerheidsbeginsel als algemeen rechtsbeginsel dat mede aan artikel 6 van het EVRM ten grondslag ligt, geldt zijns inziens ook los van deze bepaling binnen de nationale rechtsorde, zodat ook belastinggeschillen binnen een redelijke termijn moeten worden beslecht. Uit de jurisprudentie van het EHRM over artikel 6 EVRM volgt dat bij

FOTO: MYSTIC MABEL

overschrijding van de redelijke termijn, afgezien van bijzondere omstandigheden, spanning en frustratie worden verondersteld, waardoor recht bestaat op vergoeding van immateriële schade.

Belastingplichtigen die onredelijk lang op beslechting van hun geschil met de fiscus over een belastingaanslag moeten wachten, kunnen als gevolg van deze uitspraak, aanspraak maken op vergoeding van (materiële en) immateriële schade.

De in aanmerking te nemen termijn gaat in op het moment waarop de inspecteur het bezwaarschrift ontvangt, maar schade wordt pas vergoed voor de periode na overschrijding van de redelijke termijn van berechting.

Met deze uitspraak sluit de Hoge Raad aan bij rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven, die eveneens in zaken die buiten het toepassingsbereik van artikel 6 EVRM vallen, bij overschrijding van de redelijke termijn een vergoeding toekennen voor immateriële schade.

Hij sluit ook aan bij de vuistregel die andere gerechten hebben ontwikkeld, nl. in beginsel 500 euro vergoeding per half jaar termijnoverschrijding.

onzakelijke leningen

[HR 25 NOVEMBER 2011, LJN BP8952,](#)
[BNB 2012/78, \(CONCLUSIE AG](#)
[NIESSEN\), LJN BR4807, BNB 2012/38](#)
[EN LJN BN3442, BNB 2012/37](#)

48

In drie uitspraken heeft de Hoge Raad regels gegeven voor de behandeling van onzakelijke geldleningen voor de fiscale winstberekening.

In beginsel wordt in gelieerde verhoudingen, zoals binnen een concern, het fiscale resultaat van iedere vennootschap afzonderlijk bepaald. Om de winsten en verliezen correct te kunnen toerekenen aan de verschillende concernvennootschappen, c.q. aan een vennootschap en haar aandeelhouder, moeten transacties tussen die gelieerde partijen op voorwaarden geschieden die ook tussen onafhankelijke

derden overeengekomen zouden worden. Is dat niet het geval, dan wordt het resultaat van de betrokken vennootschappen voor de belastingheffing aangepast naar zakelijke voorwaarden (het 'at arm's length'-beginsel). Dit geldt voor onderlinge leveranties, maar ook voor leningen tussen gelieerde vennootschappen. Is de rente op een gelieerde lening te laag gesteld, dan zal voor de fiscale winstberekening moeten worden uitgegaan van een rente die een onafhankelijke derde voor een dergelijke lening zou hebben bedongen.

In de uitspraken op 25 november 2011 was de vraag hoe de fiscale winstberekening moet worden aangepast als er vanwege een te groot debiteurenrisico geen derde bereid zou zijn geweest, ook niet tegen een aangepaste rente, een lening met een dergelijk risico aan de debiteur te verstrekken. Dan kan het ‘at arm’s length’-beginsel dus niet worden toegepast, omdat er geen vergelijkbare derde is. Een dergelijke lening wordt aangeduid als een onzakelijke lening.

Advocaat-generaal Wattel gaf op 14 juli 2011 – in de twee vennootschapsbelastingzaken – een overzicht, mede aan de hand van rechtsvergelijking met andere landen, van de mogelijkheden tot fiscale verwerking van verliezen op een onzakelijke lening en van de rente op een onzakelijke lening. Zijn voorkeur gaat uit naar ofwel gelijkstelling met een junk bond (waardering op lagere marktwaarde bij beide partijen), ofwel strikte toepassing van het ‘at arm’s length’-beginsel waarbij overigens zo weinig mogelijk wordt afgeweken van de werkelijke contractvoorwaarden. De invloed van onzakelijk handelen op de fiscale winst moet worden geëlimineerd, zodat afwaardering op een onzakelijke lening niet aftrekbaar is bij de gelieerde crediteur, maar in geval van een lening aan een dochtervennootschap wel bij het

‘opgeofferde bedrag’ voor de deelneming kan worden opgeteld. Voorts moet een zakelijke rente worden bepaald, die hij adviseerde te stellen op een ‘normale rente,’ dat is de rente die op een vergelijkbare, normaal gezeekerde lening zou moeten worden betaald.

De Hoge Raad volgde dit advies, met de toevoeging dat zoveel mogelijk op dezelfde wijze moet worden gehandeld als bij een onzakelijke borgstelling door de ene gelieerde vennootschap voor schulden van de andere gelieerde vennootschap aan een derde. Hij oordeelde dat als bij onzakelijke leningen – die niet in wezen als eigen vermogen moeten worden beschouwd – het onzakelijk genomen debiteurenrisico zich realiseert, het afwaarderingsverlies op de lening niet aftrekbaar is bij de gelieerde crediteur omdat dit verlies niet als crediteur wordt geleden, maar als aandeelhouder c.q. als dochtervennootschap. Er is immers geen derde te vinden die onder vergelijkbare omstandigheden crediteur zou willen zijn, zodat het debiteurenrisico niet in de hoedanigheid van crediteur, maar in die van aandeelhouder c.q. dochter is genomen. Voor de vennootschapsbelasting en de inkomstenbelasting wordt aldus aan een onzakelijk debiteurenrisico hetzelfde gevolg verbonden als aan een onzakelijk borgstellingsrisico. Als het

gaat om een onzakelijke lening ‘omlaag’ – dat wil zeggen van een aandeelhouder aan een dochtervennootschap – dan kan het uit het onzakelijke risico voortvloeiende en daarom niet-aftrekbare afwaarderingsverlies wél opgeteld worden bij het ‘opgeofferde bedrag’ voor de deelneming in die dochter. Daardoor is het afwaarderingsverlies alsnog aftrekbaar bij latere liquidatie van de dochter/debiteur. Ook voor de bepaling van een ‘at arm’s length’-rente op een onzakelijke lening volgt de Hoge Raad de analogie van de onzakelijke borgstelling: de rente moet worden gesteld op de rente die de gelieerde crediteur zelf zou moeten betalen bij een onafhankelijke geldverstrekker.

In overeenstemming met het advies van advocaat-generaal Niessen in de inkomstenbelastingzaak besliste de Hoge Raad voorts dat deze rechtspraak ook geldt indien een aanmerkelijk-belanghouder een onzakelijke lening aan ‘zijn’ vennootschap heeft verstrekt. Daarvoor geldt in de inkomstenbelasting de zogenoemde terbeschikkingstellingsregeling. Een verlies op een onzakelijke lening aan de ‘eigen’ vennootschap is niet aftrekbaar voor de aanmerkelijk-belanghouder, maar leidt wel tot verhoging van de verkrijgingsprijs van zijn aanmerkelijk belang die bij liquidatie van de vennootschap in aanmerking wordt genomen.

bijzondere taken

cassatie in het belang der wet

Op grond van artikel 78, lid 1 van de Wet op de rechterlijke organisatie (RO) heeft de procureur-generaal bij de Hoge Raad de bevoegdheid om ‘in het belang der wet’ een vordering tot cassatie in te stellen tegen een rechterlijke uitspraak. Een dergelijke vordering kan alleen worden ingesteld wanneer voor de procederende partijen geen gewoon rechtsmiddel (meer) openstaat. Cassatie in het belang der wet is een belangrijk middel om omstreden rechtskwesties die in het belang van de rechtseenheid of rechtsontwikkeling opheldering behoeven, aan de Hoge Raad voor te leggen in het geval ‘gewoon’ cassatieberoep niet (meer) openstaat. Het kan daarbij gaan om de uitleg van wettelijke regelingen waarin gewoon cassatieberoep is uitgesloten (bijvoorbeeld de Wet administratieve handhaving verkeersvoorschriften, de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg en de Overleveringswet), maar het middel kan ook worden ingezet om snel een antwoord te krijgen op rechtsvragen die spelen met betrekking tot nieuwe wetgeving. Wanneer de Hoge Raad een uitspraak als gevolg van een cassatie in het belang der wet vernietigt, heeft dit geen gevolgen voor de betrokken partijen in de betreffende uitspraak.

Het instellen van een vordering

Het instellen van een vordering tot cassatie in het belang der wet is een exclusieve bevoegdheid van de procureur-generaal bij de Hoge Raad. Hij oefent deze bevoegdheid volledig onafhankelijk uit en behoeft derhalve geen toestemming of instemming daartoe van wie dan ook. Hoewel het wel gebeurt dat de procureur-generaal op eigen initiatief besluit een vordering tot cassatie in het belang der wet in te stellen, wordt de beslissing om al dan niet daartoe over te gaan in de praktijk in verreweg de meeste gevallen genomen naar aanleiding van een daartoe bij de procureur-generaal ingediend verzoek. Deze verzoeken zijn afkomstig van bijvoorbeeld het openbaar ministerie, andere gerechten, (semi-)overheidsinstellingen, bedrijven, advocaten of burgers.

Veel voorkomende redenen voor afwijzing verzoek

Een groot deel van de verzoeken tot cassatie in het belang der wet wordt afgewezen. Een deel van de afwijzingen heeft te maken met de omstandigheid dat het verzoek wordt ingediend door een partij die in de betreffende beslissing in het ongelijk is gesteld en die zijn verzoek ziet als een ‘laatste redmiddel’ om alsnog gelijk te krijgen. Vaak wordt over het

hoofd gezien dat cassatie in het belang der wet geen verandering brengt in de rechten van partijen. Ook wordt in deze zaken in de meeste gevallen geen kwestie aan de orde gesteld die in het belang van de rechtseenheid of rechtsontwikkeling opheldering behoeft. Verzoeken worden tevens afgewezen indien de beslissing van de lagere rechter bepaald wordt door feiten en omstandigheden van het geval en daaraan te verbinden feitelijke waarden. Er is dan geen sprake van een rechtsvraag. Ook het feit dat wetgeving in voorbereiding is of dat het voorgelegde probleem door de wetgever lijkt te moeten worden opgelost zijn redenen om een verzoek niet te honoreren. Voor een uitgebreider overzicht van de meest voorkomende redenen op grond waarvan verzoeken tot cassatie in het belang der wet worden afgewezen, kan worden verwezen naar de jaarverslagen van de Hoge Raad en het boek van W.H.B. den Hartog Jager, *Cassatie in het belang der wet*, p. 119 e.v.

Verslag

In 2011 zijn bij de procureur-generaal 42 verzoeken om cassatie in het belang der wet in te stellen binnengekomen. Tevens is in een zaak ambtshalve onderzocht of deze zich leende voor het instellen van een vordering. Een toene-

mend aantal verzoeken heeft betrekking op de zogenoemde artikel 12 Wetboek van Strafvordering (Sv)-procedure (klacht bij hof over beslissing van het OM om niet te vervolgen). Deze verzoeken werden afgewezen omdat er geen sprake was van rechtsvragen waarvan de beantwoording uit een oogpunt van rechtseenheid of rechtsontwikkeling wenselijk is. De beoordeling die door het hof wordt gemaakt in de artikel 12 Sv-procedure, wordt voor een belangrijk deel bepaald door de feiten en omstandigheden van het geval, hetgeen deze zaken niet snel geschikt maakt voor het indienen van een vordering tot cassatie in het belang der wet. Verder lijkt het er op dat hierbij uit het oog wordt verloren dat vernietiging van de beschikking in het belang der wet geen verandering zou brengen in de posities van het OM, degenen wiens vervolging werd verzocht of de klager.

In totaal zijn namens de procureur-generaal in 2011 6 vorderingen ingediend bij de Hoge Raad.

Twee van deze vorderingen betroffen strafrechtelijke zaken. In de eerste zaak diende mr. Knigge namens de procureur-generaal een vordering in naar aanleiding van de uitspraak die het Europees Hof voor de Rechten van de Mens deed in de zaak Scoppola tegen Italië (EHRM 17

september 2009, 10249/03, LJN BK6009). In de vordering wordt de vraag aan de orde gesteld of de rechtspraak van de Hoge Raad over de toepassing van artikel 1, tweede lid, Wetboek van Strafrecht behoeft na deze beslissing van het EHRM: HR 12 juli 2011, LJN: BP6878 (NJ 2012, 78 m.nt. N. Keijzer). De tweede zaak betreft de toepassing van het op 1 september 2003 in werking getreden artikel 577c Sv inzake lijfswang. Mr. Hofstee legde in deze zaak namens de procureur-generaal aan de Hoge Raad de vragen voor of de lijfswang in de zin van artikel 577c Sv moet worden aangemerkt als een 'penalty' als bedoeld in artikel 7 lid 1 EVRM en of de duur van de vrijheidsbeneming door middel van lijfswang op de voet van artikel 1 lid 2 Sr moet worden vastgesteld (toepassing van de voor de verdachte gunstigste bepaling). Na de uiteenzetting van het wettelijk en verdragsrechtelijk kader, beantwoordt de Hoge Raad beide vragen bevestigend: HR 20 december 2011, LJN: BP9449. In civiele zaken is een drietal vorderingen ingesteld. Een van de vorderingen was een uitvloeisel van het rapport van de door de procureur-generaal ingestelde Commissie cassatie in het belang der wet. Die zaak betrof het schriftelijkheidsvereiste bij een overeenkomst van koop en verkoop van een woning: HR 9 december 2011,

LJN BU7412. In de tweede vordering werd aan de Hoge Raad een vraag voorgelegd over kinderalimentatie in geval van schuldsanering: HR 18 november 2011, LJN BU4937. De derde vordering betrof de uitleg van het Verdrag betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen: HR 9 december 2011, LJN BU2834.

In fiscale zaken is één vordering ingesteld: LJN BU8935. Het gaat om de uitleg van het begrip ‘regeling voor vervroegde uittreding’ in artikel 32aa Wet op de loonbelasting 1964. De Hoge Raad heeft nog geen uitspraak gedaan.

schorsing en ontslag van rechters

De wettelijke procedure inzake schorsing en ontslag van rechters houdt in dat de Hoge Raad een beslissing daartoe neemt op vordering van de procureur-generaal. In de verslagperiode is een aantal gevallen voorgelegd aan de procureur-generaal.

Een rechter werd gewraakt op een zitting. Die wraking werd toegewezen. Later bleek dat de rechter het proces-verbaal van de zitting waarop hij werd gewraakt, had gecorrigeerd door een correctiebeschikking op te maken.

Het bestuur van de desbetreffende rechtbank had twijfels over de juistheid van die beschikking en liet onderzoek doen naar de gang van zaken. Omdat het rapport van de onderzoeker de twijfels niet wegnam, heeft het bestuur het Openbaar Ministerie verzocht nader onderzoek in te stellen. In afwachting van de uitkomst van het onderzoek heeft de rechter zijn taak neergelegd. Kort daarna heeft hij verzocht hem ontslag te verlenen wegens het bereiken van de leeftijd voor (vervroegd) pensioen. Daardoor heeft de procureur-generaal geen verdere bemoeienis meer gehad met de kwestie. Na onderzoek door de rijksrecherche is de zaak geseponeerd door het Openbaar Ministerie.

In een andere zaak ging het ook om een proces-verbaal van de terechtzitting. De advocaat die in die zaak optrad, deed aangifte tegen de voorzitter van de meer-voudige kamer wegens valsheid in geschrifte. De inhoud van het proces-verbaal zou niet overeenstemmen met wat ter zitting daadwerkelijk zou zijn voorgevallen. Op verzoek van het Openbaar Ministerie wees de Hoge Raad een gerecht aan waar de eventuele vervolging en berechting zouden plaatshebben (artikel 510 van het Wetboek van Strafvordering). Uit onderzoek door het Openbaar Ministerie bleek dat er geen bewijs was voor de bewering dat het proces-verbaal in strijd met de waarheid was opgemaakt; de zaak werd geseponeerd. Er was dus geen sprake van een grond voor schorsing of ontslag.

In een tweetal gevallen waarin eveneens aangifte is gedaan wegens strafbare gedragingen van een rechter, loopt het onderzoek naar de feiten nog.

Een rechter die in het - niet recente - verleden werkzaam was geweest bij een buitenlands bedrijf werd persoonlijk betrokken in een strafrechtelijk onderzoek naar dat bedrijf. Het ging om de vraag of een bepaalde fiscale constructie was toegestaan. Het bedrijf trof een schikking

met de fiscus. Daarop werden de aanklachten tegen (voormalige) medewerkers van het bedrijf – waaronder de rechter – ingetrokken. Er was dus geen aanleiding voor de procureur-generaal om een maatregel tegen de rechter te vorderen.

Een kwestie die veel aandacht in de media kreeg, betrof een rechter die werd veroordeeld wegens schending van zijn ambtsgeheim. Kennissen van de rechter maakten zich ernstig zorgen om het welzijn van hun dochter die een relatie onderhield met een man die zei een strafrechtelijk verleden te hebben. De rechter heeft navraag gedaan bij een officier van justitie. Die heeft de rechter een e-mail gestuurd met justitiële informatie over de man. Deze informatie is door de echtgenote van de rechter aan de kennissen doorgegeven. De man heeft aangifte gedaan tegen de rechter. Hangende het onderzoek van de Rijksrecherche heeft de rechter zijn werkzaamheden neergelegd. Nadat de afloop van de strafzaak tegen de rechter bekend was, heeft de procureur-generaal de rechter laten weten dat hij op grond van de omstandigheden van het geval had besloten af te zien van het instellen van een vordering tot ontslag. In de wet is de sanctie op schending van de geheimhoudingsplicht een schriftelijke waarschuwing. Dat betekent dat er

zwaarwegende argumenten moeten zijn om verdergaande maatregelen te overwegen. De conclusie was dat die er onvoldoende waren. De president van de rechtbank waar de rechter was aangesteld, heeft hem vervolgens de disciplinaire maatregel van schriftelijke waarschuwing opgelegd. Omdat het ongewenst was dat de rechter zijn werk in de strafsector van de rechtbank hervatte, is hij door de president in een andere sector geplaatst.

klacht- behandeling

Het extern klachtrecht over gedragingen van rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast is geregeld in de Wet op de rechterlijke organisatie (RO).

De regeling is opgenomen in Hoofdstuk 2 (Rechtspraak), Afdeling 1A (Klachtbehandeling door de Hoge Raad), in de artikelen 13a tot en met 13g. De regeling van de klachtbehandeling door de Hoge Raad is met ingang van 1 juli 2011 herzien. Deze nieuwe regeling is samen met een toelichting op de klachtbehandeling gepubliceerd op [de website van de Hoge Raad](#).

Het per 1 juli in 2011 ingevoerde artikel 13g schrijft voor dat de procureur-generaal bij en de president van de Hoge Raad jaarlijks een verslag opmaken van de in het kader van de klachtbehandeling verrichte werkzaamheden. Dit verslag betreft de periode 1 juli tot en met 31 december 2011.

Jaarverslag van de procureur-generaal

In de verslagperiode zijn dertien klachten bij de procureur-generaal ingediend.

NIET VOOR BEHANDELING IN AANMERKING KOMENDE KLACHTEN

Artikel 13a RO bepaalt dat over rechterlijke beslissingen niet kan worden

geklaagd. Rechterlijke beslissingen zijn de beslissingen over de zaak zelf en beslissingen over de wijze waarop de procedure verloopt. De praktijk van het klachtrecht bij de Hoge Raad in de afgelopen jaren heeft uitgewezen dat de meeste klachten betrekking hebben op een rechterlijke beslissing waarmee de klager het niet eens is. Dat was in deze verslagperiode niet anders. Negen van de dertien ingediende klachten hadden betrekking op een rechterlijke beslissing.

In die zaken heeft de procureur-generaal de klager bericht dat de klacht niet in behandeling kon worden genomen.

Een evenmin in behandeling genomen klacht betrof een algemeen ‘verzoek tot interventie’ in verband met vermeende gepleegde strafbare feiten door ambtenaren van diverse instanties.

Aan de klager is bericht dat dit verzoek buiten de klachtregeling valt en dat de procureur-generaal ook overigens geen taken of bevoegdheden heeft op dit terrein.

KLACHTEN DIE NIET EERST ZIJN INGEDIEND BIJ HET DESBETREFFENDE GERECHT

Uitgangspunt van de externe klachtregeling is dat klachten over rechters eerst worden ingediend bij en onderzocht door het gerecht waartoe de rechter over wie wordt geklaagd, behoort. Daarom bepaalt artikel.

13b, lid 1, onder b, RO dat de procureur-generaal niet verplicht is de zaak in behandeling te nemen ingeval de klacht niet eerst is ingediend bij en behandeld door het betrokken gerecht. In de verslagperiode deed een dergelijk geval zich één keer voor. Een klaagster stuurde de procureur-generaal een kopie van haar - tegelijkertijd bij de rechtbank - ingediende klacht over de handelwijze van een voorzieningenrechter. Haar is bericht dat volgens de wettelijke klachtregeling de rechtbank de instantie is waar haar klacht eerst moet worden behandeld, zodat de procureur-generaal op haar klacht niet kan ingaan.

KLACHTEN DIE NOG IN ONDERZOEK ZIJN

Een tweetal klachten uit de verslagperiode is nog in onderzoek. Deze klachten zien op de vraag in hoeverre vanuit een gerecht inhoudelijk commentaar kan worden gegeven op een rechterlijke beslissing. In het eerste geval was door de Raad voor de Journalistiek aan een rechtbank gevraagd hoe bepaalde overwegingen in een vonnis moesten worden begrepen. Namens het bestuur is daarop vervolgens onder meer geantwoord dat de overwegingen in het vonnis konden leiden tot de door een journalist getrokken conclusie, gelet op de tekst van die overwegingen. Namens een van de in de procedure veroordeelde partijen werd bij het gerecht een klacht ingediend.

Die klacht houdt in dat het bestuur van het gerecht onjuist zou hebben gehandeld door een nadere uitleg te geven van het vonnis. Het bestuur antwoordde dat weliswaar sprake was van een niet gebruikelijke handelwijze maar dat geen sprake was van een onjuiste en ontoelaatbare handelwijze. Daarop werd dezelfde klacht ingediend bij de procureur-generaal.

Deze klacht leidt in de eerste plaats tot de vraag of de klacht door de Hoge Raad kan worden onderzocht nu het niet een gedraging van een rechter, maar een gedraging van het bestuur betreft. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, zal vervolgens moeten worden beoordeeld in hoeverre een gerechtsbestuur zich mag uitlaten over (de inhoud en uitleg van) een rechterlijke beslissing, al dan niet omdat die beslissing aan kritiek onderhevig is. In het tweede geval had de Raad voor de Kinderbescherming inlichtingen aan de rechtbank gevraagd over de interpretatie van de opdracht die aan de Raad was gegeven in een beschikking inzake een omgangsregeling. De gerechtssecretaris berichtte de Raad namens de rechtbank dat de formulering van de redenen voor een nieuw raadsonderzoek wellicht taalkundig niet helemaal juist was, en voorts dat de door de Raad voor de Kinderbescherming zelf geformuleerde onderzoeksvraag door de rechtbank in overeenstemming werd

geacht met de beschikking. Een van de partijen bij de procedure diende over de inhoud van de brief van de gerechtssecretaris een klacht in bij het gerecht. Deze klacht houdt in dat de in de verzonden brief gegeven uitleg van wat in de beschikking is overwogen, afweek van de aanwijzingen die de rechtbank in haar beschikking had opgenomen. Het bestuur van de rechtbank antwoordde dat de klacht over de inhoud van de brief een klacht over de processuele behandeling betrof die niet in behandeling kon worden genomen omdat klachten over de processuele behandeling van een zaak en de inhoudelijke beoordeling buiten het bereik van de klachtenregeling vallen. Ook hier leidt de vervolgens bij de procureur-generaal ingediende klacht tot de vraag of deze toelichting per brief op een rechterlijke beslissing in het kader van het klachtrecht door de Hoge Raad kan worden onderzocht en als dat het geval is, of een dergelijke toelichting op een rechterlijke beslissing geoorloofd is.

Jaarverslag van de president

In de verslagperiode heeft de procureur-generaal geen vordering tot het doen van een onderzoek als bedoeld in artikel 13a RO ingediend.

*bijlage één:
samenstelling
van raad en parket*

samenstelling van de hoge raad der nederlanden en het parket bij de hoge raad der nederlanden op 31 december 2011

1: C = civiel; S = straf; B = belasting.

Betrokkene maakt deel uit van de kamer of
de sectie binnen het parket op dit deelgebied.

Hoge Raad der Nederlanden

President

Mr. G.J.M. Corstens (S)¹

Vice-presidenten

Mr. F.H. Koster (S)

Mr. J.B. Fleers (C)

Mr. J.W. van den Berge (B)

Mr. A.J.A. van Dorst (S)

Mr. E.J. Numann (C)

Mr. J.A.C.A. Overgaauw (B)

Raadsheren

Mr. D.G. van Vliet (B)

Mevrouw mr. A.M.J. van Buchem-Spapens (C)

Mr. C.B. Bavinck (B)

Jhr. mr. B.C. de Savornin Lohman (S)

Mr. J.C. van Oven (C)

Mr. A.R. Leemreis (B)

Mr. W.A.M. van Schendel (S)

Mr. C.J.J. van Maanen (B)

Mr. F.B. Bakels (C)

Mr. J. de Hullu (S)

Mr. C.A. Streefkerk (C)

Mevrouw mr. W.M.E. Thomassen (S)

Mevrouw mr. H.A.G. Splinter-Van Kan (S)

Mevrouw mr. E.N. Punt (B)

Mr. W.D.H. Asser (C)

Mr. C. Schaap (B)

Mr. A.H.T. Heisterkamp (C)

Mr. M.C.W. Feteris (B)

Mevrouw mr. W.F. Groos (S)

Mr. C.H.W.M. Sterk (B)

Mr. P.M.F. van Loon (B)

Mr. M.A. Loth (C)

Raadsheren in
buitengewone
dienst

Mr. M.A. Fierstra (B)
Mr. R.J. Koopman (B)
Mr. C.E. Drion (C)
Mr. G. Snijders (C)
Mr. Y. Buruma (S)

Mevrouw mr. A.E.M. van der Putt-Lauwers (B)
Mr. P. Lourens (B)
Mr. J.P. Balkema (S)
Mr. J.W. Ilsink (S)

Griffier

Mr. J. Storm

Mutaties in de Hoge Raad der Nederlanden in 2011

Ontslag verleend aan

Mr. L. Monné	Per 1 april 2011
Mr. D.H. Beukenhorst	Per 1 juni 2011
Mr. J.W.M. Tijnagel	Per 1 december 2011

Ontslag als raadsheer en
benoemd tot raadsheer in
buitengewone dienst

Mr. P. Lourens	Per 1 maart 2011
Mr. J.P. Balkema	Per 1 april 2011
Mr. J.W. Ilsink	Per 1 april 2011
Mr. A. Hammerstein	Per 1 mei 2011

Benoemd tot raadsheer

Mr. G. Snijders	Per 1 juni 2011
Mr. Y. Buruma	Per 1 september 2011

Procureur-generaal

Mr. J.W. Fokkens (S)

Plaatsvervangend
procureur-generaal

Mevrouw mr. C.L. de Vries Lentsch-Kostense (C)

Advocaten-generaal

Mr. A.J.M. Machielse (S)

Mr. F.F. Langemeijer (C)

Mr. J. Spier (C)

Mr. P.J. Wattel (B)

Mevrouw mr. E.M. Wesseling-van Gent (C)

Jhr. mr. J.L.R.A. Huydecoper (C)

Mr. L.A.D. Keus (C)

Mr. W.H. Vellinga (S)

Mr. L. Timmerman (C)

Mr. C.W.M. van Ballegooijen (B)

Mr. R.E.C.M. Niessen (B)

Mr. G. Knigge (S)

Mr. J.B.M.M. Wuisman (C)

Mevrouw mr. M.E. van Hilten (B)

Mr. R.L.H. IJzerman (B)

Mevrouw mr. E.B. Rank-Berenschot (C)

Mr. P.C. Vegter (S)

Mr. D.J.C. Aben (S)

Mr. E.J. Hofstee (S)

Mr. M.H. Wissink (C)

Mr. P. Vlas (C)

Mr. J. Silvis (S)

Advocaat-generaal
in buitengewone
dienst

Mr. D.W.F. Verkade (C)

Mr. N. Jörg (S)

Mr. A. Hammerstein (C)

Parket bij de Hoge Raad der Nederlanden

*Mutaties in het parket bij de
Hoge Raad der Nederlanden in 2011*

Ontslag verleend aan	Mr. L. Strikwerda	Per 1 november 2011
Benoemd tot advocaat- generaal in buitengewone dienst	Mr. A. Hammerstein	Per 1 september 2011

bijlage twee: cijfers per sector

Totaaloverzicht

Tabel » Totaal overzicht van de zaakontwikkeling in de sectoren civiel, straf en belasting in 2011 ten opzichte van 2010.

<i>sector</i>	<i>civiel</i>			<i>straf</i>			<i>belasting</i>			<i>totaal</i>		
	2010	2011	2011 in % 2010	2010	2011	2011 in % 2010	2010	2011	2011 in % 2010	2010	2011	2011 in % 2010
instroom	653	557	85%	3685	3919	106%	1031	1042	101%	5369	5518	103%
uitstroom	627	652	104%	3681	4070	111%	1083	1033	95%	5391	5755	107%
uitspraken	582	610	105%	3496	3868	111%	968	905	93%	5046	5383	107%
intrekkingen/royementen	45	39	87%	161	186	116%	92	95	103%	298	320	107%
afdoening griffier	0	0		24	16	67%	15	17	113%	39	22	85%
schorsing	0	3						0		0		
uitstroom op verzet							8	16	200%	8	16	200%
conclusies	596	642	108%	2135	2281	107%	164	140	85%	2895	3063	106%
eindwerkvoorraad	707	612	87%	3465	3314	96%	960	101	101%	5132	4895	95%

Toelichting totaaloverzicht

De totale instroom is met 3% toegenomen ten opzichte van 2010, maar aangezien er 7% meer zaken zijn uitgestroomd dan in 2010 is de werkvoorraad ten opzichte van 2010 met 5% gedaald. De gemiddelde doorlooptijd van afgehandelde zaken is bij alle sectoren afgenomen.

Bij de sectoren straf en fiscaal is de instroom in 2011 hoger geweest dan in 2010. Desondanks is als gevolg van een hogere uitstroom bij de sectoren civiel en straf de werkvoorraad in 2011 ten opzichte van 2010 toch afgenomen.

Het totaal aantal uitspraken is ten opzichte van 2010 met 7% toegenomen. Bij de sector civiel zijn de uitspraken met 5 % toegenomen en bij de sector straf met 11 %. Bij de sector fiscaal is het aantal uitspraken met 7 % gedaald ten opzichte van 2010.

Ten opzichte van 2010 nam het totale aantal conclusies van het parket met 6% toe. Het aantal conclusies in civiele zaken steeg met 8 % en het aantal conclusies in strafzaken met 7 %; het aantal conclusies

in belastingzaken nam af met 15%, maar het fiscale parket nam in 2010 13 en in 2011 in 15 civiele zaken een conclusie die niet in de tabelaantallen 164 en 140 van de fiscale sector zijn verantwoord, maar in de tabelaantallen 596 en 642 van de sector civiel.

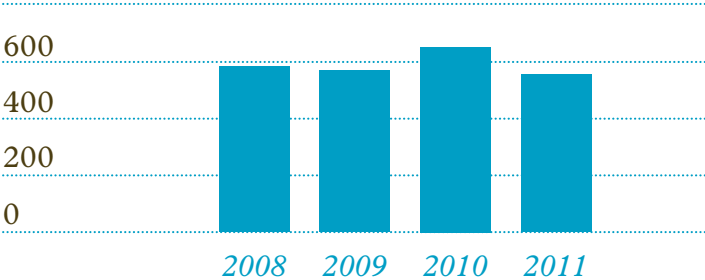
De totale werkvoorraad is afgenomen tot 4895 zaken. De werkvoorraad binnen de civiele sector is afgenomen met 13% tot 612, die van de sector straf afgenomen met 4% tot 3314 en de werkvoorraad van de sector fiscaal is nagenoeg gelijk gebleven.

Cijfers van de civiele sector

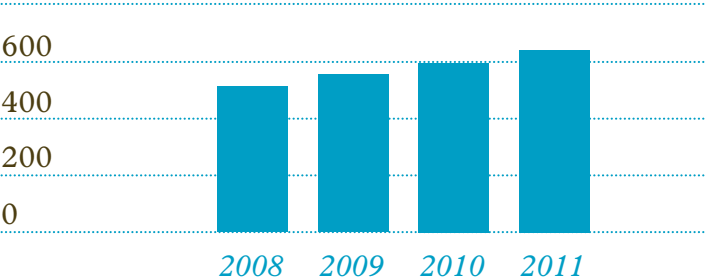
Tabel 1-a » Ingekomen en afgedane zaken (inclusief de zaken afkomstig van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Saba en Sint Eustatius.)

	2008	2009	2010	2011
ingekomen	585	569	653	557
conclusies	514	556	596	642
uitspraken	530	527	582	610
intrek./royementen	49	55	45	39
schorsing		4		3

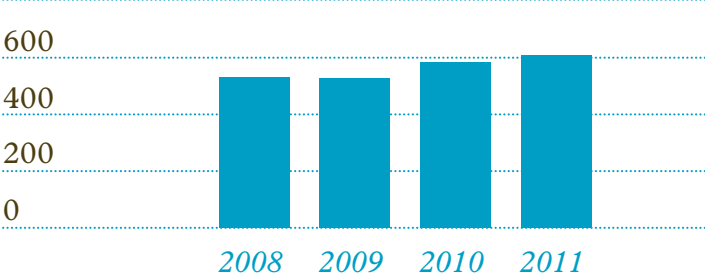
ingekomen

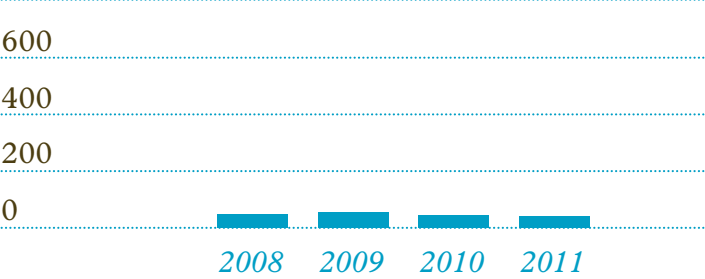
conclusie

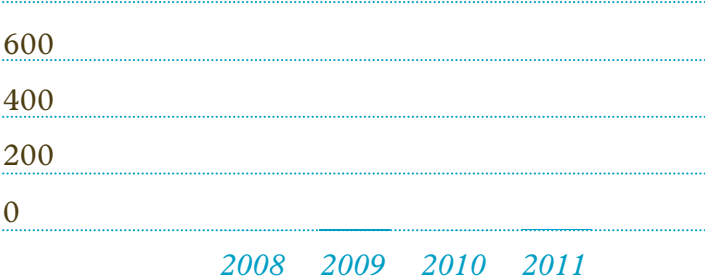
uitspraken

intrek./royementen

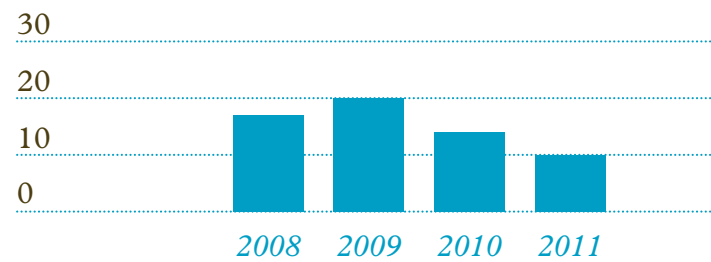
schorsing

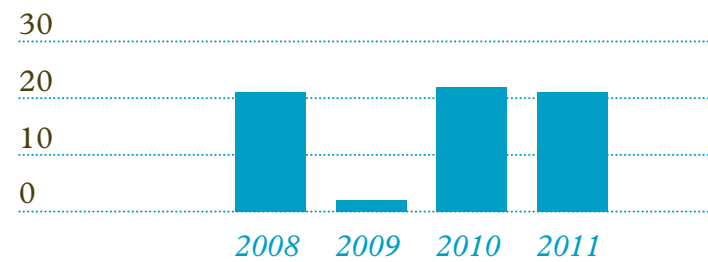
Tabel 1-b » Zaken afkomstig van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

	2008	2009	2010	2011
ingekomen	17	20	14	10
uitspraken	21	2	22	21
ingetrokken	3	1	1	
royement		1	1	
uitspraak bij vervroeging		8		

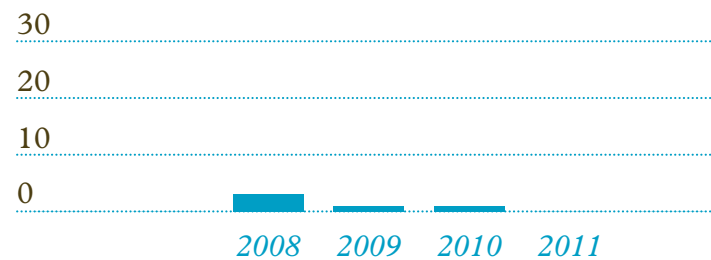
ingekomen

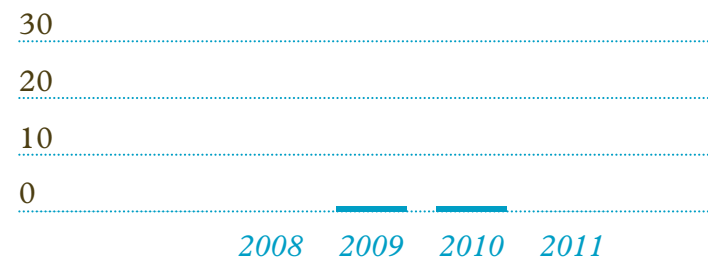
uitspraken

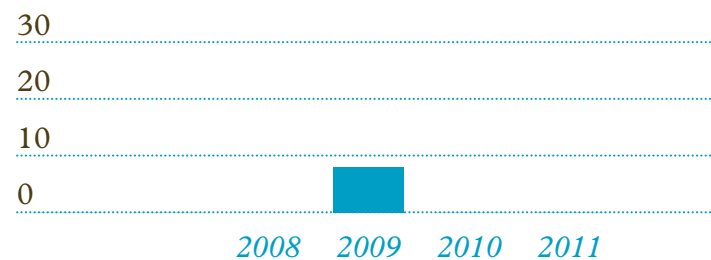
ingetrokken

royement

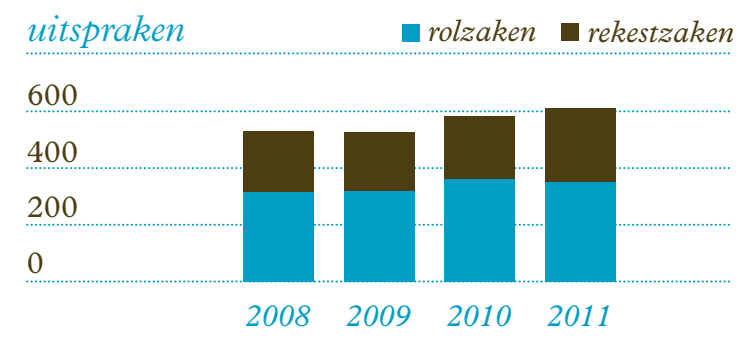
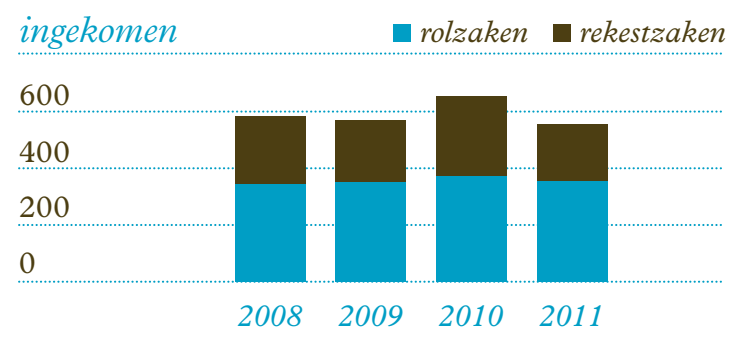
uitspraak bij vervroeging

Tabel II » Verdeling naar soort zaken

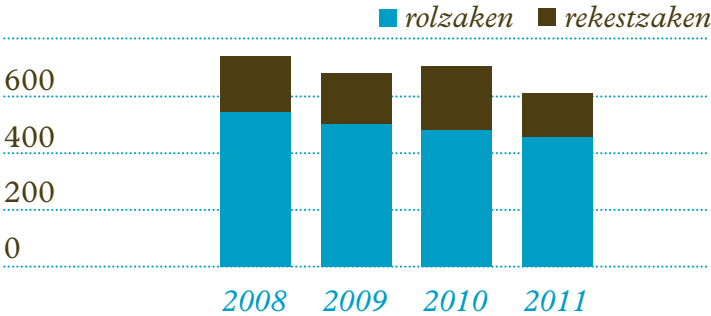
ingekomen	2008	2009	2010	2011
rolzaken	343	352	373	354
rekestzaken	242	217	280	203
totaal	585	569	653	557

uitspraken				
rolzaken	314	319	362	350
rekestzaken	216	208	220	260
totaal	530	527	582	610

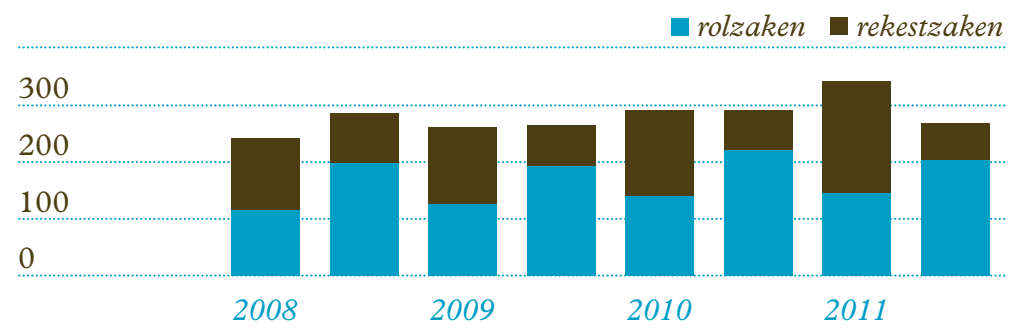
Tabel III » Aanhangige zaken per 31 december

	2008	2009	2010	2011
rolzaken	545	501	480	456
rekestzaken	195	180	227	156
<i>totaal</i>	<i>740</i>	<i>681</i>	<i>707</i>	<i>612</i>

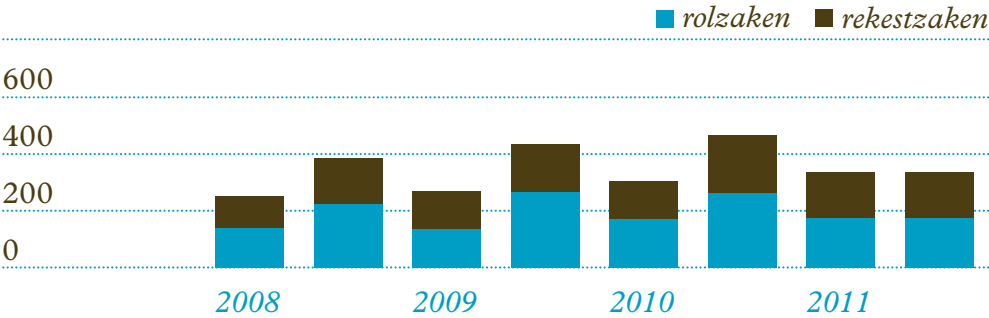
Tabel iv » Uitspraken in 3- of 5-formatie

	2008		2009		2010		2011	
	3-	5-	3-	5-	3-	5-	3-	5-
rolzaken	115	199	126	193	140	222	146	204
	37%	63%	39%	61%	39%	61%	42%	58%
rekestzaken	128	88	136	72	151	69	196	64
	59%	41%	65%	35%	69%	31%	75%	25%
<i>totaal</i>	<i>243</i>	<i>287</i>	<i>262</i>	<i>265</i>	<i>291</i>	<i>291</i>	<i>342</i>	<i>268</i>

Tabel v-a » Toepassing artikel 81 RO t.o.v. het aantal verwerpingen van het cassatieberoep

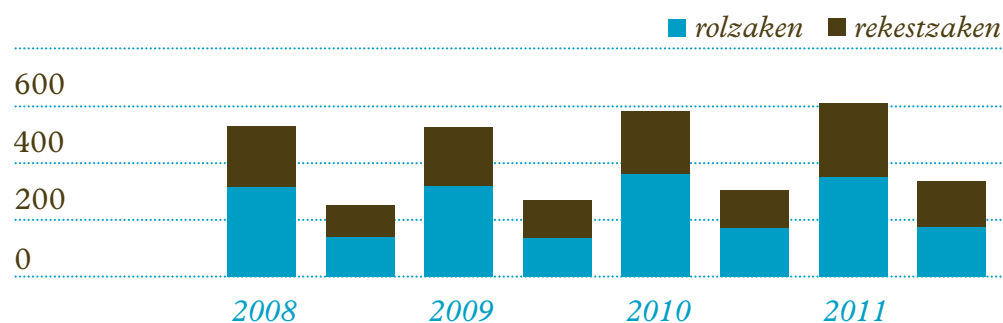
	2008		2009		2010		2011	
	verwer- pingen	art. 81 RO	verwer- pingen	art. 81 RO	verwer- pingen	art. 81 RO	verwer- pingen	art. 81 RO
rolzaken	218	138	223	137	267	172	262	174
rekestzaken	145	114	162	132	168	131	204	163
totaal	363	252	385	269	435	303	466	337
		69%		70%		70%		72%

Artikel 81 RO luidt:
“Indien de Hoge Raad oordeelt dat een aangevoerde klacht niet tot cassatie kan leiden en niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechts-eenheid of de rechtsontwikkeling, dan kan hij zich bij de vermelding van de gronden van zijn uitspraak te dier zake beperken tot dit oordeel”. In de tabel zijn alleen die uitspraken opgenomen waarin alle aangevoerde klachten met de toegestane verkorte motivering worden afgedaan. Daarnaast zijn er nog vele zaken waarin een deel van de klachten met die verkorte motivering wordt verworpen.

Tabel v-b » Toepassing van artikel 81 RO t.o.v. het aantal uitspraken

	2008		2009		2010		2011	
	uitspraken	art. 81 RO	uitspraken	art. 81 RO	uitspraken	art. 81 RO	uitspraken	art. 81 RO
rolzaken	314	138	314	137	362	172	350	174
rekestzaken	216	114	216	132	220	131	260	163
<i>totaal</i>	<i>530</i>	<i>252</i>	<i>530</i>	<i>269</i>	<i>582</i>	<i>303</i>	<i>610</i>	<i>337</i>
		48%		51%		52%		55%

Artikel 81 RO luidt:

“Indien de Hoge Raad oordeelt dat een aangevoerde klacht niet tot cassatie kan leiden en niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechts-eenheid of de rechtsontwikkeling, dan kan hij zich bij de vermelding van de gronden van zijn uitspraak te dier zake beperken tot dit oordeel”. In de tabel zijn alleen die uitspraken opgenomen waarin alle aangevoerde klachten met de toegestane verkorte motivering worden afgedaan. Daarnaast zijn er nog vele zaken waarin een deel van de klachten met die verkorte motivering wordt verworpen.

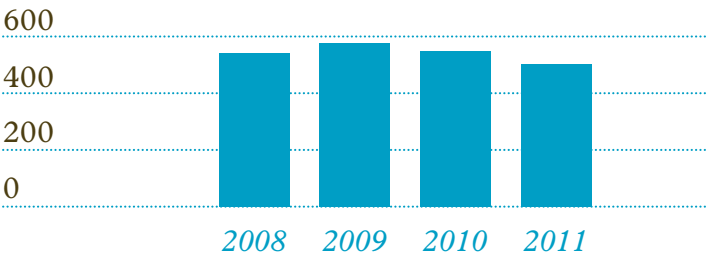
Tabel VI » Resultaat van cassatieberoepen

	<i>totaal</i>		<i>verwerping</i>	<i>niet- ontvankelijk</i>	<i>vernietiging</i>	<i>overig</i>
2008						
rolzaken	314	59%	218	6	89	7
rekestzaken	216	41%	145	14	48	3
<i>totaal</i>	530		363	20	137	10
			68%	4%	26%	2%
2009						
rolzaken	319	61%	223	7	83	6
rekestzaken	208	39%	162	17	28	1
<i>totaal</i>	527		385	24	111	7
			73%	5%	21%	1%
2010						
rolzaken	362	62%	267	7	84	4
rekestzaken	220	38%	168	11	40	1
<i>totaal</i>	582		435	18	124	5
			75%	3%	21%	1%
2011						
rolzaken	350	57%	262	4	79	5
rekestzaken	260	43%	204	9	38	9
<i>totaal</i>	610		466	13	117	14
			77%	2%	19%	2%

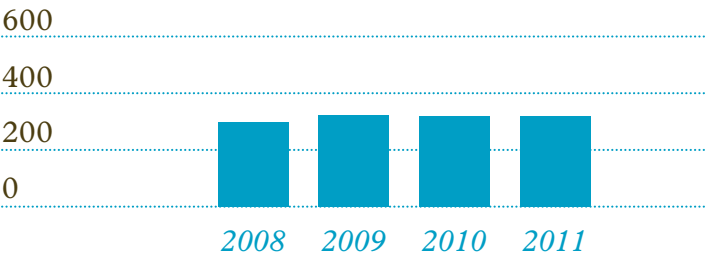
Tabel VII » Gemiddelde doorlooptijd in kalenderdagen

	2008	2009	2010	2011
rolzaken	540	576	547	501
rekestzaken	299	323	319	319

rolzaken

rekestzaken

Doorlooptijd rekestzaken in dagen

	< 250				250- <350			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
In % van het totaal aantal afgedane zaken	35%	37%	70%	74%	10%	19%	14%	14%

	350 - < 400				>400			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
In % van het totaal aantal afgedane zaken	27%	14%	2%	2%	28%	30%	14%	10%

Doorlooptijd rolzaken in dagen

	< 400				400 - < 500			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
In % van het totaal aantal afgedane zaken	10%	14%	13%	16%	23%	13%	15%	23%

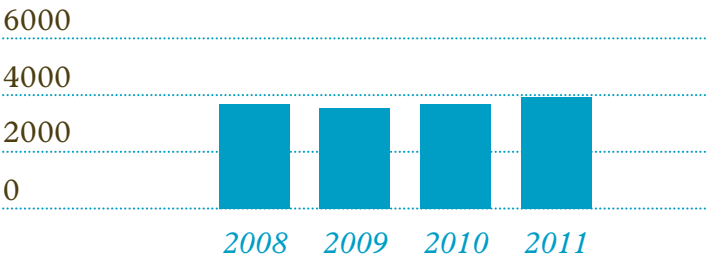
	500 - < 550				> 550			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
In % van het totaal aantal afgedane zaken	30%	6%	15%	35%	37%	67%	57%	26%

Cijfers van de strafsector

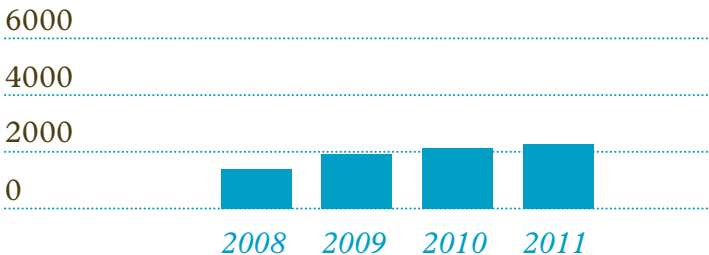
Tabel 1-a » Ingekomen en afgedane zaken

A.	2008	2009	2010	2011
ingekomen	3683	3554	3685	3919
conclusies*	1392	1912	2135	2281
uitspraken	3074	3464	3496	3868
intrek./royementen	296	231	185	202
totaal	3370	3695	3681	4070

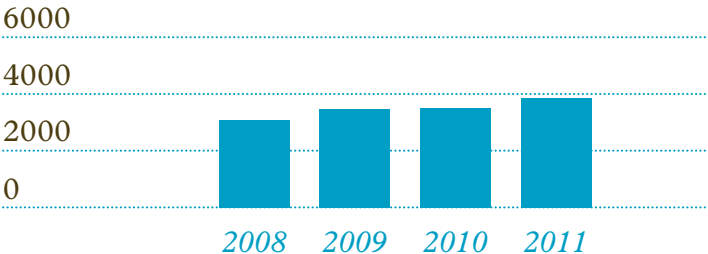
ingekomen

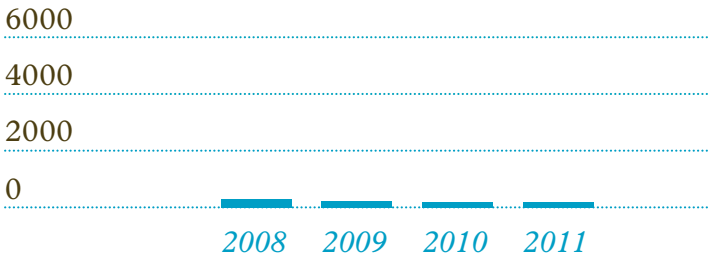
conclusies

uitspraken

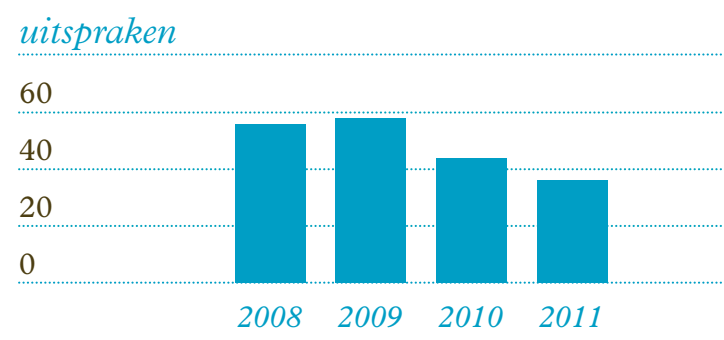
intrek./royementen

* Er wordt slechts door het parket schriftelijk geconcludeerd in de zaken, waarin door een advocaat namens de verdachte of door het openbaar ministerie een schriftuur met cassatiemiddelen is ingediend.

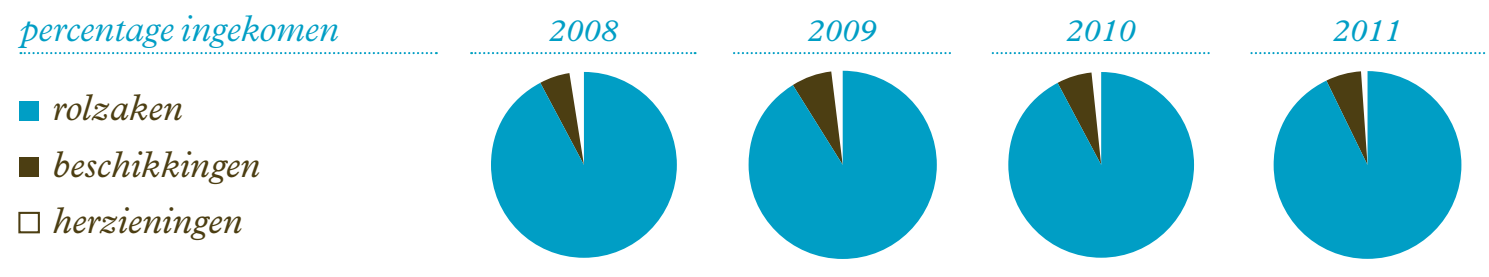
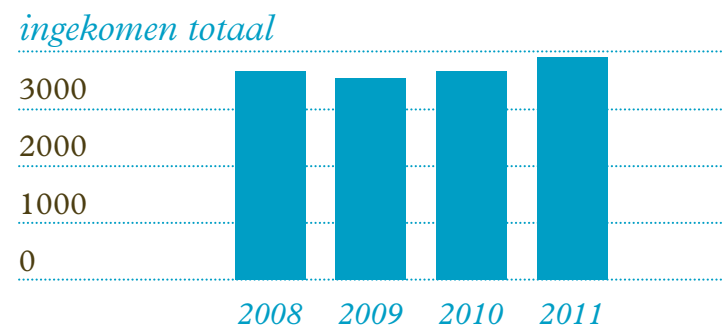
Tabel 1-b » Afgedane zaken afkomstig van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

	2008	2009	2010	2011
uitspraken	56	58	44	36

Tabel II » Verdeling naar soort zaken.

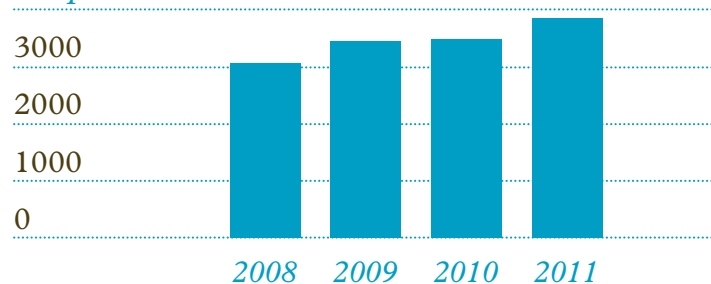
ingekomen	2008	2009	2010	2011
rolzaken	3401	3245	3408	3641
beschikkingen	196	244	221	235
herzieningen	86	65	56	43
totaal	3683	3554	3685	3919

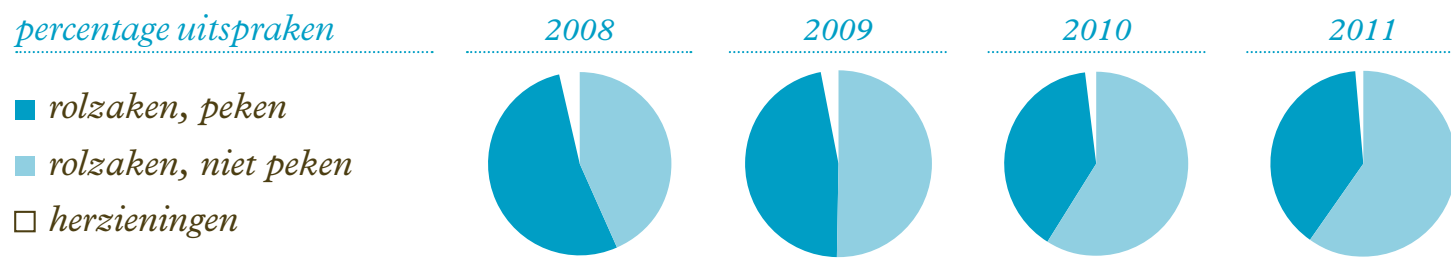
Tabel II » Verdeling naar soort zaken (vervolg)

uitspraken	2008	2009	2010	2011
rolzaken, niet peken	1338	1745	2062	2319
rolzaken, peken	1633	1619	1369	1499
subtotaal	2971	3364	3431	3818
herzieningen	103	100	65	50
totaal	3074	3464	3496	3868

uitspraken totaal

percentage uitspraken

Onder 'rolzaken' wordt verstaan: zaken waarin beroep in cassatie is ingesteld tegen een einduitspraak in een strafzaak. Meestal gaat het hier om in hoger beroep gewezen arresten waarbij de verdachte tot straf is veroordeeld.

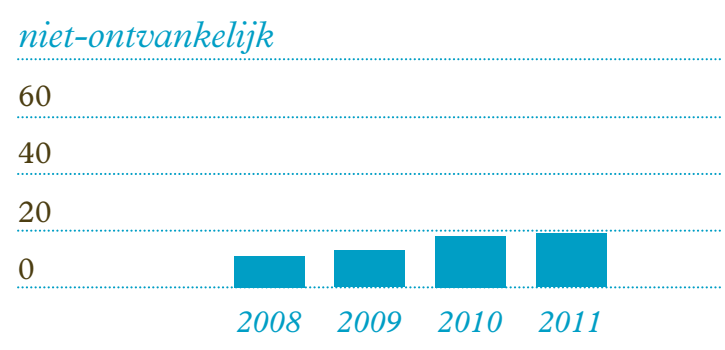
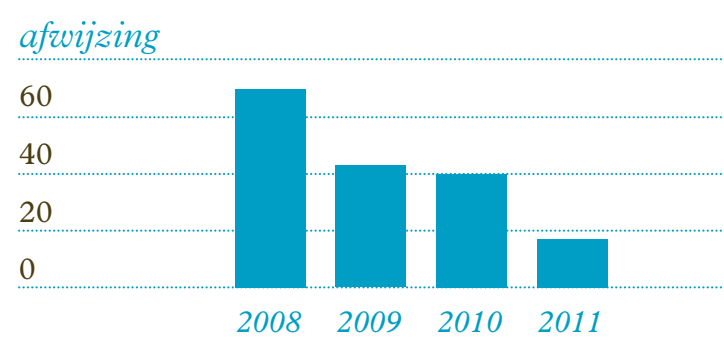
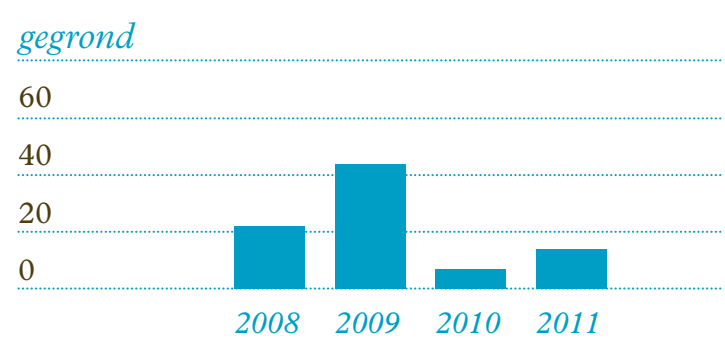
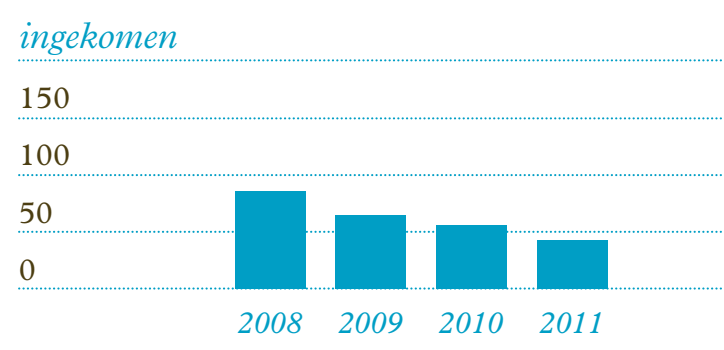
Cassatieberoep tegen beschikkingen is slechts in beperkte mate toegelaten. Het gaat hier om strafrechtelijke beslissingen, die niet strekken tot een veroordeling van een verdachte wegens het plegen van een strafbaar feit. Een beschikking betreft bij voorbeeld de weigering tot teruggave van inbeslaggenomen voorwerpen.

Herziening is, naast cassatieberoep, een apart rechtsmiddel tegen een onherroepelijke veroordeling die bij de Hoge Raad moet worden aangevraagd. De Hoge Raad kan de aanvraag niet-ontvankelijk verklaren, afwijzen of gegrond oordelen. In het laatste geval wordt verwezen naar een gerechtshof dat de zaak dan geheel opnieuw behandelt.

Onder een 'peek' wordt verstaan: een zaak waarin cassatieberoep is ingesteld, maar waarin geen schriftuur met klachten door een advocaat of door het openbaar ministerie is ingediend. Door een wetswijziging wordt – behoudens toepassing van een overgangsregeling – met ingang van 1 oktober 2000 de verdachte of het openbaar ministerie dan niet-ontvankelijk verklaard in zijn cassatieberoep.

Tabel II-a » Herzieningen

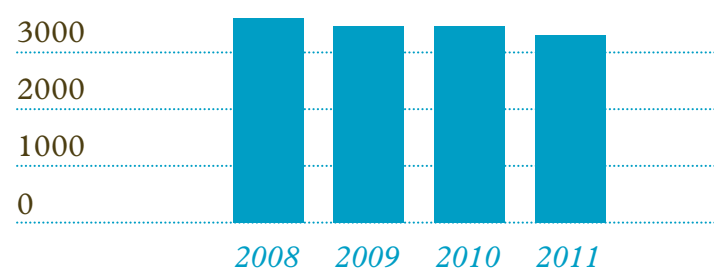
	2008	2009	2010	2011
ingekomen	86	65	56	43
uitgesproken totaal	103	100	65	50
waarvan				
gegrond	22	44	7	14
afwijzing	70	43	40	17
niet-ontvankelijk	11	13	18	19

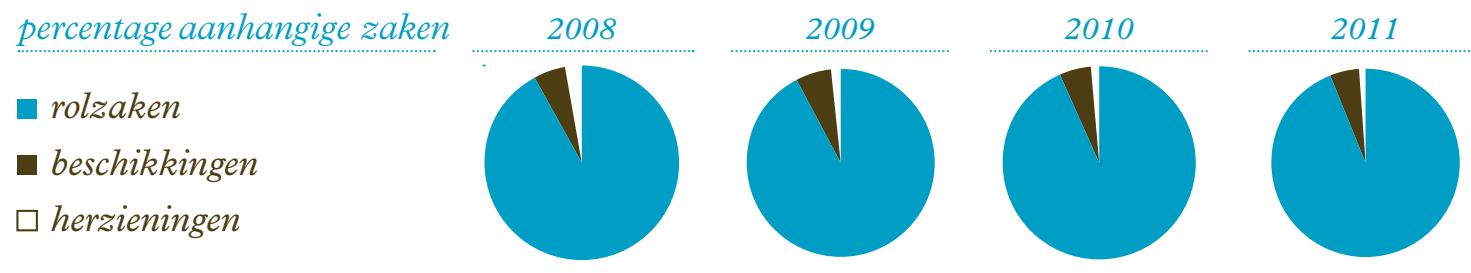
Tabel III » Aanhangige zaken per 31 december

	2008	2009	2010	2011
rolzaken	3319	3194	3236	3115
beschikkingen	194	206	185	166
herzieningen	91	57	44	33
<i>totaal</i>	<i>3604</i>	<i>3461</i>	<i>3465</i>	<i>3314</i>

aanhangige zaken totaal

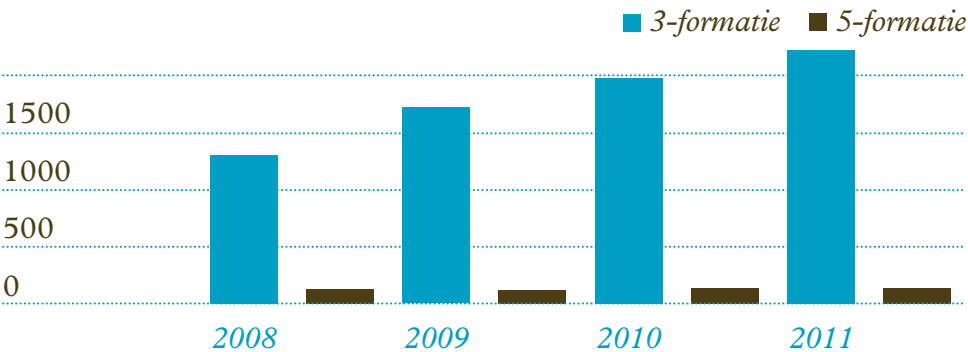
percentage aanhangige zaken

*De eindvoorraad per 31 december 2009
bedroeg 3461 i.p.v. 3457 zaken.*

Tabel iv » Tabel IV: Uitspraken in 3- of 5-formatie bij niet-peken (incl herzieningen)

2008		2009		2010		2011	
3-	5-	3-	5-	3-	5-	3-	5-
1310	131	1728	117	1992	135	2236	133
91%	9%	94%	6%	94%	6%	94%	6%

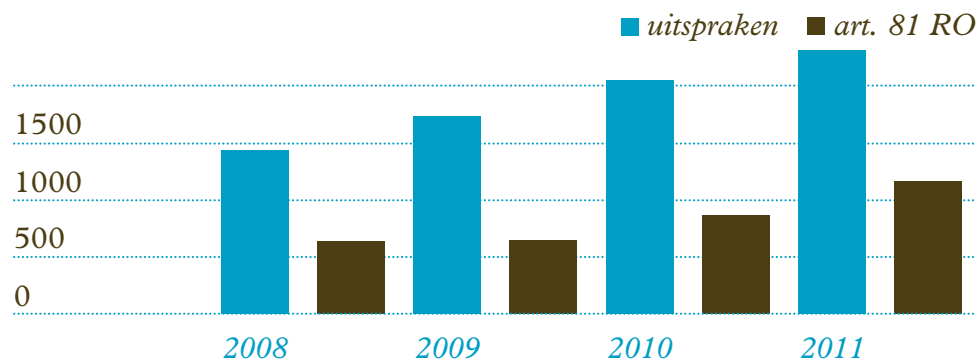

De Wet op de rechterlijke organisatie bepaalt dat de Hoge Raad beslist met drie of met vijf raadsheren. In de strafkamer is als beleid ontwikkeld dat in het algemeen genomen met vijf raadsheren arrest wordt gewezen wanneer wordt beslist in afwijking van de conclusie van het parket, wanneer een principiële of controversiële vraag aan de orde is waarover de Hoge Raad zich nog niet of niet recentelijk

heeft uitgesproken, wanneer de Hoge Raad afwijkt van zijn eigen eerdere jurisprudentie (zogenamd ‘om gaat’), wanneer de zaak sterk de publieke aandacht trekt of heeft getrokken en wanneer de zaak samenhangt met een zaak die een van bovenstaande kenmerken toont en wanneer mondeling is gepleit. In de overige zaken wordt met drie raadsheren beslist.

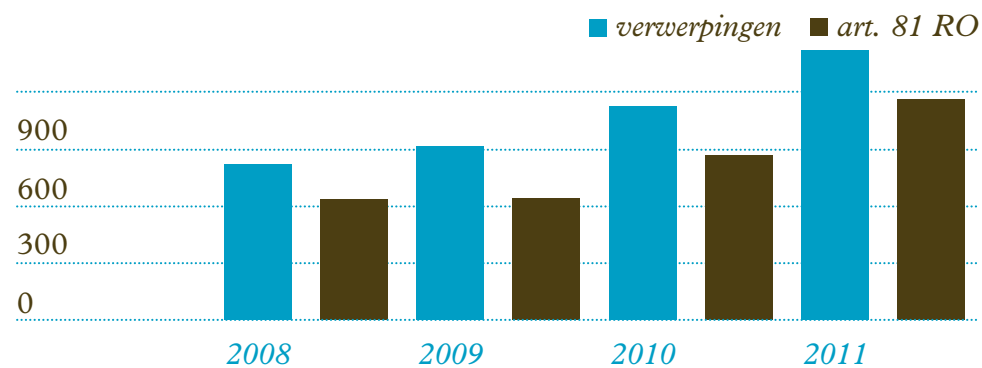
Tabel v-a » Toepassing van artikel 81 RO t.o.v. het aantal uitspraken in niet-peken

	2008		2009		2010		2011	
	<i>uitspraken</i>	<i>art. 81 RO</i>	<i>uitspraken</i>	<i>art. 81 RO</i>	<i>uitspraken</i>	<i>art. 81 RO</i>	<i>uitspraken</i>	<i>art. 81 RO</i>
rolzaken	1441	639	1745	645	2062	868	2319	1165
(niet-peken)		44%		37%		42%		50%

Tabel v-b » Toepassing van artikel 81 RO t.o.v. het aantal verwerpingen van het cassatieberoep bij niet-peken

	2008		2009		2010		2011	
	verwer- pingen	art. 81 RO	verwer- pingen	art. 81 RO	verwer- pingen	art. 81 RO	verwer- pingen	art. 81 RO
rolzaken	820	639	917	645	1130	868	1428	1165
		78%		70%		77%		82%

Artikel 81 RO luidt:

Indien de Hoge Raad oordeelt dat een aangevoerde klacht niet tot cassatie kan leiden en niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechtseenheden of de rechtsontwikkeling, dan kan hij zich bij de vermelding van de gronden van zijn uitspraak te dier zake beperken tot dit oordeel.”

In beschikkingszaken wordt artikel 81 RO maar zelden toegepast

In herzieningszaken is artikel 81 RO niet van toepassing.

In de tabel zijn alleen die uitspraken opgenomen waarin alle aangevoerde klachten met de toegestane verkorte motivering worden afgedaan. Daarnaast zijn er nog vele zaken waarin de afwijzing van een deel van de klachten met die verkorte motivering wordt verworpen

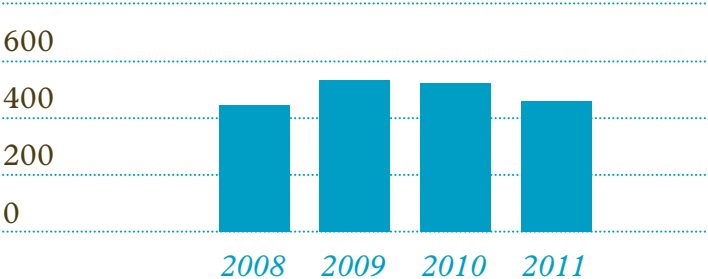
Tabel VI » Resultaat van cassatieberoepen in rolzaken

2008	<i>totaal</i>		<i>verwerping</i>	<i>niet- ontvankelijk</i>	<i>vernietiging +verwijzing</i>	<i>vernietiging + HR doet af</i>	<i>overig</i>
	1633	55%	0	1632	0	0	1
peken							
niet-peken	1338	45%	820	117	161	221	19
<i>totaal</i>	2971		820	1749	161	221	20
			28%	59%	5%	7%	1%
2009							
peken	1619	48%	0	1612	0	1	6
niet-peken	1745	52%	917	145	250	401	32
<i>totaal</i>	3364		917	1757	250	402	38
			27%	52%	8%	12%	1%
2010							
peken	1369	40%	0	1361	0	7	1
niet-peken	2062	60%	1130	221	281	418	12
<i>totaal</i>	3431		1130	1582	281	425	13
			33%	46%	8%	12%	1%
2011							
peken	1499	39%	0	1492	0	7	0
niet-peken	2319	61%	1428	232	322	320	17
<i>totaal</i>	3818		1428	1724	322	327	17
			37%	45%	8%	9%	1%

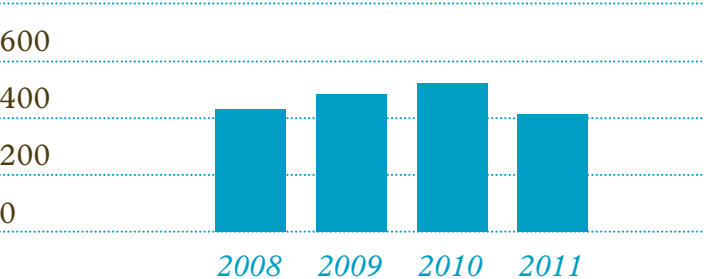
Tabel VII » Gemiddelde doorlooptijd in kalenderdagen bij niet-peken

	2008	2009	2010	2011
rolzaken	445	534	525	459
beschikkingen	433	484	525	416
herzieningen	371	392	369	342

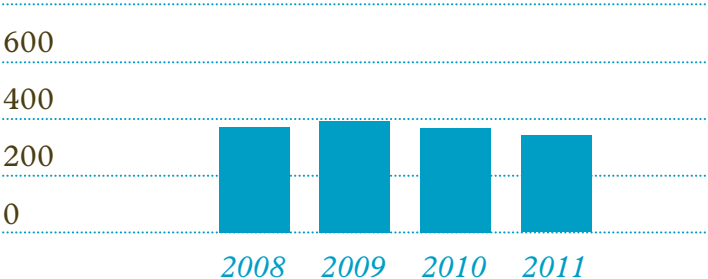
rolzaken

beschikkingen

herzieningen

Doorlooptijd zaken in dagen	< 200				200 - < 250			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
In % van het totaal aantal afgedane zaken	2%	4%	3%	3%	2%	3%	2%	4%
	250 - < 300				300 - < 350			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
In % van het totaal aantal afgedane zaken	5%	5%	4%	6%	9%	6%	6%	4%
	> 350							
	2008	2009	2010	2011				
In % van het totaal aantal afgedane zaken	82%	82%	85%	83%				

Tabel VIII » Aard van de rolzaken waarin uitspraak is gedaan

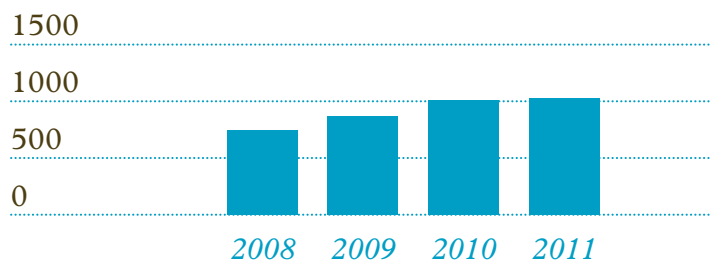
	2008	2009	2010	2011
gewone strafzaken	2377	2707	2788	3042
Antilliaanse strafzaken	53	56	43	35
Antilliaanse uitleveringen	3	2	1	0
uitleveringen	16	24	24	19
WOTS-zaken	22	22	17	19
profijtontnemingszaken	202	194	200	258
cassaties in belang der wet	5	0	1	2
economisch	84	109	72	104
jeugd	55	54	76	104
militair	2	3	4	7
beschikkingen	152	193	205	228
herzieningen	103	100	65	50
<i>totaal</i>	<i>3074</i>	<i>3464</i>	<i>3496</i>	<i>3868</i>

Cijfers van de belastingsector

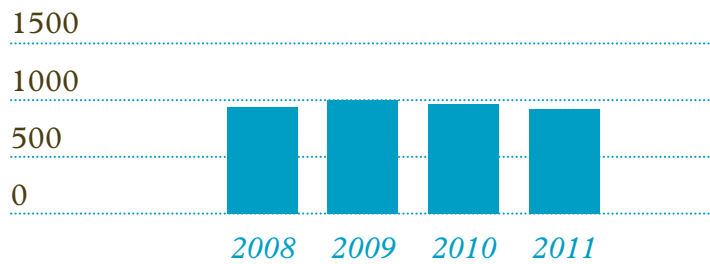
Tabel 1 » Ingekomen en afgedane zaken

	2008	2009	2010	2011
ingekomen	749	867	1009	1026
instroom op verzet			22	16
conclusies	143	168	164	135
uitspraken	941	999	968	919
intrek./royementen	97	66	92	97
afdoening griffier		13	15	17
uitstroom op verzet			8	5

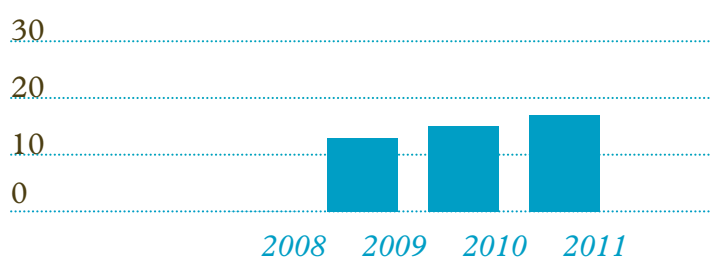
ingekomen

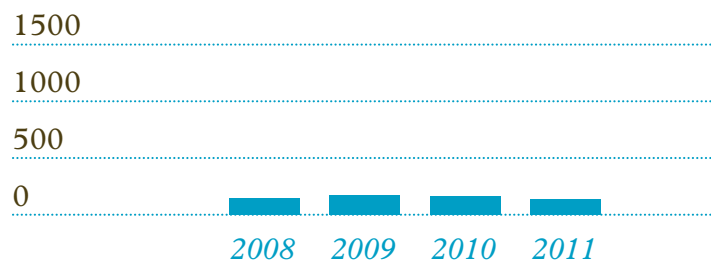
uitspraken

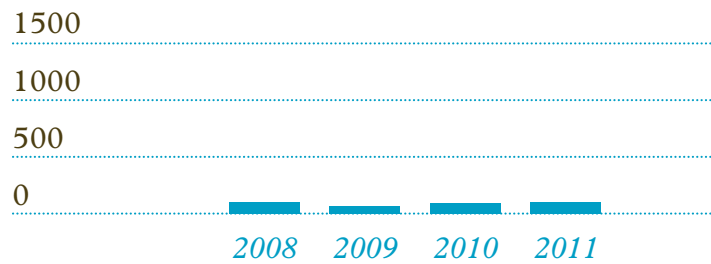
afdoening griffier

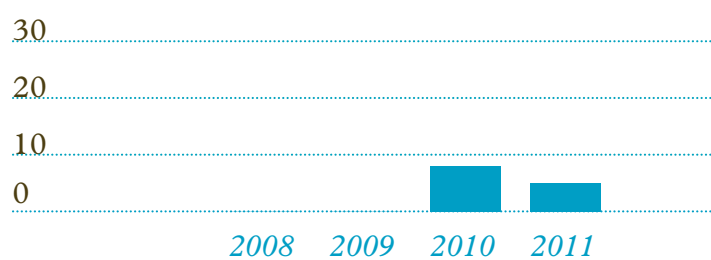
conclusies

intrek./royementen

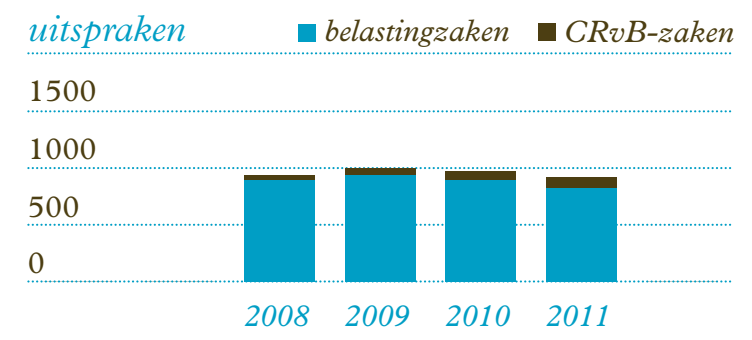
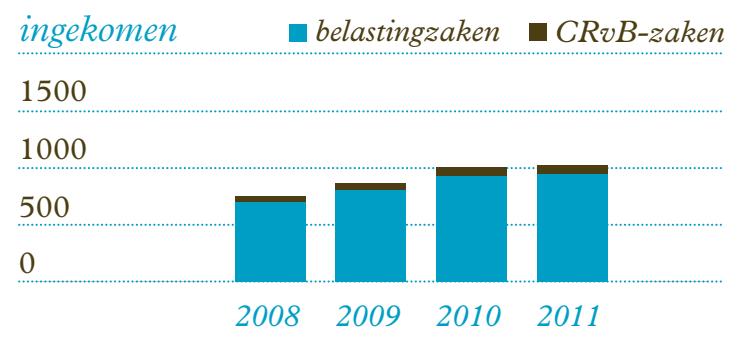
uitstroom op verzet

Tabel II » Verdeling naar soort zaken

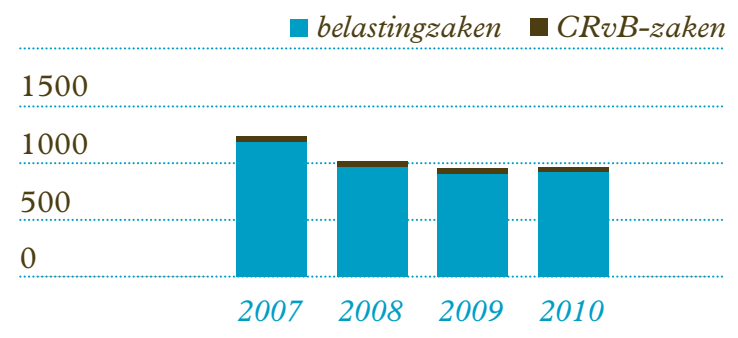
ingekomen	2008	2009	2010	2011
belastingzaken	703	810	934	952
CRvB-zaken	46	57	75	74
totaal	749	867	1009	1026

uitspraken				
belastingzaken	898	943	896	825
CRvB-zaken	43	56	72	94
totaal	941	999	968	919

Tabel III » Aanhangige zaken per 31 december

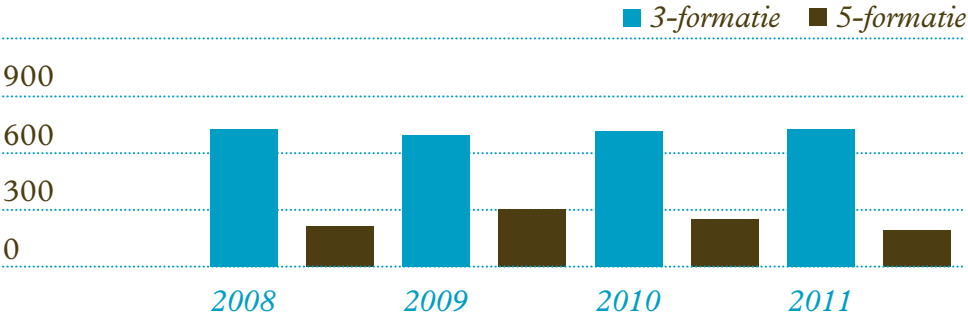
	2008	2009	2010	2011
belastingzaken	1184	963	901	918
CRvB-zaken	54	52	59	46
totaal	1238*	1012	960	964

* Bij nader inzien bedroeg de werkvoorraad per ultimo 2008 niet 1238, maar 1225 zaken

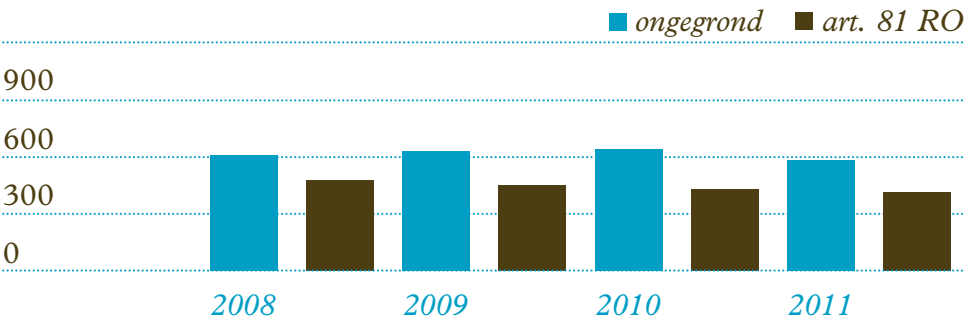
Tabel iv » Uitspraken in 3- of 5-formatie

2008		2009		2010		2011	
3-	5-	3-	5-	3-	5-	3-	5-
728	213	693	306	718	250	727	192
77%	23%	69%	31%	74%	26%	79%	21%

Tabel v-a » Toepassing bij belastingzaken van artikel 81 RO t.o.v. het aantal ongegrond verklaarde cassatieberoepen

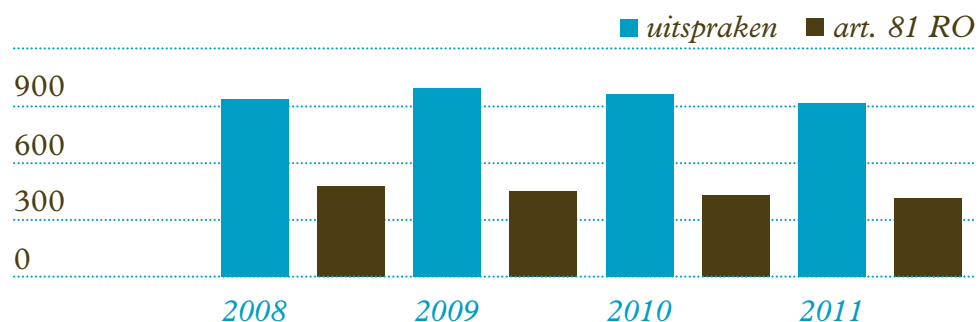
2008		2009		2010		2011	
<i>ongegrond*</i>	<i>art. 81 RO</i>	<i>ongegrond</i>	<i>art 81 RO</i>	<i>ongegrond</i>	<i>art 81 RO</i>	<i>ongegrond</i>	<i>art 81 RO</i>
613	477	634	453	644	432	584	413
	78%		71%		67%		71%

* *Dictum conform art 29 AWR jo. 8:70 Awb*

Tabel v-b » Toepassing bij belastingzaken van artikel 81 RO t.o.v. het aantal uitspraken

2008		2009		2010		2011	
uitspraken	art. 81 RO	uitspraken	art 81 RO	uitspraken	art 81 RO	uitspraken	art 81 RO
941	477	999	453	968	432	919	413
	51%		45%		45%		45%

*Artikel 81 RO luidt:

“Indien de Hoge Raad oordeelt dat een aangevoerde klacht niet tot cassatie kan leiden en niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechts-eenheid of de rechtsontwikkeling, dan kan hij zich bij de vermelding van de gronden van zijn uitspraak te dier zake beperken tot dit oordeel”. In de tabel zijn alleen die uitspraken opgenomen waarin alle aangevoerde klachten met de toegestane verkorte motivering worden afgedaan. Daarnaast zijn er nog vele zaken waarin een deel van de klachten met die verkorte motivering wordt verworpen.

Tabel vi » Resultaat van cassatieberoepen in belastingzaken

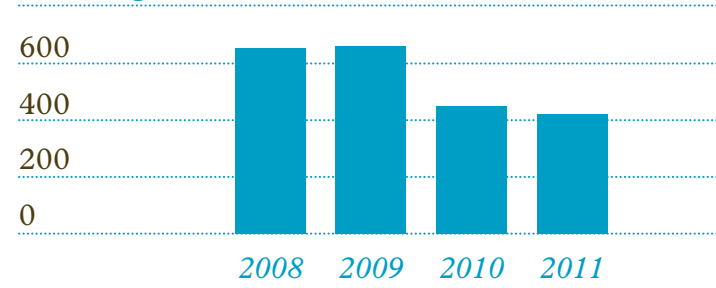
	<i>totaal</i>	<i>ongegrond*</i>	<i>niet-ont- vankelijk</i>	<i>gegrond + verwijzing</i>	<i>gegrond + HR doet af</i>	<i>overig</i>
2008						
belastingzaken	941	613	133	132	48	15
		65%	14%	14%	5%	2%
2009						
belastingzaken	999	633	128	109	105	24
		63%	13%	11%	11%	2%
2010						
belastingzaken	968	644	91	110	71	52
		67%	9%	11%	7%	5%
2011						
belastingzaken	919	584	96	123	61	55
		64%	10%	13%	7%	6%

* *Dictum conform art 29 AWR jo. 8:70 Awb*

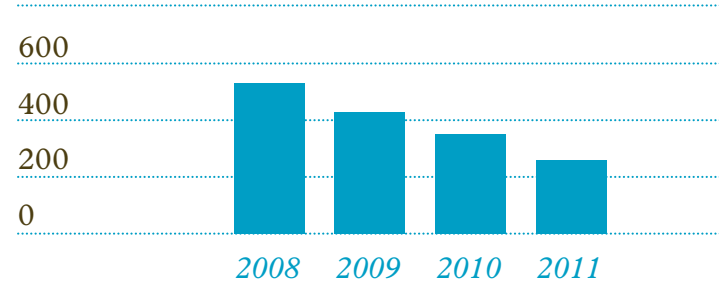
Tabel VII » Gemiddelde doorlooptijd in kalenderdagen

	2008	2009	2010	2011
belastingzaken	654	662	451	420
CRvB-zaken	531	429	350	259

belastingkamer

CRvB-zaken

Doorlooptijd sector fiscaal in dagen

	<300				300 - < 400			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
In % van het totaal aantal afgedane zaken	18%	15%	31%	38%	13%	12%	19%	29%

	400 - < 500				500 - < 700			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
In % van het totaal aantal afgedane zaken	10%	14%	18%	16%	13%	24%	22%	12%

	> 700			
	2008	2009	2010	2011
In % van het totaal aantal afgedane zaken	46%	35%	10%	5%

Tabel VIII » Aard van belastingzaken waarin uitspraak is gedaan

	2008	2009	2010	2011
inkomstenbelasting	348	376	413	366
vermogensbelasting	8	0	13	23
loonbelasting	55	32	32	41
vennootschapsbelasting	95	54	56	79
omzetbelasting	68	113	62	51
heffing lagere overheden, anders dan OZB/WOZ	137	105	116	34
OZB en WOZ	91	102	81	88
motorrijtuigenbelasting	11	24	28	9
belasting personenauto's en motorrijwielen BPM	18	11	10	16
sociale verzekering	59	54	70	83
successierechten en belastingen van rechtsverkeer	27	42	35	18
douanerechten	10	33	13	8
anders	14	53	39	103
<i>totaal</i>	<i>941</i>	<i>999</i>	<i>968</i>	<i>919</i>

Wrakingsverzoeken tegen leden Hoge Raad

Tabel ix » Wrakingsverzoeken tegen leden Hoge Raad

2008		2009		2010		2011		
toegewezen	afgewezen	toegewezen	afgewezen	toegewezen	afgewezen	toegewezen	afgewezen	niet ontvankelijk
-	6	-	3	-	2	0	2	2

Op verzoek van een procespartij kan elk van de raadsheren van de Hoge Raad die een zaak behandelen worden gewraakt op grond van feiten en omstandigheden waardoor de rechterlijke onpartijdigheid schade zou kunnen lijden.

bijlage drie: financiële verantwoording

Jaarrekening 2011

Tabel 1 » Staat van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

	<i>begroting</i>					
	<i>oorspronkelijk</i>	<i>per 31/12/11</i>	<i>verplichtingen</i>	<i>realisatie 2011</i>	<i>verschil realisatie vs begroting</i>	<i>%</i>
Uitgaven						
personele uitgaven	21.504.605	21.564.605	21.436.404	21.436.404	-128.201	-0,60%
personeelsgebonden uitgaven	1.003.650	1.115.150	1.194.787	1.194.787	79.637	7,10%
exploitatiekosten	4.851.745	4.644.245	4.447.878	4.296.630	-347.615	-7,50%
aanschaffingen	393.500	393.500	465.944	465.944	72.444	18,40%
totale uitgaven (excl. gerechtskosten)	27.753.500	27.717.500	27.545.013	27.393.765	-323.735	-1,20%
gerechtskosten	7.500	7.500	7.630	7.630	130	1,70%
totale uitgaven	27.761.000	27.725.000	27.552.643	27.401.395	-323.605	-1,20%
Ontvangsten						
inhoudingen/ontvangsten personeel	-400.000	-400.000		-452.384	-52.384	13,10%
overige ontvangsten	0	0		0	0	0,00%
totale ontvangsten	-400.000	-400.000	0	-452.384	-52.384	13,10%

*eventuele verschillen in bovenstaande en volgende tabellen worden veroorzaakt door afrondingen op hele euro's.

Tabel II » Saldibalans per 31 december 2011

	<i>debet</i>		<i>credit</i>
Uitgaven		Ontvangsten	
Uitgaven ten laste van de begroting	27.401.395	Ontvangsten ten gunste van de begroting	452.384
Uitgaven buiten begrotingsverband	0	Rekening-courant RHB	26.951.095
Liquide middelen	2.084	Ontvangsten buiten begrotingsverband	0
Extra-comptabele vorderingen	0	Tegenrekening extra- comptabele vorderingen	0
Tegenrekening open- staande verplichtingen	151.249	Openstaande verplichtingen	151.249
Totaal	27.554.728	Totaal	27.554.728

Uitgangspunten bij het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening geeft inzicht in de gerealiseerde kasuitgaven en -ontvangsten en de (oorspronkelijke en suppletoire) begroting betreffende het jaar 2011. Tevens geeft de jaarrekening inzicht in het verschil tussen de gerealiseerde kasuitgaven en het toegekende budget. De kasuitgaven worden onderscheiden naar personele uitgaven,

personeelsgebonden uitgaven, exploitatiekosten, aanschaffingen en gerechtskosten. De ontvangsten zijn onderverdeeld naar inhoudingen en ontvangsten personeel, overige ontvangsten en de bijdragen van het ministerie. In de jaarrekening wordt onderscheid gemaakt tussen kasuitgaven en -ontvang-

sten binnen en buiten begrotingsverband. Tot kasuitgaven buiten begrotingsverband behoren de kasuitgaven die niet op het budget van de Hoge Raad drukken. Tot ontvangsten buiten begrotingsverband behoren de ontvangsten die direct ten gunste van de begroting van het ministerie van Justitie worden gebracht.

Tabel III » Mutaties ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2011

<i>begrotingsmutaties</i>	<i>bedrag</i>	<i>bedrag</i>
budgettair kader begroting 2011		25.105.000
overschrijdingsruimte max. 1.000.000, zie schrijven mvvenj dd 19-04-2010	1.000.000	
overschrijdingsruimte max. 1.000.000, zie schrijven mvvenj dd 27-09-2010	1.000.000	
overschrijdingsruimte max. 620.000, zie email mvvenj dd 23-05-2011	220.000	
desaldering	400.000	
totaal		2.620.000
begroting per 31 december 2011		27.725.000

Hieronder worden de wijzigingen die in 2011 hebben plaatsgevonden nader toegelicht:

Door het Ministerie van Justitie is, als gevolg van het ontbreken van overeenstemming over een meerjarig kader, middels brief MvVenJ 5646252/09 van 19 april 2010, brief van MvVenJ 5666533/10

van 27 september 2010 en email aan de Hoge Raad van 23 mei 2011 een maximale overschrijdingsruimte van het budget toegestaan ad € 2.750.000. Dit onder de restrictie dat indien toch een (gedeeltelijke) uitkering loonbijstelling zou plaatsvinden dit in mindering zou komen van de maximale overschrijdingsruimte.

Tabel iv » Personele uitgaven

<i>Personele uitgaven</i>	<i>Suppletoire begroting</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Verschil realisatie vs begroting</i>	<i>%</i>
Raad	5.500.000	5.480.180	-19.820	-0,4%
Parket	3.750.000	3.743.795	-6.205	-0,2%
WB	7.250.000	7.188.969	-61.031	-0,8%
Ondersteuning	5.064.605	5.023.460	-41.145	-0,8%
Eindtotaal	21.564.605	21.436.404	-128.201	-0,6%

De realisatie van de personele uitgaven heeft nagenoeg conform de suppletoire begroting plaatsgevonden.

Tabel v » Personeelsgebonden uitgaven

<i>Personeelsgebonden uitgaven</i>	<i>Suppletoire Begroting</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Verschil realisatie vs begroting</i>	<i>%</i>
Reis- en verblijfkosten	550.000	462.915	-87.085	-15,80%
Opleidingen en oefeningen	255.150	345.858	90.708	35,60%
Overige personeelskosten	310.000	386.013	76.013	24,50%
Eindtotaal	1.115.150	1.194.787	79.637	7,10%

De realisatie van de reis- en verblijfkosten is achtergebleven bij de verwachtingen hetgeen in belangrijke mate te maken heeft met de jaarrekening van de HTM die in tegenstelling tot andere jaren niet aan het einde van 2011 is ontvangen, maar pas in 2012 is ingediend. Daarnaast zijn er als gevolg van een terugloop van de formatie minder abonnementen verstrekt aan medewerkers.

In het kader van doorstroom en mobiliteit van medewerkers is organisatiebreed geïnvesteerd in opleidingen waardoor de uitgaven hoger zijn uitgevallen dan oorspronkelijk begroot. De overschrijding op de post overige personeelskosten is het gevolg van het feit dat er in 2011 een groter beroep is gedaan op raadsheren en advocaten-generaal in buitengewone dienst om werkvoorraden weg te werken.

Tabel vi » Exploitatiekosten

<i>Exploitatieuitgaven</i>	<i>Suppletoire begroting</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Verschil realisatie vs begroting</i>	<i>%</i>
Huisvestingskosten	960.000	942.187	-17.813	-1,90%
Bureaunkosten	574.900	667.568	92.668	16,10%
Kosten documentatie en publicatie	634.000	694.789	60.789	9,60%
Onderhoud en exploitatie overige	1.369.845	941.051	-428.794	-31,30%
Werving & selectiekosten	25.000	28.069	3.069	12,30%
Kosten deskundigen/ adviseurs	1.080.500	1.022.965	-57.535	-5,30%
Eindtotaal	4.644.245	4.296.630	-347.615	-7,50%

De bureaunkosten zijn overschreden als gevolg van het bewerken en schonen van diverse archiefbestanden zodat deze voldoen aan de hieraan gestelde wettelijke eisen.

De overschrijding op de post documentatie en publicatie is het gevolg van een nieuwe aanbesteding van boeken, tijdschriften

en seriewerken waardoor abonnementen met een verlengingsdatum van 1 januari 2012 in 2011 dienden te worden betaald. Op de kosten voor onderhoud en exploitatie overige en de kosten deskundigen/adviseurs is zodanig gestuurd dat de uitgaven lager zouden uitvallen om de tegenvallers bij de andere begrotingsonderdelen te compenseren.

Tabel VII » Aanschaffingen

<i>Exploitatieuitgaven</i>	<i>Suppletoire begroting</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Verschil realisatie vs begroting</i>	<i>%</i>
Vervoermiddelen	2.500	3.500	1.000	40,00%
Installaties, verbouwingen en materieel	45.000	19.868	-25.132	-55,80%
Automatiseringsapp. en kantoormachines	291.000	411.269	120.269	41,30%
Meubilair en stoffering	50.000	31.308	-18.692	-37,40%
Aanschaffingen diversen	5.000	0	-5.000	-100,00%
Eindtotaal	393.500	465.944	72.444	18,40%

De onderschrijding op de posten installaties, verbouwingen en materiaal heeft te maken met het feit dat er continue afwijkingen worden gemaakt of een investering, gezien in het licht van de komende nieuwbouw, beslist noodzakelijk is of mogelijk op een andere wijze kan worden ondervan-

gen. Als gevolg van reeds ingevoerde en aanstaande wijzigingen rondom het griffiestelsel moest in 2011 een biztalkserver worden aangeschaft om een interface voor GBA en SAP/Jurist te bewerkstelligen. Hierdoor is de post automatiseringsapparatuur en kantoormachines overschreden.

Tabel VIII » Gerechtskosten

<i>Exploitatieuitgaven</i>	<i>Suppletoire begroting</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Verschil realisatie vs begroting</i>	<i>%</i>
Gerechtsksten civ.& admin.rechtelijke zkn	7.500	7.630	130	1,7%
Eindtotaal	7.500	7.630	130	1,7%

Tabel ix » Ontvangsten Personeel en exploitatie

<i>Exploitatieuitgaven</i>	<i>Suppletoire begroting</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Vershil realisatie vs begroting</i>	<i>%</i>
Overige ontvangsten personeel	-400.000	-452.384	-52.384	13,10%
Eindtotaal	-400.000	-452.384	-52.384	13,10%

De ontvangsten, die als desaldering worden aangemerkt, zijn in belangrijke mate toe te schrijven aan detacheringen van HR-personeel (in het bijzonder van het wetenschappelijk bureau) bij rechtbanken, gerechtshoven en andere

overheidsinstanties en in mindere mate aan eigen bijdragen voor het vervoersplan en opbrengsten van activa die na overdracht door de Dienst Domeinen aan derden zijn verkocht.

Toelichting op de saldibalans per 31 december 2011

Tabel x » Openstaande verplichtingent

<i>Openstaande verplichtingen</i>	<i>bedrag</i>
exploitatiekosten	151.249
aanschaffingen	-
Totaal per 31 december 2011	151.249

Bovenstaande openstaande verplichtingen
betreffen lopende contracten en activa in
bestelling.

Tabel xi » Staat van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten model hafir

	oorspronkelijke begroting		begroting		realisatie		verschil oorspronke- lijke realisatie vs begroting		verschil realisatie per 31-12-2011 vs begroting	
	verplicht- ingen	uitgaven	per 31-12-2011	verplicht- ingen	uitgaven	verplichtingen	verplichtingen	uitgaven	uitgaven	%
Uitgaven										
Personele uitgaven	21.504.605	21.504.605	21.564.605	21.436.404	21.436.404	-68.201	-68.201	-128.201	-128.201	-0,60%
Personeelsgebonden uitgaven	1.003.650	1.003.650	1.115.150	1.194.787	1.194.787	191.137	191.137	79.637	79.637	7,10%
Exploitatiekosten	4.851.745	4.851.745	4.644.245	4.447.878	4.296.630	-403.867	-555.115	-347.615	-347.615	-7,50%
Aanschaffingen	393.500	393.500	393.500	465.944	465.944	72.444	72.444	72.444	72.444	18,40%
Totale uitgaven (excl. Gerechtskosten)	27.753.500	27.753.500	27.717.500	27.545.013	27.393.765	-208.487	-359.735	-323.735	-323.735	-1,20%
Gerechtskosten	7.500	7.500	7.500	7.630	7.630	130	130	130	130	1,70%
Totale uitgaven	27.761.000	27.761.000	27.725.000	27.552.643	27.401.395	-208.357	-359.605	-323.605	-323.605	-1,20%
Ontvangsten										
Inhoudingen/ ontvangsten personeel	-400.000	-400.000	-400.000	-452.384	-452.384	-52.384	-52.384	-52.384	-52.384	13,10%
Overige ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Totale ontvangsten	-400.000	-400.000	-400.000	-452.384	-452.384	-52.384	-52.384	-52.384	-52.384	13,10%

Model Hafir is opgenomen om te voldoen
aan de bepalingen van de comptabiliteitswet

Accountantsverklaring

Aan het bestuur van de Hoge Raad der Nederlanden
door tussenkomst van de directeur Bedrijfsvoering
T.a.v. de heer drs. A.R. Rotschild
Postbus 20303
2500 EH Den Haag

8 maart 2012

Referentier: AEG/242205/mvo/30121756/ph

Geacht bestuur, geachte heer Rotschild,

Zoals afgesproken ontvangt u hierbij van ons het accountantsverslag. Dit verslag bevat onze belangrijkste bevindingen uit de controle van uw jaarrekening. Wij bedanken u en uw collega's voor hun medewerking bij onze controlewerkzaamheden. Dit rapport bevat onze mededelingen uit hoofde van onze rol als controlerend accountant aan het bestuur, voor zover noodzakelijk geacht.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen hebben deel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening. De in dit verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2011.

Een goedkeurende verklaring

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening afgegeven.

Wij zijn onafhankelijkheid

Met u vinden wij onze onafhankelijkheid een heel belangrijk aspect van onze dienstverlening. Wij staan dan ook pal voor onze onafhankelijkheid ten opzichte van u. Onze visie hierop hebben wij uiteengezet in een aparte brief aan u d.d. 21 februari 2012. In paragraaf 3.2 hebben wij nogmaals uiteengezet hoe wij onze onafhankelijkheid hebben gebouwd.

In dit accountantsverslag schetsen wij een duidelijk beeld van onze bevindingen. We hebben dit verslag op 29 februari 2012 met u besproken. Als u nog aanvullende vragen hebt, dan kunt u vanzelfsprekend contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

dr. A.E. Ostritsina RA
director

Phoasarierhouse Coopers Accountants N.V., Prinses Margrietplantsoen 40, 2585 BR Den Haag, Postbus 9005,
2500 GS Den Haag
T: 088 762 60 00, F: 088 762 05 20, info@mc.nl

[illegible]

Verklaring directeur

Mededeling bedrijfsvoering

Reikwijdte

In 2011 heeft de Hoge Raad (de effectiviteit van) het managementcontrolesysteem periodiek beoordeeld en risico's zijn beheerst. Daarbij is in het bijzonder aandacht besteed aan:

- De in- en uitstroom van zaken;
- De ontwikkeling van werkvoorraad en doorlooptijden;
- Het beschikbaar gestelde budget versus de realisatie van de uitgaven;
- De beveiliging van mensen, informatie en gebouwen;
- Thema's uit de personeelsmanagementcyclus (w.o. de kwaliteit van de personeelsinformatievoorziening in relatie tot P-direkt);
- De naleving van richtlijnen op het terrein van de overheidsfinanciën en in het bijzonder de richtlijnen voor Europese aanbesteding.

Mededeling

Als directeur bedrijfsvoering van de Hoge Raad der Nederlanden deel ik, mede namens het bestuur van de gemeenschappelijke organisatie van de Hoge Raad der Nederlanden, mee:

1. dat in het verslagjaar 2011 op een gestructureerde wijze is gewerkt en gehandeld naar de voornemens in het jaarplan 2011 met de bijbehorende begroting resp. budgettoekenning 2011, e.e.a. in overeenstemming met het op 22 mei 2002 tussen de Hoge Raad en de minister van Veiligheid en Justitie gesloten covenant, het op 17 juni 2002 door de Hoge Raad vastgestelde statuut van de gemeenschappelijke organisatie, alsmede de mandaat- en organisatieregeling.
2. dat dit naar eigen oordeel zal leiden tot de uitkomsten zoals opgenomen in het jaarverslag en de jaarrekening met bijbehorende goedkeurende accountantsverklaring.

De directeur bedrijfsvoering heeft gedurende het jaar een zodanig intern beheersingssysteem in stand gehouden relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening en voor de totstandkoming van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten in overeenstemming met begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen, dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat.

9 februari 2012

drs. A.R. Rotscheid
Directeur bedrijfsvoering van de Hoge Raad der Nederlanden

Colofon

Hoge Raad der Nederlanden
Kazernestraat 52
Postbus 20303, 2500 EH Den Haag
Telefoon 070-3611311
www.hogeraad.nl

Uitgave Hoge Raad der Nederlanden
Ontwerp VormVijf, Den Haag

Redactie
mw. drs. M. Beentjes
mr. J. Storm

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

HR